
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

PROF. DR. TURAN YAZGAN ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN HALILARIN İNCELENMESİ VE MOTİFLERİN TEKSTİL TASARIMINA AKTARILMASI

Melike Cansu KOÇ

DANIŞMAN Prof. Dr. Sema Özkan TAĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEKSTİL TASARIMI ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Melike Cansu KOÇ
04.08.2021

PROF. DR. TURAN YAZGAN ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN HALILARIN İNCELENMESİ VE TEKSTİL TASARIMINA AKTARILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Melike Cansu KOÇ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Ağustos 2021

ÖZET

Dokuma sanatı insanoğlunun tarih boyunca ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı sanat dallarından biridir. Halıcılık ise kökeni milattan önceki yüzyıllara değin uzanan "dokumacılık" sanatının bir dalıdır. Aynı zamanda tarihimizi ve kültürel değerlerimizi yansıtması bakımından önemlidir. Zamanla halı dokumacılığında fabrikasyon üretime geçilmesi el dokuması halıların öz değerlerini yitirerek giderek yok olmasına neden olmaktadır. Müzeler de bu bağlamda önemli rol üstlenmekte, yok olmaya yüz tutan el sanatlarını koruması ve saklaması bakımından kültür aktarımına aracılık etmektedir. Bu müzelerden birisi de Isparta ilinde bulunan Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesidir. Bu araştırmada müzede teşhirde bulunan ve yer yaygısı olarak dokunmuş 44 adet halının renk motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenerek tespit edilmesi ile bu verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda el dokuması halıların geleneksel özelliklerini sürdürülebilir kılmak için hediyelik eşya tasarımları yapmak amaçlanmıştır. İncelenen halılar içerisinde boyut olarak en çok taban ve kelle halısı olduğu, halıların Isparta, Lâdik ve Şirvan yöresine ait oldukları görülmektedir. 43 adet Lâdik ve Isparta halısının atkı ve çözgüsünde yün, ilmesinde pamuk ipliği kullanıldığı gözlemlenmiş, düğüm tekniği olarak 42 tanesinin İran (Sine) düğümü, bir tanesinin ise Türk düğümü ile dokunduğu belirlenmiştir. Şirvan halısının ise atkı, çözgü ve ilmesinde yün ipinin kullanıldığı, Türk düğümü ile dokunduğu tespit edilmiştir. Halılarda ağırlıklı olarak bitkisel bezemelerin kullanıldığı, renk olarak ise en çok krem rengi, hardal sarısı, nane yeşili gibi renklerin kullanıldığı görülmektedir. Dijital ortamda, araştırma kapsamında incelenen halıların renk ve motifleri kullanılarak, müzede satışı önerilen yeni hediyelik eşya tasarımları yapılmış, içlerinden seçilen bazı tasarımlar ürün haline getirilmiştir.

Bilim Kodu : 40611
Anahtar Kelimeler : Isparta, dokuma, kirkitli dokuma.
Sayfa Adedi : 312
Danışman : Prof. Dr. Sema Özkan TAĞI

EXAMINATION OF CARPETS IN THE COLLECTION OF THE PROF. DR. TURAN YAZGAN ETHNOGRAPHIC MUSEUM AND TRANSFER OF MOTIFS TO TEXTILE DESIGN

(Master Thesis)

Melike Cansu KOÇ

GAZİ UNIVERSITY

ENSTITUTE OF FINE ARTS

August 2021

ABSTRACT

The art of weaving is one of the branches of art that man has made to meet his needs throughout history. Carpet weaving is a branch of the art of "weaving", whose origin dates back to the centuries before B.C. It is also important to reflect our history and cultural values. Over time, the transition to fabricated production in carpet weaving causes hand-woven carpets to gradually disappear, losing their intrinsic value. Museums also play an important role in this context, mediating the transfer of culture in terms of protecting and storing crafts that are beginning to disappear. One of these museums is located in the province of Isparta Prof. Dr. Turan Yazgan Ethnographic Museum. In this research, it was aimed to determine the color, motif and composition characteristics of 44 carpets, which are woven as mats in places and exhibited in the museum, and to design souvenirs in order to make the traditional features of hand-woven carpets sustainable in line with the results obtained from these data. Among the carpets examined, it is seen that there are most base and head carpets in size, and the carpets belong to the region of Isparta, Ladik and Shirvan. It has been observed that wool is used in the weft and warp of 43 Spruce and Isparta carpets and cotton yarn is used in the loop. As a knot technique, it was determined that 42 of them were woven with an Iranian (Sine) knot and 1 with a Turkish knot. It was found that the Shirvan carpet was woven with a Turkish knot, using wool rope in its Weft, Warp and loop. It is seen that the carpets mainly use herbal decorations, and colors such as cream color, mustard yellow, mint green are most often used as colors. In the digital field, new souvenir designs proposed for sale in the museum were made using the colors and motifs of the carpets examined within the scope of the research, and some of the designs selected from them were made into products.

Science Code	:	40611
Key Words	:	Isparta, weaving, weaving kirkitli.
Number of Pages	:	312
Advisor	:	Prof. Dr. Sema Özkan TAĞI

TEŞEKKÜR

Araştırmamın tüm aşamasında tecrübeleri ve katkılarıyla çalışmamı yönlendiren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Sema Özkan Tağı'ya, müzedeki çalışmalarımda yardımlarını esirgemeyen müze çalışanı Sayın Gülşen Saban'a, Isparta'daki araştırma sürecimde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım Sayın İhsan Akkuş'a, ayrıca; eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim, başta annem olmak üzere, değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv
ABSTRACT v
TEŞEKKÜR vi
İÇİNDEKİLER vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ xi
RESİMLERİN LİSTESİ xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR xvi
1.GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi 4
1.4. Sayıltılar 5
1.5. Sınırlılıklar 5
1.6. Terim ve Kavramlar 6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 9
2.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi 9
2.2. El Dokuması Halıcılığın Tarihi Gelişimi 10
2.3. Halıların Sınıflandırılması 22
2.3.1. Kalitesine göre halıların sınıflandırılması 22
2.3.2. Kullanım alanlarına göre sınıflandırılması 22
2.3.3. Üretim yöntemlerine göre halılar 25
2.3.4. Kullanılan malzemelere göre halılar 25
2.3.5. Desenli olup-olmadığına göre halılar 26
2.4. Halı Dokumacılığında Kullanılan Araç ve Gereçler 26

2.4.1. Kullanılan araçlar 26
2.4.2. El Dokuma halılarda kullanılan gereçler 32
2.5. Halıların Teknik Özellikleri 33
2.5.1. Halılarda kullanılan düğüm teknikleri 35
2.6. Halılarda Kullanılan Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri 37
2.7. Motifler 40
2.7.1. Bitki kaynaklı motifler 40
2.7.2. Geometrik kaynaklı motifler 48
2.7.3. Figürlü bezemeler 48
2.7.4. Nesneli bezemeler 50
2.7.5. Sembolik bezemeler 50
2.8. Tasarım 50
2.8.1. Tasarım öğeleri 52
2.8.2. Tasarım ilkeleri 59
2.9. İlgili Araştırmalar 62
3. YÖNTEM 69
3.1. Araştırmanın Modeli 69
3.2. Evren ve Örneklem 70
3.3. Veri Toplama Teknikleri 70
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması 72
4. BULGULAR VE YORUMLAR 73
4.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesinde Bulunan Halılar 73
4.2. Bilgi Formlarının Değerlendirilmesi 249
4.3. Müze İle İlgili Bulgular 258
5. TASARIM VE UYGULAMA 261
5.1. Modern Tasarımlar ve Uygulamaları 267

5.2. Geleneksel Tasarımlar 272
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 289
6.1. Sonuç 289
6.2. Öneriler 291
KAYNAKLAR 293
EKLER 307
EK – 1 Bilgi Formu 308
EK – 2 Müzede Çalışma İzni Belgesi 309
ÖZGEÇMİŞ 311

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 4.1. Yörelere ait dağılım 249

Çizelge 4.2. Kompozisyon özellikleri dağılımı 249

Çizelge 4.3. Kullanılan gereçlerin dağılımı 250

Çizelge 4.4. Dm^2'deki düğüm sayısı dağılımı 250

Çizelge 4.5. Zemin renkleri dağılımı 251

Çizelge 4.6. Bordür renkleri dağılımı 252

Çizelge 4.7. Bezemelerin dağılımı 255

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 2. 1. IX. yy. Semerra (Fustat) yün halısından detay çizimi 14
Şekil 2.2. Türk – Gördes düğümü (Haack, 1975, s. 21)..... 35
Şekil 2.3. İran-Sena düğümü (Aslanapa, 1987, s. 212)..... 36
Şekil 2.4. Hekim düğümü (Aslanapa ve Durul, 1973 s. 13) 36
Şekil 2.5. Tek çözgü üzerine düğüm (Aytaç, 1982, s.136) 37
Şekil 2.6. Hatai motifi örnekleri..... 41
Şekil 2.7. Penç motifi örnekleri 41
Şekil 2.8. Tepelik motifi..... 42
Şekil 2.9. Gonca motifi örnekleri..... 42
Şekil 2.10. Lale motifi..... 43
Şekil 2.11. Karanfil motifi örnekleri..... 43
Şekil 2.12. Sümbül motifi 44
Şekil 2.13. Sümbül motifi 44
Şekil 2.14. Zambak motifi..... 45
Şekil 2.15. Zambak motifi..... 45
Şekil 2.16. Nergis motifi 45
Şekil 2.17. Bahar dalı motifi 46
Şekil 2.18. Sap çıkması örnekleri..... 47
Şekil 2.19. Rumi motifi örnekleri 49
Şekil 2.20. Tasarımı etkileyen faktörler 51
Şekil 2.21. Nokta çalışması..... 52
Şekil 2.22. Çizgi çalışması..... 53
Şekil 2.23. Işık ve gölge çalışması..... 54
Şekil 2.24. Renk değerleri..... 55
Şekil 2.25. Doku çalışması..... 56

Şekil 2.26. Biçim çalışması 56
Şekil 2.27. Yön çalışması 57
Şekil 2.28. Aralık çalışması 59

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi dış görünüm 9
Resim 2.2 Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi iç görünüm 10
Resim 2.3. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi iç görünüm 10
Resim 2.4. Pazırık Halısı, The State Hermintage Müzesi (Berkli, 2011, s. 31) 12
Resim 2.5. Noin-Ula'da Hun dönemi mezarlarından çıkan yaygı 12
Resim 2.6. Lou-Lan'da bulunan halı parçası (Aslanapa, 1987, s. 17) 13
Resim 2.7. Fustat'ta bulunan halı parçası (Aslanapa, 1987, s. 17) 14
Resim 2.8. Konya Selçuklu halısı, XIII. yüzyıl, TİEM 681 (Aslanapa, 1987, s. 18) 15
Resim 2.9. Konya Selçuklu halısı, XIII. yüzyıl, TİEM 685 (Ölçer, 2004, s. 791) 15
Resim 2.10. Beyşehir Selçuklu halısı (Aslanapa, 1987, s. 21) 16
Resim 2.11. Beyşehir Selçuklu halısı (Aslanapa, 1987, s. 21) 16
Resim 2.12. Fustat Grubu Anadolu Selçuklu halısı (Aslanapa, 1987, s. 29) 17
Resim 2.13. Fustat Grubu Anadolu Selçuklu halısı (Kardeşlik, 2013, s. 43) 17
Resim 2.14. Bode halısı olarak tanınan Ming halısı (Ölçer, 2004, s. 794) 18
Resim 2.15. Marby Anadolu hayvan halısı (Önder, 1983, s. 85) 18
Resim 2.16. Çözgü aparatı (Bozaklı, 2016, s. 124) 28
Resim 2.17. Ahşap sarma tipi tezgâh 28
Resim 2.18. Metal tip sarma tezgâh 29
Resim 2.19. Germe tip tezgâh 29
Resim 2.20. Kirkit örnekleri 30
Resim 2.21. Halı makası 30
Resim 2.22. Bıçak 31
Resim 2.23. Tarama tarağı (Kılıç ve Oyman, 2014, s. 76) 31
Resim 2.24. Gülcan (Korkutata, 2014, s. 24) 32
Resim 4.1. İplik tonları örnekleri 253

Resim 4.2. İplik tonları örnekleri 253
Resim 4.3. İplik tonları örnekleri 254
Resim 4.4. Müze bağışçılarından Hasan Büyükçam ile yapılan görüşme 258
Resim 4.5. Hasan Büyükçam ile görüşme soncu elde edilen belgeler 258
Resim 4.6. Müzede bulunan bilgi kartlarından örnekler 259
Resim 4.7. Müzedeki sergi standı 260
Resim 5.1. Pantone'nin ilkbahar/yaz 2021 renk trend raporundan örnekler 262
Resim 5.2. Tasarım teması eskiz çalışması 263
Resim 5.3. Modern tasarımlar, tema 263
Resim 5.4. Geleneksel tasarımlar, tema 264
Resim 5.5. Duygu durumu 265
Resim 5.6. Tasarım eskiz çalışmaları 266
Resim 5.7. Modern tasarımlar - 1 267
Resim 5.8. Uygulamalı tasarım - 1 267
Resim 5.9. Modern tasarımlar - 2 268
Resim 5.10. Uygulamalı tasarım - 2 268
Resim 5.12. Uygulamalı tasarım - 3 269
Resim 5.13. Modern tasarım - 4 270
Resim 5.14. Uygulamalı tasarım - 4 270
Resim 5.15. Modern tasarım - 5 271
Resim 5.16. Uygulamalı tasarım - 5 271
Resim 5.17. Geleneksel tasarımlar - 1 272
Resim 5.18. Geleneksel tasarımlar - 2 273
Resim 5.19. Geleneksel tasarımlar - 3 274
Resim 5.20. Geleneksel tasarımlar - 4 275
Resim 5.21. Geleneksel tasarımlar - 5 276
Resim 5.22. Geleneksel tasarımlar - 6 277

Resim 5.23. Geleneksel tasarımlar - 7 278
Resim 5.24. Geleneksel tasarımlar - 8 279
Resim 5.25. Geleneksel tasarımlar - 9 280
Resim 5.26. Geleneksel tasarımlar - 10 281
Resim 5.27. Geleneksel tasarımlar - 11 282
Resim 5.28. Geleneksel tasarımlar - 12 283
Resim 5.29. Geleneksel tasarımlar - 13 284
Resim 5.30. Geleneksel tasarımlar - 14 285
Resim 5.31. Geleneksel tasarımlar - 15 286
Resim 5.32. Geleneksel tasarımlar - 16 287

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklamalar**
cm	Santimetre
dm	Desimetre
dm^2	Desimetrekare
m^2	Metrekare
N	Örneklem sayısı

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
M.Ö	Milattan önce
M.S	Milattan sonra
Prof.	Profesör
TİEM	Türk İslam Eserleri Müzesi
S.	Sayfa

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tarih boyunca toplumlar, yaşadıkları hayat koşulları ve çevreye bağlı olarak kendi kültürlerini geliştirmişlerdir. Bu kültür, bireyleri toplum yapan, bir arada tutan, dolayısıyla gelecek nesillere aktarılması elzem olan yapı taşıdır. Kültürel ve sanatsal birikimlerin, yani gelenek, görenek ve estetik bakımından ulaşılan medeniyetin en önemli göstergelerinden biri de halı, kilim gibi el sanatları olmuştur.

El sanatları ile bir arada yaşayan insanoğlu için her bir el sanatı ürünü, aynı zamanda motiflerine ve renklerine yüklenen anlamlarla, bir anlatım aracı olma görevini de üstlenmiş olup, bu yönüyle geçmişten geleceğe köprü oluşturabilen önemli kültür değerlerindendir (Sarıoğlu, 2005, s. 72).

Dokumalar, diğer el sanatları içerisinde Türk insanının konargöçer yaşam biçiminden dolayı doğumdan ölüme kadar hayatın her aşamasında, hem ihtiyaca yönelik hem de süsleme amaçlı olarak yer almıştır (Kılıçarslan ve Etikan, 2016, s. 1331). Türklerin, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan göç yolunda karşılaştıkları kültürlerden de etkilenerek günümüze kadar gelen dokumalar, Orta Asya'dan çıkışla dünyaya yayılan, Türk kimliğinin en belirgin belgeleri olma özelliğini taşımaktadırlar (Altuntaş, 1992, s. 1).

Dokumalar, üretiminde kullanılan araçlara göre çarpana, kirkit ve mekik ile yapılan dokumalar olarak sınıflandırılmaktadır (Sarıoğlu, 1999, s. 553). Havlı kirkitli dokumalar sınıfına giren halıların tarihi, M.Ö V-III. yüzyıllara tarihlenen Pazırık kurganında ortaya çıkarılan halıya dayandırılmaktadır (Karamağaralı, 1996, s. 175). Halı sanatı, daima Türklerin yaşadığı bölgelerde ortaya çıkmış, Selçuklu devrinde kurulan devletlerle birlikte önce İslam âlemine, sonra bütün dünyaya Türkler tarafından tanıtılmıştır (Aslanapa, 1987, s. 9).

Halı bir tekstil ürünü olmaktan öte, desenleri, renkleri ile geçmişten günümüze efsanelerin yazılı hali gibidir (Fırat ve Özdemir, 2010, s. 461). Türk halı sanatı, başarısını ve gücünü motiflerindeki kültür birliğinden almaktadır (Özönder, 1996,

s.249). Motifler, tek başlarına anlamlı olmasalar bile, bir bütünün anlamlı parçası olan sanat ögeleridir (Tural, 1999, s. 117).

Anadolu'da halıcılığın yapıldığı yöreler Batı Anadolu, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesi olarak sınıflandırılmaktadır. Batı Anadolu'da İstanbul, Hereke, Bursa, Eskişehir, Uşak, Gördes, Milas, Kula ve Isparta, Orta Anadolu'da Konya, Karapınar, Lâdik, Kırşehir, Yahyalı, Yozgat, Doğu Anadolu'da ise Erzurum, Trabzon gibi bölgeler öne çıkmaktadır (Gönül, 1965a, s. 206-207).

Çok eski ve köklü bir geçmişe sahip olan halıcılık, 1.Dünya Savaşı öncesindeki 15-20 yıl içinde beklenmedik bir şekilde gelişme göstermiş, bu da yabancı piyasalarda talebin artmasının yanı sıra, halı üretiminde uygulanan sistemli çalışma ve düzen sayesinde gerçekleşmiştir. Bu sanayi dalında İngilizler ticari amaçla birçok şirket kurmuş, altı ticarethanenin birleşmesi ile 1908 yılında kurulan Şark Halı İmalatçıları Şirketi (The Oriental Carpet Manufacturers Ltd.), diğer şirketlere nazaran öne geçmiştir (Eldem, 1994, s. 80).

Bu şirketler, halıların büyük çoğunluğuna geleneksel desenler ve renkler yerine Avrupa kaynaklı motifleri ve bu motiflere uygun renkleri uygulamışlardır (Sönmez, 1984, s. 100). Batılı şirketlerin Batı Anadolu'da halı dokutturmaları, yöredeki halılarının ticaretini artırmasından dolayı, halı üreticileri ve satıcıları tarafından olumlu karşılanmıştır (Küçükerman, 1990, s. 95). Ancak bu durum geleneksel Türk halısının malzeme, renk, desen, kalite açısından bozulmasına yol açmış, dönemi ve sonrası için sayılamayacak kadar olumsuz etkiler yapmıştır (Öney, 1997, s. 52). Yabancı kaynaklara Simirna adı ile geçen Şark Halı Kumpanyası'nın dokuttuğu halıların, İzmir'e Isparta'dan gönderildiği, şirketin yurt dışında çizdirttiği renk, desen ve kompozisyonlar ile bu dönemde Isparta'da çok sayıda halı dokutulduğu bilinmektedir (Barışta, 1992, s. 54).

1912-13 yıllarında, dokumasını Türklerin yapıp, ticaretini azınlıkların yaptığı, halıcılığı tamamen millîleştirme amaçlı girişimlerde bulunulmuş, 1924 yılında Isparta İplik Fabrikası kurulmuştur. XX. yüzyılların ortalarında bu fabrika Sümerbank'a devredilmiş, fabrikada hem halı dokunmuş, hem de iplik ve boya üretimi yapılmıştır.

Fabrika 1990 yılında özelleştirilerek Sümer Halı Fabrikası A.Ş adını almış ve şirket, Isparta'nın yanı sıra komşu iller dâhil pek çok ilde halıcılığı yeniden canlandırmak için faaliyet göstermiştir (Deniz, 2000, s. 97).

Tarih boyunca en değerli tekstil ürünlerinden biri olan, günlerce haftalarca ilmek ilmek dokunan el dokuması halılar, günümüzde, çok daha hızlı ve birbirinin aynısı (tıpkıbasım) ürünler verebilen makine halıcılığının yaygınlaşması ile eski değerini yitirmektedir. Bununla birlikte, bir kültür mirası olan el dokuması halılar, geleneğin sürdürülmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi açısından da önemlidir. Bu değerli kültürün korunması amacı ile el dokuması halıların müzelerde koruma altına alınarak genç nesillere iletilmesi gerekmektedir. Müzeler bu noktada bir nevi kültür aktarımına aracılık eden bir köprü görevi üstlenmektedir.

El dokusu yer yaygılarının saklandığı ve korunmaya çalışıldığı müzelerden biri de 2013 yılında Isparta Belediyesi tarafından kurulmuş olan "Prof. Dr. Turan Yazgan Müzesi"dir. Müzede çok sayıda halı, kilim ve etnografik eser bulunmaktadır. Müzedeki halılar yörede yaşayan halk ve çeşitli kurumlar tarafından bağış yoluyla sağlanmıştır. Tüm halılar bağış yolu ile müzeye geldiği için büyük bir kısmı Isparta yöresinden olmak üzere, farklı yörelerden halılara da ev sahipliği yapmaktadır. Halılar müzede koruma altına alınmış olsalar da envanter çalışmaları henüz tamamlanmamış, halıların yöre bilgileri, desen özellikleri ve bazı teknik bilgilerinin envanter kartları üzerinde eksik olduğu gözlemlenmiştir.

Tasarımcılar gelişen teknoloji ile güncel gelişmeleri takip edip, bu çerçevede eserler vermektedir. Geçmiş ile günümüz arasındaki kültür aktarımında önemli bir rol üstlenen ve sözsüz iletişimin en etkili araçlarından biri olan el dokuması halılarımızın öz benlikleri ve ananevi değerlerini koruyarak yapılan güncel tasarımlar önemlidir. Bu amaçla müzede sergilenen halıların bazı teknik özelliklerinin belirlenmesi, bunun yanında renk, motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenmesi, bu motifler ve renkler kullanılarak müzenin satış mağazasında satışa sunulmak üzere tekstil ürünü (baskı) hediyelik eşya tasarımları yapılması araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Kültür aktarımında önemli rolü olan tekstil ürünleri zamanla değişim gösterseler de üretildikleri zamanın ve bulundukları yörenin yaşam koşullarına göre şekillenmektedir. Geleneksel motif ile tekniklerden esinlenerek ortaya konacak yeni tasarımlar, değişen ve gelişen günümüz şartlarında geleneksel unsurlarımızın yok olmasının önüne geçebileceği gibi kültürün devamlılığını sağlayabilmek adına da önemlidir. Araştırmanın genel amacı, Isparta Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesinde bulunan halıların motif, kompozisyon ile teknik özelliklerinin incelenerek, müzenin envanter bilgilerinin tamamlanmasına zemin hazırlamanın yanında ayrıca incelenen halılardaki motiflerin yeni tasarımlarda kullanılarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Isparta Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi'nin özelikleri nelerdir?

2. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi'nde teşhirde bulunan halıların;

- Ait oldukları yöreler nerelerdir?
- Kompozisyon çeşitleri nelerdir?
- İplik özellikleri nelerdir?
- Motif ve bezeme özellikleri nelerdir?

3. Araştırma kapsamına alınan halı motiflerinin esin kaynağı olarak kullanılmasıyla yapılabilecek özgün tekstil tasarımları ile müze satış mağazası için oluşturulacak hediyelik eşya tasarımları neler olabilir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde yöresel halı dokumacılığının azalması, her geçen gün bu kültürel özelliklerin yitiriliyor olması, geleneksel unsurların (motif, renk) yozlaşması ve yörelerde halı dokumacılığı hakkında bilgi alacak kişilere ulaşmada yaşanan sıkıntılar nedeni ile geleneksel halıların teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinin

incelenmesi ve tespit edilen halı motiflerinin, yeni yüzey tasarımlarında kullanılması önem kazanmaktadır.

Geleneksel halı motiflerinin, yeni tasarımlarda kullanılması, kültürümüzün gelecek kuşaklara aktarılmasının sağlanması yanında, yurt dışında tanınırlığının artması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve özgün ürünler elde edilmesine de katkıda bulunacaktır.

1.4. Sayıltılar

Bu araştırmanın temelinde aşağıdaki sayıltılar (varsayımlar) yer almaktadır.

1. Teşhirdeki halıların yöre halılarının sahip olduğu geleneksel renk, motif ve kompozisyonları temsil ettiği,

2. Halılar asılı olarak sergilendiği için teknik özellikleri ile ilgili veriler oluşturulurken tamamına erişim sağlanamadığından, halının erişilebilen kısmının tamamını temsil ettiği,

3. Müzede bulunan halılara ait bilgi kartlarında (üretim yılı, yöre, kalite özellikleri gibi) bulunan bilgilerin halıların gerçek özelliğini temsil ettiği,

4. Halılarla ilgili bilgi veren müze çalışanının beyanlarının doğru olduğu,

5. Araştırma kapsamında yer alan örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma Isparta İli, Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi,

2. Araştırma yapılan tarihler ve bilgi formlarının kaydedildiği sürede teşhirde sergilenmekte olan yer yaygısı halıların tamamı,

3. Halılar için hazırlanan bilgi formları,

4. Literatürden elde edilen veriler, halı dokumacılığı ile ilgili Türkçe ve yabancı kaynaklar,

5. Halıların renk tespiti, görsel inceleme,

6. Tasarımların oluşturulması ve uygulanması aşamaları, dijital baskı ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Terim ve Kavramlar

Atkı: İlme sıraları arasında ve halının enine paralel olarak geçirilen çözgü ile beraber halının zemin dokumasını meydana getiren yün veya pamuk iplikler (Kafalılar, 1982, s. 38)

Çiti: Halı kilimi dokumanın sökülmemesi için, saçakların dip kısmına yapılan zincir şeklindeki örgü (Görgünay, 1976, s. 31).

Çözgü: Tezgâh üzerine yan yana dizilerek, dokuma boyunca arasından atkı iplikleri geçirilen, dokumanın iki ana elemanından biri olan ve dikey yönde geçen iplik (Soysaldı, 2009, s. 190).

Desen: Kurşun kalem, uç, tuşe, kömür kalem vb. ile yapılan renkli ya da renksiz, tonlu ya da tonsuz resim (Turani, 1993, s. 33).

Dış Sedef: Halının dört kenarını çevreleyen desenli dokuma (Özel, 1990, s. 10).

İç Sedef: Kenar suyu ile iç zeminin deseni arasındaki halının dört kenarını çevreleyen dokuma (Özel, 1990, s. 10).

İğ: Çorap ve diğer dokuma ipliklerinin yünlerini eğirmek için kullanılan bir karış veya daha büyük, ucuna ağırlık takılarak dengesi sağlanan ahşaptan yapılan alet (Bingül, 1939, s. 106).

İlme: Halı düğümü, çözgü ipliklerinin her çifti üzerine bağlanarak halıyı oluşturan yün ipliklerden her biri (Sözen 2005, s. 112).

Halı Kalitesi: Halının kalitesi, halının 10 santimetresine isabet eden endeki çözgü teli ile ilme sırası sayısı (Haack, 1975, s. 20).

Halı Kilimi: Halı dokumasının dağılmaması için, başlangıç ve bitim yerlerinde kilim şeklinde dokunan kısım (Görgünay, 1976, s. 31).

Kenar suyu: Küçük suların, sedefin ve büyük suyun birleşmesinden meydana gelen halının kenarını çerçeveleyen desenli veya düz kısım (Yandımata, 1981, s. 431).

Kirman: Kirman orta eksen olan ince bir çubuk ve uçları aşağı doğru eğik iki ahşap parçanın artı şeklinde birbiri içine geçirilmesinden meydana gelen yün eğirmek ve tek bükülü iplik yapmak için kullanılan araç (Soysaldı, 2009, s. 13).

Köşe – Göbek Kompozisyon: Halının model kısmının merkezinde büyük bir motif bulunduğu, bu motif veya değişik bir desenin ise dörtte bir parçasının zeminin dört köşesine yerleştirilerek kalan boşlukların tek renk ya da farklı desenlerle doldurulduğu halı kompozisyonu (Kafalılar, 1982, s. 21).

Mekik: Dokuma sırasında çözgüler arasında oluşan aradan atkı ipliğini geçirmeye yarayan alet (Sönmez, 1995, s. 6).

Mihrap: Namaz kılmak amacıyla dokunmuş yaygıların orta zemininde cami mihrapları ya da kemerli bir kapıya benzer bölüm (Acar, 1982, s.115).

Motif: Halıda kompozisyonu meydana getiren ve desenin oluşmasını sağlayan temel öğe (Bayrakçı, 1997, s. 46).

Raporlu Kompozisyon: Bir veya birkaç şekil ya da desenin tekrar tekrar dokunması ile orta kısmı doldurularak yapılan halı kompozisyonu (Kafalılar, 1982, s. 21).

Saçak: Halı tezgâhtan çıkarıldıktan sonra, halı başlarının dağılmasını önlenmek için yapılan, halının boyutuna göre değişik uzunlukta, halının iki başından çözgünün kesilmiş kısmı (Özel, 1990, s. 9).

Tezgâh: Dokuma yapmaya yarayan araç (Aytaç, 1982, s. 257).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi

Isparta Belediyesi tarafından 2013 yılında ziyarete açılan Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi Türkiye'nin halı ve kilim eserler açısından önemli müzelerinden biridir. Müze binasının dış cephesinde Isparta'nın sembolü olan gül figürü bulunmaktadır.

Resim 2.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi dış görünüm

Kültür ve Turizm Bakanlığının resmî sitesinde yer alan güncel bilgilere göre Müze; 3200 m^2 alana 11 katlı olarak inşa edilmiş olup, 11. katındaki seyir kulesinden tüm Isparta seyredilebilmektedir. Müzede pek çok yöreye ait yaklaşık 3500 adet halı ve kilim sergilenmektedir. Ayrıca daha önce kullanılmış geleneksel kıyafetler, dokuma tezgâhları, gül suyu yapımında kullanılan imbikler gibi yaklaşık 2300 kadar etnografik eser de müzede sergilenmektedir (Url 1).

Resim 2.2 Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi iç görünüm

Resim 2.3. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi iç görünüm

2.2. El Dokuması Halıcılığın Tarihi Gelişimi

İnsanlık tarihinin en eski sanatlarından birisi olan dokumacılık sanatı, insanların önce soğuktan korunmak, mevsimine göre giyinmek, örtünmek ve süslenmek ihtiyacı sonucu doğmuş, daha sonra zamanla gelişerek her milletin refah düzeyine, sanat ve teknik yeteneğine göre ilerleme kaydetmiştir (Gürsu, 1988, s. 17).

Halıya uzun süre dayanıklı ve sağlam olması bakımından, Türkçede uzun müddet dayanır, kalır anlamına gelen kalı denilmektedir (Gönül, 1965a, s. 205). Arseven

(1984, s. 51)'de bu bilgiye ilave olarak "gelinin kendi malı olarak kalan eşyalar" anlamına geldiği için de halıya bu ismin verilmiş olunabileceğini belirtmektedir.

Halı sanatı, Türklerin yerleştiği bölgelerde başlamış ve Türklerle birlikte yayılmış olup, halılar üzerinde henüz yüz yılı geçmemiş olan araştırmalar, halı sanatının başladığı yerin, Orta Asya'da Türklerin yaşadığı bölgelerde olduğunu ortaya koymaktadır (Yetkin, 1991, s. 1). İslam, İslam öncesi Türk ve Türklerden önceki Anadolu medeniyetlerinin bugüne kadar gelen Anadolu Türk sanatına yaptıkları etki sonucu, Orta Asya'dan göç eden Türklerin, geçtikleri ve komşuluk ettikleri ülkelerle sanat ve gelenek alışverişinde bulunduğunu bilinmektedir (Acar, 1975, s. 9).

Her sanat dalı gibi halı sanatı da birçok olgunlaşma devirleri geçirmiştir. Orta Asya'nın geniş otlaklarında fazlaca yetişen koyunların bunda büyük etkisi olmuş, yünleri kırpılmayan koyunların ıslak yerlere yatınca yünlerinin birbirine geçerek kalıp haline geldiğini gören çobanlar yünü ıslatarak sıkıştırmaya başlamış, böylelikle de keçe elde etmişler ve keçeden sonra da çul dokumaya başlamışlardır (Atalay, 1967, s. 9).

Sonraki süreçte insanlar, evlere sermek için örtü ve yaygı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, yün iplikleri işleyerek ilk önce kilimi yapmışlar, farklı denemeler sonucunda da halıyı meydana getirmişlerdir. Bu yüzden kilimden halıya geçiş sürecinin uzun sürdüğü tahmin edilmektedir (Dirik, 1938, s. 7).

Rus arkeoloğu Sergei Rudenko tarafından 1949 yılında Altay Dağları'nın eteklerinde Pazırık Vadisindeki V. kurganda bulunan ve vadinin adıyla anılan ve ilk halı olarak kabul edilen Pazırık Halısı, 2200-2500 yıl öncesine tarihlendirilmekte, yüksek kalitesi ile bir başlangıç halısı olamayacağını düşündürmekte, halı dokumacılığında ileri bir aşamayı işaret etmektedir. (Tekçe, 1996, s. 314). Pazırık Halısının düğüm tekniği ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Tekçe (1993, s. 33)'de önceleri bu halının ilmikli teknikle dokunulduğu düşünülse de yakından incelendiğinde bir dolama tekniği olan "noppen" tekniği ile dokunulduğunun anlaşılabildiğini belirtmektedir. Pazırık Halısı, Türkmen halılarındaki motif ve renk anlayışı ile paralellikler taşımaktadır (Çoruhlu, 2000, s. 130). Zemininde süvariler, geyik ve hayvan figürleri bulunmakta olup, yalnızca 2 mm kalınlıkta, koyun yününden iplikle dokunduğu bilinmektedir

(Diyarbekirli, 1972, s. 132). 1.83x2 metre boyutundaki halı, Leningrad Ermitaj Müzesinde sergilenmektedir (Güngör, 1984, s. 17).

Resim 2.4. Pazırık Halısı, The State Hermintage Müzesi (Berkli, 2011, s. 31)

V. kurgandan çıkarılan Pazırık halısının dışında düğümlü halı parçalarına IV. kurganda da rastlanmış, ancak bunlar çok küçük olması sebebi ile tanımlanamamış olup, ayrıca Noin Ula kurganlarında rastlanılan küçük halı parçaları da ait oldukları bütün hakkında ayrıntılı bilgi edinilmesine olanak vermemektedir (Çoruhlu, 2007, s. 133).

Resim 2.5. Noin-Ula'da Hun dönemi mezarlarından çıkan yaygı (Anonim, 1997, s. 224)

Günümüzde Pazırık halısından sonra örneği bulunan en eski ve hakiki düğümlü halı örnekleri M.S III. ve VI. yüzyıllara ait olup, Pazırık halısı ile aradaki 800 yıllık döneme ait herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (Özgür, 1965, s. 10). Pazırık halısından sonraya tarihlenen ilk halı parçaları, M. S. III. yüzyıla ait olup, Mezopotamya'da (Dura

Europas'da) yapılan arkeolojik kazılarda (Selevik) Selücit Kalesinde bulunmuştur (Güngör, 1984, s. 17).

Orta Asya'da bazı halı parçaları, Pazırık halısının keşfinden önce ortaya çıkarılmıştır. Bu halı parçalarının bir bölümü Aurel Stein tarafından 1906-1908'de Doğu Türkistan'da Lou-Lan ve Lop-nor'da bulunmuş, M.S. III. ve IV. yüzyıllardan kalma oldukları kabul edilmiş, ayrıca M.S. V-VI. yüzyıllara ait bazı halı parçaları da A. Van Le Coq tarafından Kızıl'da bulunmuştur (Anonim, 1997, s. 219). Diyarbekirli (1972, s. 141)'de, bu halıların Sir Aurel Stein'in Doğu Türkistan'da İpek Yolu üzerinde bulunan Turfan bölgesinde yaptığı araştırmalar sonucu ortaya çıktığını, bunların büyük bir kısmının saf yünden, Türk ilme tekniği ile kabaca dokunduklarını belirtmektedir. Önder (1998, s. 93)'de bu halılardan bir örneğinin Yeni Delhi Müzesi'ne, üç örneğinin de Londra-British Müzesi'ne kaldırıldığını ifade etmiştir.

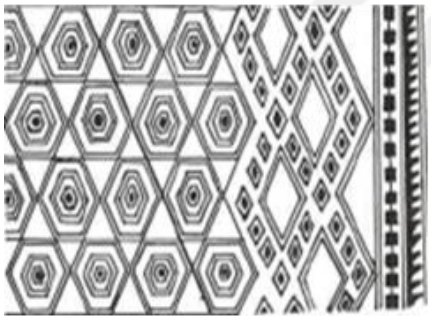
Resim 2.6. Sir Aurel Stein tarafından Lou-Lan'da bulunan halı parçası, Londra British Müzesi (Aslanapa, 1987, s. 17)

Devam eden yıllarda, Abbasilerin Türklerle etkileşimi sonucu halı sanatı Orta Asya'dan Batı'ya geçmiştir (Aslanapa, 1997, s. 18). Düğüm tekniği de buradan Selçuklu Türklerinin hâkimiyeti ile İslam dünyasına yayılmıştır (Bodur, 1988, s. 107).

Resim 2.7. Fustat'ta bulunan halı parçası, Goteborg Röhss Müzesi (Aslanapa, 1987, s. 17)

Mısır'da Eski Kahire olarak anılan Fustat'ta C. Lamm tarafından bulunarak Stockholm Müzelerinde sergilenen iki küçük parça halı, Doğu Türkistan'da bulunan ve Abbasi dönemi halıları olarak kabul edilen parçaların düğüm teknikleriyle benzerlik göstermekte ve geometrik kompozisyonları ile Türk halılarındaki örnekleri andırmaktadır (Aslanapa, 1997, s. 20).

Şekil 2. 1. IX. yy. Semerra (Fustat) yün halısından detay çizimi (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 17)

Sultan Alp Arslan'ın 1071 tarihinde Malazgirt'te kazandığı zafer Anadolu'yu Türklere kazandırmıştır (Yetkin, 1971, s. 115). Halı sanatı da Türklerin Anadolu'yu fethetmesiyle birlikte, gelişimini Anadolu'da sürdürmüştür (Deniz, 2002, s. 926). Ancak XII. yüzyıl, iç karışıklıklar, batıda Bizans'la ve Haçlı ordularıyla, doğuda Ermenilerle yapılan savaşlar yüzünden Selçukluların sanat dünyasına yoğun katkıda bulunamadığı bir arayış dönemi olarak bilinmektedir (Öney, 2014, s. 807).

Büyük Selçuklu halı sanatından hiçbir eser günümüze kadar gelmemişse de Anadolu Selçukluları zamanından ve XIII. yüzyılın ilk yarısından kalan orijinal parçalarla tanınan Selçuklu halı sanatı, devamlı gelişmelerle daha sonraki halı sanatına sağlam bir temel oluşturmuştur (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 57). Selçuklu halılarının sekizi

Konya'da Alaaddin Camii'nde, üçü Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nde, yedisi ise Eski Kahire'de (Fustat) bulunmuş olup, toplamda on sekiz adettirler (Öney, 1992, s. 157).

XII. ve XIV. yüzyıllara ait olan Konya Halıları, Almanya Konsolosu Loytved tarafından Konya Alaeddin Camii'nde bulunmuştur (Güngör, 1984, s. 17). Yetkin (1991, s. 7)'de bugün İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde sergilenmekte olan bu halılardan üçünün, çok eskimiş olmakla beraber bütün olarak kalmış büyük halılar olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, üç tanesinin küçük boy halılardan kalmış büyük parça halinde, iki tanesinin de büyük halılardan kalmış çok küçük parça halinde olup, toplamda 8 tane olduklarını ifade etmektedir.

Resim 2.8. Konya Selçuklu halısı, XIII. yüzyıl, TİEM 681 (Aslanapa, 1987, s. 18)

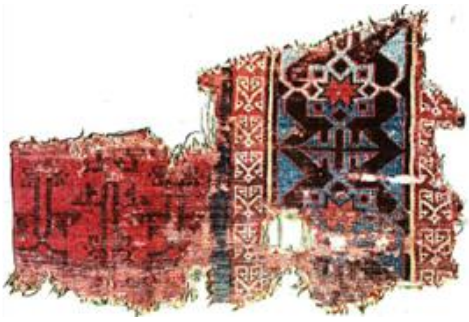

Resim 2.9. Konya Selçuklu halısı, XIII. yüzyıl, TİEM 685 (Ölçer, 2004, s. 791)

Anadolu Selçuklularından kalan ve parça halindeki diğer üç halı 1930'da R. Riefstahl tarafından Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nde bulunarak Konya Mevlana Müzesi'ne getirilmiştir (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 58). Öney (1992, s. 157)'de Selçuklu halısına ait bu üç parçanın Konya örneklerine çok benzeyen parçalar olduğunu ifade etmiş, bunlardan bugün Konya Mevlana Müzesi'nde sergilenenlerden birinin kayıp olduğunu, ancak yakın tarihlerde bulunarak Londra Edmund De Unger Koleksiyonuna intikal ettiğini belirtmektedir.

Resim 2.10. Beyşehir Selçuklu halısı, XII. yüzyıl, Konya Mevlana Müzesi (Aslanapa, 1987, s. 21)

Resim 2.11. Beyşehir Selçuklu halısı, XII. yüzyıl, Konya Mevlana Müzesi (Aslanapa, 1987, s. 21)

Eski Kahire şehrinde (Fustat)'da J. Lamm tarafından bulunan diğer grup olan halıların büyük bir kısmı XII. XIV. ve XV. yüzyıllarda Mısır'a ithal edilmiş olan ve hemen hepsi Anadolu'dan gelen halılardır. Bu halılardan şimdiye kadar 29 tanesi yayınlanmış ve bunların İsveç müzeleri ile özel koleksiyoncuların elinde bulunduğu bilinmektedir

(Erdmann, 1957, s. 97). Diğer 100'ü aşkın parçanın henüz yayınlanmadığı, İsveç'teki 19 parçadan 7'sinin Konya grubuna dâhil parçalar olduğu bilinmektedir (Yetkin, 1991, s. 16). Stockholm National ve Götenburg Röhss Müzelerinde sergilenen Fustat halıların benzerleri Atina Benaki Müzesinde de bulunmakta, bu halıların Konya, Kayseri, Aksaray ve Sivas yörelerinde dokunduğu tahmin edilmektedir (Öney, 1992, s. 158).

Resim 2.12. Fustat Grubu Anadolu Selçuklu halısı XII. yüzyıl sonu, Stockholm, National Müzesi (Aslanapa, 1987, s. 29)

Resim 2.13. Fustat Grubu Anadolu Selçuklu halısı XII-XIV. yüzyıl. Atina Benaki Müzesi (Kardeşlik, 2013, s. 43)

XIV. yüzyıldan itibaren Konya halılarının yanı sıra ikinci bir grup olarak hayvan figürlü halılar ortaya çıkarılmış, bu halıların orijinalleri henüz yakın zamanda Kahire'de bulunan parçalar arasından çıkmıştır (Erdmann, 1957, s. 99). Bayraktaroğlu (2009, s. 40)'da XIV. yüzyıl başlarında İtalyan ressamlarının tablolarında Türk halılarının resmedildiğini, hayvan figürlü halıların da ilk önce Avrupalı ressamların eserlerinden öğrenmekte olduğumuzu belirtmiştir. Ayrıca, özellikle Siena ve Floransa

ekolünde stilize edilmiş kuş figürlü, Meryem'in tahtı altına veya bir yere serilmiş olarak çizilen hayvan figürlü halı tasvirleri görüldüğünden bahsetmektedir.

Avrupalı ressamların tablolarından çıkarım yapılan bu halılar XIV. yüzyıldan itibaren yeni bir süsleme karakteri almış olup, bu halılarda zemin küçük karelere veya bazı eski örneklerde ise uzun altıgenlere bölünerek farklı bir kompozisyon oluşturmuşlardır (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 59).

Resim 2.14. Bode halısı olarak tanınan Ming halısı, XV. yüzyılın başları, Berlin İslam Eserleri Müzesi (Ölçer, 2004, s. 794)

Resim 2.15. Marby Anadolu hayvan halısı. XV. yüzyılın başları, İsveç, Devlet Tarihi Müzesi (Önder, 1983, s. 85)

Bu halıların içlerine yerleştirilen stilize hayvan figürleri durumlarına göre genellikle dört farklı grubu ortaya koymaktadır. Birinci grup Heraldik durumda tek hayvanlar, çift ve tek başlı kartal tasvirleri olanlar; ikinci grup bir ağacın iki etrafında birer kuş figürlü olanlar; üçüncü grup geometrik bölümler içine yerleştirilen tek kuş veya dört ayaklı hayvan figürlüler; dördüncü grup ise geometrik alanların içinde yerleştirilmiş çift hayvanlar olarak sınıflandırılmaktadır (Yetkin, 1991, s. 19). Bu gruba ait çok az örnek bulunmaktadır. 1886 da Wilhelm Von Bode tarafından bulunan, XV. yüzyıl Anadolu halısı (Berlin Staatliche Müzesi) ve 1925'te İsveç'te Marby köy kilisesinde bulunan XV. yüzyıl Anadolu halısının bu gruptan olduğunu bilinmektedir. Ayrıca (Stockholm Historiska Müzesi) Konya Mevlâna Müzesinde bulunan kırmızı zeminli diyagonal kompozisyonlu stilize kuşlardan meydana gelen halının da XV. yüzyıl hayvan figürlü halılar grubuna girmekte olduğu ifade edilmektedir (Acar, 1973, s. 4-5).

Takip eden yıllarda Anadolu Selçukluları gücünü giderek yitirmiş, 1307 yılında Keykubat'ın ölümünden sonra ona bağlı eyaletler on dörtten fazla beyliğe bölünmüştür. Türk Sanatı tarihinde 1308'de başlayıp 1453'te İstanbul'un fethi ile son bulan bu dönem Beylikler Dönemi olarak isimlendirilmektedir (Barışta, 1988, s. 26).

Bu beylikler içerisinde kısa sürede kuvvetlenen Osmanlılar, XIV ve XV. yüzyıl Anadolu'sunda eserler vermişlerse de XVI. yüzyıldan itibaren bu sanata yeni tip ve teknikle apayrı bir biçim ve şekil vermeye başladıkları görülmektedir. Bu dönem halılarının XIV. yüzyılın devamı olarak Erken Osmanlı Devri halıları, XVI. yüzyıldaki halıları Klasik Osmanlı Devri halıları, daha sonraki asırlara ait olanlarını da Geç Osmanlı Devri halıları olarak tanımlanmaktadır (Gündoğdu, 2002, s. 311).

Erken Devir Osmanlı Halıları, Alman ressam Hans Holbein tablolarında sıklıkla resmedildiği için yanlışlıkla kaynaklara Holbein halıları olarak geçmiştir ve hâlâ bu isimle tanınmaktadır (Bayraktaroğlu, 2011, s. 172). XIV. yüzyıl başlarından XV. yüzyıl sonuna kadar üsluplaşmış ejder ve kuş gibi hayvansal motiflerin rastlandığı Osmanlı dönemi halılarının ilk örnekleri olan Holbein halıları, dört grup halinde incelenmektedir (Sözen ve Güner, 1998, s. 172).

Holbein Halıları'nın II. grubunda bulunan halıları Venedikli bir ressam olan Lorenzo Lotto, tablolarında resmettiği için bu halılara Lotto Halıları denilmiş, oysaki bu halılar, Lotto'dan başka pek çok Batılı ressam tarafından da resmedilmiştir (Perdahcı, 2011, s. 280). I. tip ve II. tip Holbein halılarının Uşak halıları ile olan teknik ve motif benzerliğinden dolayı Uşak ve çevresinde dokunduğu, III. ve IV. tipte olanlarının, kompozisyon özellikleri ile hayvan figürlü halıların devamı olduğu, bu halıların Bergama civarında dokunduğu ve Bergama halılarına geçişi hazırladığı düşünülmektedir (Bayraktaroğlu, 1997, s. 86).

Büyük ve küçük sekizgenlerle Holbein Halıları denilen tiplerde görülen örneklerle bağlantılı olan fakat farklı motiflerle diğer bir grup olan Anadolu halıları Crivelli ve Memling'in tablolarında resmedildiği için onların isimleriyle anılmaktadır (Aslanapa, 1987, s. 95).

Türk halı sanatının en parlak devri olan XVI. ve XVII. yüzyıl halıları, teknik ve desen bakımından farklı, fakat öz bakımından aynı olan iki esas grupta toplanabilen yeni halı çeşitlerini ortaya koymuştur. Bunlardan birincisi Saray Halıları, ikincisi Uşak Halılarıdır (Yetkin, 1991, s. 87).

Klâsik Osmanlı Devri halılarının saray çevresinde dokunan örnekleri, Türk halı sanatı tarihinde, saray halıları adıyla bilinmektedir. Çözgü ve atkı iplerinde ipek, yün ve pamuk, düğüm iplerinde yün ve pamuk kullanılan bu halılar, Anadolu halılarından farklı olarak İran düğümü ile dokunmuştur (Deniz, 2005, s. 86).

Bu dönemde I. Selim'in Tebriz'den sürgün getirdiği sanatkârlar arasında halı dokuyucuları da bulunmakta, XV. yüzyıldan beri Osmanlı sarayında İran kökenli nakkaşların olduğu, saraydaki halı dokuyucularına ve Uşak'taki özel atölyelere nakkaşların saray zevkine göre örnekler çizdiği bilinmektedir (İnalcık, 2008, s. 46).

XVI. yüzyılda İstanbul'da Osmanlı sarayları için halı dokuyan atölyeler kurulmuş ve XX. yüzyıla kadar üretimin devam ettiği Feshane, Kumkapı, Topkapı, Üsküdar ve İstinye'de halı atölyeleri Türk halı sanatında önemli bir yere sahip olmuştur (Demiraslan, 2020, s. 416). XIX. yüzyılda Dolmabahçe, Çırağan ve Yıldız saraylarının inşa edilmesiyle, sarayın ihtiyacına yönelik halı ve kumaş ihtiyacı ortaya çıkmış, bu

sebeple devlet tarafından işletilen Feshane-i Hümayun ve Hereke Fabrika-i Hümayun'da saraylar için özel halılar üretilmiştir (Unustası, 2015, s. 7). Osmanlı Saray Halıları ve seccadeleri ile ilgili Karavar (2017, s. 167)'de şu bilgileri aktarmıştır;

> Osmanlı Saray Halıları, en parlak devrini XVI. yüzyılın ikinci yarısından, XVII. yüzyıl sonuna kadar sürdürmüştür. Bu gruba bağlanan pek çok da seccade yapılmıştır. Bu halılar, XVII. yüzyıl sonuna doğru gittikçe zenginliklerini kaybetmişler, kısırlaşan örnekleri, kabalaşan teknikleri ile XIX. yüzyıla kadar varlıklarını, Smyrna halıları adı altında sürdürmüşlerdir. Bu grup halıların asıl merkezi ise, başta Uşak olmak üzere Batı Anadolu bölgesi olmuştur. İzmir limanından ihraç edildikleri için, halı literatüründe İzmir'in eski adı olan Smyrna adı ile tanınmışlardır. Osmanlı saray üslubundaki seccadelerin etkisi ise, XVIII. yüzyılda Gördes, Kula, Lâdik, Uşak seccadelerinde çeşitlenerek yaşatılmıştır.

Uşak halıları, şekillerine göre "Madalyonlu Uşak Halıları" ve "Yıldızlı Uşak Halıları" olarak ikiye ayrılmaktadır (Görgünay, 1977, s. 172). Bu iki temel karakteristiği işaret eden kompozisyon özelliklerinin yanı sıra kuşlu ve çintemanili Uşak halıları da kompozisyon ve motif özelliklerine bağlı isimlerle bilinmekte ve oldukça büyük boyutlarda olan bu halılar Gördes düğümü ile dokunmaktadır (Arslan ve Çinko, 2018, s. 208).

Türk halı sanatı, köklü bir geleneğe dayanan teknik ve motifleriyle XVIII. yüzyılda başlayan gerilemeye karşı koymuş, gelişmesini XIX. yüzyıla kadar sürdürmüştür (Yetkin, 1991, s. 192). XIX. yüzyılda ekonomik şartların bozulması ile Osmanlı halıcılığı kendini tekrar etmeye başlamış, yeniliklerden uzaklaşmıştır (Ölçer, 2004, s. 822).

Bu dönemde Türk halıcılığını canlandırmak için bazı girişimlerde bulunulmuştur. 1883 yılında 100 tezgâh ile Hereke'de faaliyete geçen Halıhane, 1945 yılında tezgâh sayısı artırılarak bir halıcılık okulu haline getirilmiştir. Ayrıca Hereke köylerinde tezgâhlar kurulup iplik dağıtılarak köylülerin halı dokuması sağlanmıştır (Aslanapa, 1987, s.193).

Türk halı sanatının gelişimini desteklemek amaçlı halı atölyeleri kurulsa da son yıllarda pek çok merkezde fabrika üretimine geçilmesi Türk halı sanatını zor durumda bırakmıştır (Sözen ve Güner, 1998, s. 177). XIX. yüzyılın sonlarından itibaren ise

halıcılık, devlet desteği ile gelişim göstermeye devam etmiştir (Aslan ve Çinko, 2018, 209).

2.3. Halıların Sınıflandırılması

2.3.1. Kalitesine göre halıların sınıflandırılması

Türk Standartlarına göre halılar (Anonim, 1962, s. 1); ekstra ekstra ince sınıf, ekstra ince sınıf, birinci sınıf, ikinci sınıf, kaba sınıf olarak beş sınıfa ayrılmıştır:

*1) Ekstra Ekstra İnce Sınıf***:** desimetre karesinde 2500- 3600 ilme bulunan halılardır.

2) Ekstra İnce Sınıf: desimetre karesinde 1925- 2310 ilme bulunan halılardır.

3) Birinci Sınıf: desimetre karesinde 1440- 1800 ilme bulunan halılardır.

4) İkinci Sınıf: desimetre karesinde 720-1350 ilme bulunan halılardır.

5) Kaba Sınıf: desimetre karesinde 216-616 ilme bulunan halılardır.

2.3.2. Kullanım alanlarına göre sınıflandırılması

Anadolu halılarında en erken ortaya çıkan halı tipi namazlağı (namazlık halısı), seccade, yastık, duvar halısı, sedir halısı, çift halı, döşek halısı, heybe, torba, eğer örtüsü ve at çuludur. Taban halısı, kelle halısı, karyola halısı, somya halısı, yolluk, çeyrek halı, minder gibi halı tipleri sonradan ortaya çıkmıştır (Deniz, 2000, s. 75).

Namazlık Halısı: Üzerinde namaz kılınması için özel ebat ve desenlerde dokunmuş yer yaygısıdır (Soysaldı, 2009, s. 194). Eskiden beri *namazlık, namazlağ* isimlendirmeleri, Anadolu halkı tarafından yaygın olarak kullanılmış, daha sonraları ise Arapça kökenli *seccade* isimlendirmesiyle çeşitlenmiştir. Namazlıklar arasında en yaygın olarak halı seccadeler üretilmiş ve bu halılarda kullanılan mihrap, yön gösterici özelliği ile kompozisyonlarındaki temel desenlerden birini oluşturmuştur (Uğurlu, 2017, s. 734).

Namazlık halılar kullanılmadığı zamanlarda toplanıp bir yerde saklanmakta, bir insanın namaz kılabileceği ölçülerde dokunmaktadır. Diğer halılardan farklı olarak, namaz kılınacak yöne sembolik bir mihrap yapılmaktadır (Deniz, 2000, s. 75). Sanatsal ve kültürel anlamda önemli bir yerde bulunan seccadeler ibadet için temiz bir alan oluşturmalarının yanı sıra kutsal bir alan oluşturmalarından dolayı da kendilerine özgü bir süsleme tarzına sahiptirler ve seccadelerde süsleme unsurlarının başında mihrap gelmektedir (Etikan, 2007b, s. 546-547). Bilgin (1977, s. 47)'de seccade halılarının isim olarak Arapça "*secde etmek*" fiilinden türediğini belirtmektedir.

Seccade Halısı: Günümüzde, namazlık halısından büyük, kelle halısından daha küçük, büyük halıların yetmediği yerleri doldurmak üzere dokunmuş tüm halılara seccade denilmektedir. Seccade halısı namazlık olmayıp, ancak mecbur kalındığında, diğer halılara göre daha küçük boyutlu olduğu için, Kâbe yönüne çevrilip, namaz kılınabilen ve her zaman serili olan halılardır (Deniz, 2000, s. 75).

Yastık Halısı: Yastık halılar; yerde oturma düzeninin bir parçası olarak duvara dayanan, içleri dolgulu sırt dayanaklarıdır (Aral, 2013, s. 5). 50x100 cm ebatında, altı adedi bir takım halinde üretilen, sedir ve divanlardaki yastıkların ön yüzlerini süsleyen halılardır (TOBB, 1959, s. 1). Yastık halısı yerde oturma kültürü ile gelişen bir halı tipi olup, yerde oturma, yemek yeme sırasında insanların otururken sırtını dayama ihtiyacı ile ortaya çıktığı bilinmektedir (Dengiz ve Erdoğan, 2008).

Duvar Halısı: Duvarı süslemek, duvardan gelen nem ve soğuğu önlemek için dokunan halılardır (Arseven, 1975, s. 676). Duvar halısı dokumak, Anadolu'da bir gelenektir. Günümüzde bile hâlâ kullanılmakta olup, çadır içinde çadır yüzeyini, evlerde bir tablo gibi odaları süslemek için kullanılan, desenleri yörelere göre değişen, boyutları evin ölçülerine göre ayarlanan halılardır (Deniz, 2000, s. 75).

Sedir Halısı: Eski evlerde pencere önüne, odanın iki uzun kenarına yapılan halkın sedir, seki veya divan dediği, yerden yüksekliği 25-30 cm olan sedir üzerine örtülen halılardır (Beşen, 2011, s. 82). Eni dar ve uzun dikdörtgen şeklinde, büyüklüğü ise 4 m^2 kadar olabilmektedir (TOBB, 1959, s. 14).

Döşek Halısı: Yatak halısı diye de bilinmekte, döşek yerine serip kullanmak için dokunmaktadır. Özellikle, göçebe yaşayan yörüklerde kullanılan, göçebeliği terk edip, yerleşik hayata geçen pek çok dokuma merkezinde unutulmuş durumda olan halılardır (Deniz, 2000, s. 76). Yatan kişiyi yüksek havlı yapısından dolayı zehirli hayvanlar ve böceklerden koruması amaçlı da dokunduğu düşünülmektedir (Öztürk ve Karavar, 2018, s. 209). İki yüzlü olarak yazlık ve kışlık kullanılabilen, hav yükseklikleri 2,5-5 cm. arasında değişen halılardır (Tunç, 1997, s. 32).

Taban Halısı: "6 m² ve daha büyük olan, tek parça halinde dokunan halılardır. Eskiden büyük odalar için kullanılan bu halılar, günümüzde genellikle salonlara serilmekte, Türkiye'nin hemen her yerinde dokunmakla birlikte, sahip olduğu motiflere göre özel adlarla anılabilmektedir" (Başaran, 2004, s. 109).

Kelle Halısı: Büyüklüğü 4-6 m² arasında değişen ve yaklaşık 300x280 cm boyutlarında dokunan, taban halısının bir boy küçüğü olan halılardır (Karatay, 2019, s. 52). Kelle halıları salondan daha küçük yerlerde veya odalarda kullanılan, genellikle tek kullanılsa da iki tanesi yan yana serilerek taban halısı gibi de kullanılabilen dokumalardır (Deniz, 2000, s. 76).

Somya Halısı: 1960 yılından sonra somya üzerine serilmek üzere dokunması yaygınlaşan, genellikle 170 x 80-100 cm boyutlarındaki halılardır. Desen olarak kelle ve taban halılarında bulunan süslemeler vardır (Deniz, 2000, s. 76). Genellikle, 1-1,5 m^2 büyüklüğünde dokunan küçük boyutlu halılardır (Beşen, 2011, s. 82).

Minder Halısı: Kare formda ve bir kişinin oturacağı büyüklükte dokunan halılardır (Tunç, 1997, s. 32). XIX. yy.'dan itibaren yaygınlaşmaya başlamış olan minder halıları, günümüzde hem yere oturmak hem de sandalye üzerine sermek için dokunmakta ve dokundukları yerlere göre yer minderi, sandalye minderi şeklinde isimlendirilmektedir (Deniz, 2000, s. 76).

Heybe Halısı: At, eşek gibi hayvanların üzerinde veya omuza atılarak içerisinde ürün taşımak için kullanılan, çift gözlü olan dokuma eşyalardır (Soysaldı, 2009, s. 192). Türk erkeklerinin eyer halısı yerine günlük çarşı-pazar vb. yolculuklarda erzak ve eşya taşıma amaçlı halı heybelerini kullandığı bilinmektedir. Bu heybeler genellikle at

sırtındaki eyere veya semere asılarak, hayvanın iki yanına sarkan, eşit hacimdeki gözlerinde eşya taşınan örneklerdir (Soysaldı, 2018, s. 5).

Yolluk Halısı: Çoğunlukla desensiz olarak 50-100 cm. eninde ve çeşitli boylarda üretilen, salon veya girişlerde geçilecek yollara serilen halılardır (TOBB, 1959, s. 13).

2.3.3. Üretim yöntemlerine göre halılar

Zemin tekstilleri, üretim yöntemlerine göre el üretimi ve makine üretimi olarak iki ana başlık altında toplanmaktadır (Özkendirci, 2016, s.26). Halı ilmelerinin insanlar tarafından tek tek el ile düğümlenmesi yöntemi ile yapılan halılar el halısı olarak, dokuma tezgâhlarında ilmeleri düğümlenmeden üretilen ve bunların kolayca çıkmaması için atkı ipliklerini sağlamlaştırmak amacıyla bazen arkası özel zamklarla sıvanan halılar ise makine halısı olarak adlandırılmaktadır (Aytaç, 1982, s. 122).

2.3.4. Kullanılan malzemelere göre halılar

Halı dokumacılıkta ipek, yün, pamuk, keten veya kendir ipliği hammadde olarak kullanılmaktadır (Yandımata, 1981, s. 422). En çok kullanılanlar ise yün, pamuk ve ipektir.

Çözgü, atkı ve ilme ipliklerinde sadece yün ipliği kullanılan halılara yün halılar denilmektedir. Çözgü veya atkısı pamuk ipliği, ya da her ikisi de pamuk ipliği ile dokunup, ilme ipliği yün ipliği ile dokunan halılara yün ve pamuk halılar denilmektedir (TOBB, 1959, s. 13).

Çözgü, atkı ve ilme iplikleri tamamen ipekten üretilen, bazen doğal ipek yerine sunî ipeğin de kullanıldığı halılar, ipek halılar olarak tanımlanmaktadır (Kafalılar, 1982, s. 24).

Bunların dışında daha önceki zamanlarda ilmelerinin bazıları sim veya sırmadan üretilen ve aralarına farklı değerli taşlar yerleştirilen halıların dokunduğu da bilinmektedir (Aytaç, 1982, s. 123).

2.3.5. Desenli olup-olmadığına göre halılar

Desenli Halılar: Üzerinde farklı renklerde çeşitli desenler bulunan halılar desenli halılar olarak adlandırılmaktadır (Aytaç, 1982, s. 124).

Desensiz Halılar: Üzerinde herhangi bir desen bulunmayıp tek renk veya birkaç rengin karışımı ile dokunan halılar desensiz halılar olarak adlandırılmaktadır (TOBB, 1959, s. 15).

2.4. Halı Dokumacılığında Kullanılan Araç ve Gereçler

Dokumada kullanılan temel araçlar tezgâh, çözgü aleti (ya da bu amaçla kullanılan iki adet kalın, sağlam ahşap çubuk), bıçak ya da sındı, makas ve kirkittir (Ölmez, 1999, s. 56; Etikan, 2007a, s. 85).

2.4.1. Kullanılan araçlar

Tezgâh: "Üst ve alt merdane, sağ ve sol yan tahtası ve gücü ağacından oluşan, çeşitli boyutlarda olabilen dokuma aracına 'dokuma tezgâhı' adı verilmektedir" (Gülal, 1991, s. 21).

Anadolu'da halı tezgâhlarına farklı yörelere göre çeşitli isimler verilmekte, bu isimlerden bazıları; ıstar, hana, halı ağacı, ip ağacı, ağaç gibi isimler olup, günümüzde ise genellikle tezgâh denilmektedir. Istar tezgâhları malzeme olarak çoğunlukla ahşaptan yapılmakta ve duruş şekillerine göre isim almaktadırlar (Deniz, 2000, s. 68). Anadolu'da daha çok dik tezgâh, yarı yatık tezgâh ve yer tezgâhı olarak üç tür tezgâh (ıstar) kullanılmaktadır (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 12).

Yatay tezgâhlar teknik olarak düz tezgâhlardan farklı olmamakla birlikte, sadece yerleştiriliş biçiminde bir farklılık göstererek, yan ağaçların yere temas eden kısımlarının istenilen açılarda kesilerek yere sabitlenir. İleriye doğru kaymaması için, ön tarafına engel konulup, üst tarafı ise duvara yaslanarak kullanılan tezgâhlardır (Çelik, 2005, s. 387).

Yatay tezgâhların daha çok Afganistan bölgesinde kullanılmakta olduğu, ülkemizde neredeyse hiç kullanılmadığı bilinmektedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 52). Aslanapa ve Durul (1973, s. 12)'de bazı konar-göçer Türkmen ve doğu illeri aşiretlerinde yatay tezgâhların kullanıldığını ifade etmişlerdir.

Dikey tezgâhlar ise kullanıldığı yöreye göre ip ağacı, mazman veya ıstar olarak farklı şekilde adlandırılmaktadırlar (Sönmez, 1995, s. 3). Seyyar ve sabit olmak üzere ikiye ayrılan dikey tezgâhlarda seyyar olanlar ayaklı olduklarından dolayı taşınabilir olsalar da ancak küçük ve seccade büyüklüğündeki halıları dokumaya olanak sağlamaktadırlar (Eşberk, 1939, s. 103). Yazıcıoğlu (1992, s. 52)'de günümüzde kullanılan dikey tezgâhların dokunan halının tezgâh üzerinde yer değiştiriliş şekline göre sarmalı (Isparta tipi) ve germeli (Hereke tipi) tezgâhlar olmak üzere iki farklı tipte olduğunu belirtmiştir.

Sarma tezgâhlarda; çözgü ve dokunan halı üst ve alt leventlere sarıldığından bu adı almıştır (Aytaç, 1997, s.13). Isparta tipi olarak da adlandırılan sarma tezgâhlarda tezgâhın kurulacağı yerin daha önceden dikkatli bir şekilde seçilmesi gerekmekte, iki yan ağacı ile alt ve üst merdanelerden oluşan sarma tezgâhların ortasında gücü ağacı bulunmaktadır (Akkuş, 2018, s.11). Ortada bulunan kısım taşıyıcı olarak görev yapar (Yazıcıoğlu, 1992, s. 53).

Sarma tezgâhlar ahşap veya metalden yapılabilmektedir. Bu tezgâhlarda dokuma yapılırken çözgü farklı bir aparat yardımı ile tezgâh dışında başka yerde hazırlanmaktadır (Aytaç, 1982, s. 127). Bu aparatlar genellikle uzun bir kalas ve kalasın ucuna düşey olarak sabitlenen demir bir borudan oluşmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 54).

Resim 2.16. Çözgü aparatı (Bozaklı, 2016, s. 124)

Halıda potluk meydana gelmemesi için çözgü aparatının hatasız olması, çözgü tellerinin mümkün olduğunca aynı gerginlikte olması ve tezgâhın yan ağaçlarında bulunan levent başlarının geçtiği iki yuva arasındaki mesafenin eşit olması gerekmektedir (Özel, 1990, s. 22). Yan tahtası, levent (merdane), gücü ağacı, gücü kalıbı, varan gelen, oturma tahtası, tezgâh yatağı, payanda, çapraz, takoz, gerdirme makinesi, eğri demir, doğru demir, kol demiri, köstek, çubuk demiri ve çengel, sarma tezgâhı oluşturan parçalardır (Gönül, 1957, s. 69-70).

Resim 2.17. Ahşap sarma tipi tezgâh (Koç, 2019)

Metal tip sarma tezgâhlarda ise ahşap sarma tezgâhlardan farklı olarak germe makinesi yerine, leventlerle yan demirlere sabitlenmiş dişliler, gücü ağacı yerine ise gücü demiri kullanılmaktadır (Aytaç, 2015, s. 48).

Resim 2.18. Metal tip sarma tezgâh (Koç, 2019)

Germe tezgâhlar: Düz tezgâh da denilen germe tezgâhlarda çözgü tellerinin gerdirilmesi, alt levendin aşağı yukarı hareketiyle sağlanmaktadır. İpek ve Hereke türü ince kalitede halıların dokunması için en uygun tezgâhlar olmasından dolayı bunların dokunmasında kullanılmaktadır (Bayrakçı, 1997, s. 14). Germe tezgâhlarda çözgü, sarma tezgâhlardan farklı olarak tezgâh üzerinde hazırlanmakta ve ilerleyen halı dokuması merdaneye sarılmayıp, tezgâh üzerinde aşağıdan yukarıya döndürülmektedir (Aytaç, 1982, s. 128).

Buna bağlı olarak sarmalı tezgâhlarda dokunan halılarda, halının alt merdaneye sarılmasından kaynaklı ortaya çıkabilecek potluk, çözgü ipliği izi, kirlenme gibi sorunlar germe tezgâhlarda oluşmaz ve halının bu tezgâhlarda dokunan kısımları sürekli gergin bir durumda olduğundan daha düzgün olmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 63).

Resim 2.19. Germe tip tezgâh (Koç, 2019)

Kirkit: Genellikle kulp kısmı ağaçtan, kendisi demir ya da kurşundan yapılan dişleri bulunan bir alettir. Dişlerin arası birer çözgü girecek şekilde düzenlenen kirkit, düğümlerin üzerine vurulması ile düğümlerin sıkışmasını sağlamaktadır (Bodur, 1988, s. 110). Bunlar çoğunlukla büyükçe tahtadan yapıldıkları gibi, sadece küçük bir ebatta tamamen demirden de yapılabilmektedir (Gönül, 1957, s. 70).

Anadolu'da demirden yapılan kirkitler Isparta kirkiti, Hereke kirkiti, Kayseri kirkiti, İpek halı kirkiti gibi yörelere, halı cinslerine göre farklı çeşit ve isimlerde adlandırılmaktadır. Sert ağaçtan yapılan kirkitlerin, genellikle Türkmen boyları tarafından kullanılmakta olduğu bilinmektedir (Özel, 1990, s. 31).

Resim 2.20. Kirkit örnekleri (Koç, 2019)

Isparta tipi kirkit demir plakalıdır ve genellikle kaba kalite halıların dokunmasında kullanılır. Hereke tipi kirkitler ise dişleri aşındıkça ve kırıldıkça değişebilen ince kalite halılar ile ipek halıların dokunmasına elverişli olan, bunların dokunmasında kullanılan kirkitlerdir (Bayrakçı, 1997, s. 67).

Makas: Dokuma esnasında ilme ipliği atıldıktan sonra, halıdaki hav yüksekliklerinin hepsinin aynı boyda olması ve halı yüzeyinin düzgün hale getirilmesi için kullanılan araçtır (Oyman ve Sideli, 2018, s. 228).

Resim 2.21. Halı makası (Koç, 2019)

Bıçak: Halı dokuma esnasında çözgü ipliklerine düğümlenen ilme ipliklerini kesmeye yarayan, yalnızca ipliği kesecek keskinlikte üretilen, ahşap saplı ve küçük çakı boyutundaki alettir (Etikan, 2007a, s. 86). Sadece ipliği kesmeye yetecek kadar keskin olmasının sebebi dokuyucunun herhangi bir kaza ile karşılaşmamasıdır (Ölmez, 1999, s. 60). Bıçaklar, aynı zamanda fazla ilme ipliği kullanılmamasını ve ilmelerin çözgü ile atkı arasındaki yerine daha iyi yerleşmesini sağlamaktadır (Aytaç, 2015, s. 46).

Resim 2.22. Bıçak (Koç, 2019)

Tarak: Dokuma aşamasında düğüm atıldıktan sonra üzerine atkı atılıp sıkıştırma işleminin ardından düğüm uçlarının taranarak düzenlenmesini sağlamaktadır. (Kılıç ve Oyman, 2014, s. 76). Kesilen düğümlerin ve ipliklerin geride kalan pisliklerini temizlemede kullanılmaktadır (Bodur, 1988, s.110).

Resim 2.23. Tarama tarağı (Kılıç ve Oyman, 2014, s. 76)

Gülcan: İplik çilelerinin yumak halinde sarılması için üzerine geçirilen, ağırlıklı bir zemin üzerine oturtulan eksenin etrafında dönen, alt ve üst tarafındaki birbirini kesen dört veya altı çubuğun uçlarını birleştiren birbirine paralel çubuklardan ibarettir. Bu çubukların çevresine geçirilen çilelerden gelen ipliğin dolanarak yumak yapılmasına yarayan alet olarak tanımlanmaktadır (Soysaldı, 2009, s. 191).

Resim 2.24. Gülcan (Korkutata, 2014, s. 24)

2.4.2. El Dokuma halılarda kullanılan gereçler

Dokumanın meydana gelebilmesi için en önemli unsur ipliktir. İplik, liflerin birbirine eklenmesi ve bükülmesi ile meydana gelmektedir (İmer, 1997, s. 1). El dokuması halılarda atkı, çözgü ve ilme ipliği olmak üzere üç farklı iplik çeşidi kullanılmaktadır. Arış, tezgah boyunca uzanan ipliklerdir. Dokumanın iskeletini oluşturur. Düğümler, arış üzerine atılmaktadır. Argaç ise, dokumanın bir kenarından öteki kenarına, çözgüler arasından geçirilen ipliklerdir. Çözgü iplikleri arış, atkı iplikleri argaç olarak tanımlanmaktadır (Görgünay, 1995, s. 17).

İlme iplikleri ise halı dokunurken çözgü ipliklerinin her bir çifti üzerine çeşitli şekillerde bağlanarak halının düğümlü kısmını oluşturan yün ipliklerden her biri olarak tanımlanmaktadır (Çetin, 1969, s. 1). Halı dokumada genellikle ipek, yün ve pamuk ipliği kullanılmaktadır

Yün İplikler: Dokumacılıkta en fazla kullanılan ham maddelerin başında gelen yün iplikler, başta koyun olmak üzere keçi, deve gibi otla beslenen hayvanlardan elde edilmektedir (Yandımata, 1981, s. 423). Sönmez (1995, s. 8)'de yünün parlaklığının hayvanın cinsine, yetiştiği iklim ve bölgeye göre değişmekte olduğunu, yün ipinin kopmaya karşı dirençli, esnek ve nem çekme özelliğinin yüksek olduğunu belirtmektedir.

Yünün kalitesini etkileyen faktörler arasında, koyunun hangi kısımlarından alındığı da önemli rol oynamaktadır (Haack, 1975, s. 23). Birçok ülkede, yün elde edilmesi için koyun üretimi önemli bir endüstri dalı olup, dünyanın çeşitli yörelerinden elde edilen yünler, kalite farklılıkları göstermektedir (Başer, 2002, s. 67). Anadolu yapağıları halı

üretimi için en müsait olan yapağılardır. Yıkandıktan sonra yumuşayarak daha da güzelleşmekte, ak karaman, dağlıç ve kıvırcık gibi hayvan cinsleri halı için en iyi yünleri vermektedir (Kotan, 1949, s. 6). Yün ipliği atkı, çözgü ve ilmede kullanılmaktadır (Yandımata, 1981, s. 422).

Pamuk İplikler: Pamuk bitkisi, kökeni Hindistan olan, nemli ve sıcak iklimi seven bir bitkidir (Başer, 2002, s. 37). Pamuk elyafından meydana gelen ince iplik katlarının bir araya gelerek bükülmüş şekline pamuk ipi denilmekte, kısalığı ve dayanıksız olması sebebi ile kirman, iğ gibi gereçlerle zor eğirilmektedir. Bu sebeple de bunun için hazırlanan fitiller genellikle çıkrık ile iplik haline getirilmektedir (Yandımata, 1981, s. 424). Pamuk, halıya kuvvetli bir görünüş ve sert bir doku kazandırdığı için çözgü ipliklerinde sıklıkla kullanılmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 69).

İpek İplikler: İpek, dut yaprağı ile beslenen bir tırtıl türünün ördüğü kozadan uygun koşullarda çekilerek üretilen ve tekstilde kullanılan lif olarak tanımlanmaktadır (Tarakçıoğlu, 1996, s. 102). İçeriğindeki serisin maddesinden uzaklaştırılıp çile haline getirilen ipek, daha sonra iplik haline dönüştürülmektedir. İpek üretiminde kozanın hasarsız olması önemli olup, ipek ipliğinin kesiksiz yapısı onu pamuk, keten ve yünden daha güçlü ve kolay dokunabilir yapmaktadır (İmer, 2005, s. 9). İpek, halının atkı, çözgü ve ilme ipliğinde kullanılmaktadır. Bükümlü ipek, halının çözgüsünde; az bükümlü ipek de ince atkısında kullanılmaktadır (Gülal, 1991, s. 65). Pahalı bir hammade olduğu için halı dokumacılığında nadiren kullanılmaktadır (Haack, 1975, s. 24).

2.5. Halıların Teknik Özellikleri

Halılar; atkılı ve ilmikli dokumalar olup, yüzü tüylü, tersinde ise yüzündeki renk ve desenleri tüysüz olarak görünmekte olan kalın dokumalar grubunda yer almaktadır (Akbil, 1970, s. 9).

El dokuma halısının üretilebilmesi için gerekli işlemler; ilk olarak çözgünün çözülmesi, tezgaha taşınması ve yerleştirilmesi, gücünün bağlanması, çiti örgüsünün örülmesi ve kilim dokumanın yapılması, desene uygun olarak havlı yüzeyin dokunması işlemlerinin ardından halının diğer kenarı için de kilim dokuma ve çiti

örgüsünün örülerek, halının kesilmesi ve bitirme işlemlerinin yapılmasıdır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 91).

Halı yüzeyi bölümleri ilmeli ve ilmesiz bölümler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Saçak, çiti, toprakçalık ve kenar örgüsü halının ilmesiz bölümleri olup, ilmeli kısımları ise su (bordür) ile orta (model, iç kısım) olarak ifade edilen halının zemin kısmından oluşmaktadır (Aytaç, 1982, s. 124).

Halının ilmesiz bölümlerinden biri olan saçak, halının iki başındaki çözgü ipliklerinin kesilmesinden arta kalan uçlar olarak tanımlanmaktadır. Çiti ise halı kilimi örgüsünün sökülmemesi için saçakların dip kısmına yapılan zincir şeklindeki örgüdür (Yandımata, 1981, s. 431). Çiti örme işlemi, sarma çiti, zincir çiti, kördüğüm çiti olmak üzere üç farklı şekilde yapılmaktadır (Bayrakçı, 1997, s. 91). Kilim örgüsü de denilen toprakçalık, halının başlangıç ve bitiminde havlı dokumanın sökülmesini önlemek için yapılır ve bir kalın atkı, bir ince atkı şekinde dokunmaktadır (Özel, 1990, s. 9). Kenar örgüsü, halının kenarlarının sağlam olması için zemin renginde ve iki katlı olarak zeminde kullanılan ilme ipliği ile yapılan yan örgülerdir (Yandımata, 1981, s. 431). Kenar örgüsü, bazı yerlerde kenar kilimi, baş örgüsü, kıyı örgüsü, sızı örgüsü ve yan kıyı örgüsü gibi farklı isimler almaktadır (TOBB, 1959, s.16).

El dokuması halılarda kullanılan materyal, boya gibi özellikler halının kalitesini etkilemektedir. Halılarda karşılıklı kenarların birbirine eşit boylarda ve paralel doğrultuda olması, $dm^{2'}$sindeki çözgü, atkı ve ilme sayıları, düğüm şekli, hav uzunluğundaki düzgünlük, kenar örgüleri, toprakçalık ve saçak durumu, halının dayanıklılığına, kullanılmasına, ve sonunda da değerine etki eden faktörler arasında yer almaktadır (Kutlutan, 1965, s. 71).

Halının ilmeli bölümlerinden olan bordür, halının kenarını çevreleyen desenli ve düz bölüm olup, küçük suların, sedefin ve büyük suyun birleşmesinden meydana gelen kısımdır ve halıda bir diğer ilmeli bölüm olan orta (zemin) ise halının bordürle çevrelenen orta kısmıdır, desenli ve düz olabilmektedir (Yandımata, 1981, s. 431).

2.5.1. Halılarda kullanılan düğüm teknikleri

Halının ilmeli bölümündeki en önemli teknik özelliği olan düğüm, ilme ipliğinin çözgü iplikleri etrafında değişik ve farklı sarma yöntemleri ile yapılmaktadır (Görgünay, 1984, s. 18). Halı dokumacılıkta kullanılan dört farklı düğüm çeşidi vardır. Bunlar; Gördes veya Türk düğümü, Sena veya Acem düğümü, tek arış üzerine düğüm ve hekim düğümüdür (Aytaç, 1982, s. 135, Gönül, 1957, s. 73). Halının hangi düğüm tipi ile dokunduğu halının tersinden kontrol edilmesi ile anlaşılabilmektedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 123). Sena veya Acem düğümü, halk dilinde Sine veya İran düğümü olarak, Hekim düğümü ise Isparta düğümü olarak kullanılmaktadır.

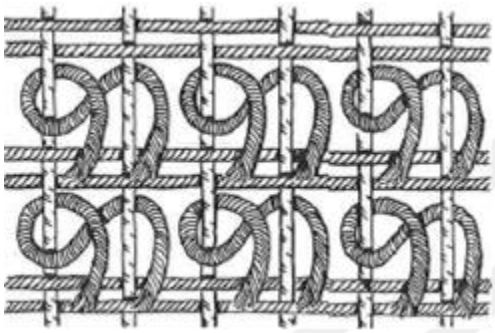
Gördes Düğümü (Türk Düğümü, Simetrik Düğüm): Türk düğümünde ipliğin iki ucu her iki çözgü ipliğinin etrafından geçirilerek yapılmaktadır. Tarihde "Gordion" adıyla anılan Gördes, Manisanın bir ilçesi ve Anadolu'nun halı merkezlerinden biri olduğu için Gördes düğümü de denilmektedir (Haack, 1975, s. 21). Türk düğümü ile dokunan halılar daha sağlam olup, düğüm teknik özelliği nedeniyle daha çok geometrik, üsluplanmış ve köşeli desenler için elverişlidir (Aytaç, 1982, s. 135).

Şekil 2.2. Türk – Gördes düğümü (Haack, 1975, s. 21)

İran Düğümü (Sine Düğüm-Asimetrik Düğüm): İran düğümü, günümüzdeki adı Sanandaj olan ve Batı İran'da yer alan 'senneh' adlı bölgenin adıyla da bilinmektedir (Mallett, 1998, s. 32). İran, Afganistan gibi Kuzey Orta Asya'nın Kuzey Bölgelerindeki halıların dokunmasında kullanılmakta olan bir düğümdür. Ülkemize gelişinin, Osmanlı saray halıları üretiminde verimliliği artırmak amacı ile olduğu bilinmektedir (Bayrakçı, 1997, s. 98). İran düğüm tekniği, tek bağlama olup, ilme ipliğinin bir ucunun bir çözgü ipliğini tamamen sarması ile yapılan düğüm şeklidir.

Diğer ucu sarılmadan çözgü ipinin arkasından üste çıkarıldığı ve bir ucu serbest bırakıldığı için Gördes düğümleri kadar sağlam olmamaktadır (Yandımata, 1981, s. 432). Bu düğüm Türk düğümü kadar sağlam olmasa da, halıyı daha yumuşak yaparak kavisli çizgilerin dokunmasına daha uygun ortam hazırlamaktadır ve bu düğümle dokunan halılar daha ince olmaktadır. İran düğümü ile dokunan halılarda geometrik biçimler kullanılsa da, daha çok çiçeklere, yapraklara, tomurcuklara, kıvrılmış dallar, stilize çiçekler ile natürel motiflere, ağaçlara ve hayvanlara yer verilmektedir (Güngör, 1984, s. 25).

Şekil 2.3. İran-Sena düğümü (Aslanapa, 1987, s. 212)

Hekim Düğüm (Çift Düğüm): Hekim düğümü, ilme iplerinin tek çözgü üzerine dolanmasıyla elde edilen düğüm tekniğidir. Kaba ve hızlı dokumaya uygun olan bu düğüm tekniği Isparta ve çevresindeki atölyelerde kullanıldığı için halk arasında "Isparta düğümü" olarak da bilinmektedir. Tek çözgü üzerine atılan bu düğüm zayıf ve dayanıksız olup, Türk düğümü ile dokunan halılarda olduğu gibi bir süpürme yönü olmadığı için kullanımına göre ilmeler farklı yöne doğru yatabilmektedir (Çelik, 2005, s. 395).

Şekil 2.4. Hekim düğümü (Aslanapa ve Durul, 1973 s. 13)

Tek Çözgü Üzerine Düğüm: Tek çözgü üzerine düğüm tekniği diğer düğümlerden çok daha az kullanılmış olup, daha ziyade İspanya halıları ile Quedingburg'da Orta Çağ Avrupa duvar halılarında görümektedir. Bu teknikte renkli yün iplik, argacın etrafında bir defa düğümlenip uçları üste çıkarılarak yapılmaktadır (Aslanapa ve Durul, 1973, s. 13). Diğer düğümlerden farklı olarak bir sırada düğümlenmiş olan arış, bir sonraki sırada boş bırakılarak yapılmaktadır (Aytaç, 1982, s. 136).

Şekil 2.5. Tek çözgü üzerine düğüm (Aytaç, 1982, s.136)

2.6. Halılarda Kullanılan Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Önceleri ihtiyaçtan doğan, daha sonra ise kültürel bir kimlik kazanan halılar, Türk el sanatları tarihinde önemli bir yere sahiptir. El dokuması halılar iplik, teknik özellikleri gibi özelliklerinin yanı sıra motif, renk ve kompozisyon özelikleriyle birlikte bir bütünlük oluşturmakta ve bir halıyı incelerken bütün bu maddelerin dikkate alınması gerekmektedir.

Anadolu insanı, duygu ve düşüncelerini kendine özgü şekillerle, renklerle dile getirmeye çalışmıştır. Bu şekilleri ve renkleri, halısına, kilimine işlemiştir. Türk halıları bugünkü anlamıyla, bir tür 'haberleşme ve iletişim aracı olarak', önemli bir rol üstlenmektedir (Bektaşoğlu, 2009, s. 95). Halı dokuma sürecinde dikkate değer uygulamalar ve birçok sözlü kültür ögesi gelişmiş, hem dokumacılık hem de bu kültürel ögeler anadan kıza usta-çırak ilişkisi içinde aktarılarak günümüze kadar gelmiştir (Genç ve Solak, 2020, s. 82). Türk halısının anlamlı ve renkli motiflerinin iletmekte olduğu genel ve zengin mesajları bulunmaktadır (Küçükerman, 1997, s. 46).

Motif; yaşadığımız güncel değerlerin, bu değerler ile kazanılan düşünce sisteminin şekillerle ifade edilmesidir. Motifin en önemli özelliği, birçok değişken bileşeninin olmasıdır (Seçkin, 1993, s. 67). Motifler ya doğrudan doğruya kopya edilerek ya da sembol niteliğinde olmak üzere doğal veya stilize edilerek çeşitli figürler halinde kullanılmışlardır (Eşberk, 1939, s. 99).

Motif ve kompozisyonun işlevi; biçim yapısındaki çağrışımlarla kendi semboliğini, üstünde yer aldığı nesneye eklemek, ona manevi derinlik ve öz kazandırmak, yani o eşyayı kimlikli kılmak olarak açıklanmaktadır. Yaygı-kompozisyon ilişkisi ise; tektonik kuruluş, malzeme ve teknik, metrik ilişkiler, motiflerin kümelenmesi ve öteki özellikler anlamlı sonuç verirken, sürekli birbirine geçiş yapan bir dinamizm içinde yerini korumaya çalışan olgular olarak tanımlanmaktadır (Mülayim, 1996, s. 220).

Türk dokumalarındaki motifler temelde, binlerce yıllık zaman, on binlerce kilometrelik coğrafya, dolayısıyla kültür çevrelerinin yabancılıklarına/farklılığına rağmen aslını korumayı başarmıştır. Bu başarıyı köken birliğinden alan motifler, Türk damgaları ve Türk mitolojisi (inanç, felsefe, yaratılış ve tabiat) olmak üzere iki ana kaynağa dayanmaktadır (Özönder, 1996, s. 249). Zamanla, sosyo-ekonomik kültürel yapı değişimleri, göç edilen toprakların coğrafi yapısı, estetik kaygıların farklılaşması, benlik algısının değişimi ile yaşam ve amaç tercihlerindeki değişimler motiflere de yansıyarak, ortak beğeni bütünlüğünde anonim bir özellik kazanmıştır (Koşar ve Önlü, 2017, s. 416).

Türk halılarında en çok geometrik şekiller kullanılmış olup, bunu sırasıyla bitkisel ve hayvansal motifler izlemektedir (Bahadır, 1981, s. 79). Gönül (1965b, s. 22) Türk halılarında motiflerin çoğunlukla çiçek, arabesk, kuş gibi karışık desenler ile geometrik veya madalyon gibi tekdüze motif ve kompozisyonların kullanıldığını belirtmiştir. Ancak kolay ayırt edebilmek için bir sınıflandırmanın daha doğru olacağını; Türk halı ve seccadelerinin hayvansal motifler, bitkisel motifler, geometrik motifler, karışık şekiller ve sembolik motifler olmak üzere beş ayrı başlıkta incelenebileceğini ifade etmektedir.

El dokuması halıları değerli kılan önemli bir diğer unsur da bu halılarda kullanılan eşsiz renklerdir. Her millet, dokumalarında kendi kültürüne uygun ve sevdiği renkleri uygulamış, bu renkleri elde etmek için kullandığı kök ile bitkilerden elde edilen doğal renklerin de son derece dayanıklı oldukları ve solmadıkları bilinmektedir (Arseven, 1984, s. 245). Doğal boyar maddeler; bitkisel, hayvansal ve madensel olmak üzere üç ana grupta değerlendirilmekte, geçmişten günümüze elyafların renklendirilmesinde sıkça kullanılmaktadırlar (Okca ve Genç, 2015, s. 40).

Kimyasal boya maddeleri kullanılmaya başlamadan önce insanlar bitki, hayvan ve doğadaki birçok ürünü renk vermek için kullanmışlardır. Bu dönemde halı dokumada kullanılacak iplerin eğrildikten sonra her bölgenin cehrilik de denilen boyalıklarında özel olarak yetiştirilen bitkilerden, çiçek ve meyvelerden, ağaç kabuklarından hazırlanan kök boyalarla boyandığını bilinmektedir (Halıcı, 1999, s. 330).

Doğal boyamacılıkta kullanılmış olan hayvansal ve bitkisel boyarmaddelerin kullanımı XIX. yüzyılın sonlarında kimyasal boyarmaddelerin sentezleri ile birlikte zamanla azalmış, hatta artık kullanılmaz hale gelmiştir (Karadağ, 2007, s. 11). Türkler halılarda en çok kırmızı renge önem vermişler ve bu rengi zenginlik, mutluluk ile sevinç, yeşil rengi cennet, mavi rengi asalet ve ihtişam, sarı rengi kötülüklerden korunma, siyah rengi ise dünya sıkıntılarından arınma için kullanmışlardır (Önder, 1968, s. 6).

El dokuması halıların bir diğer önemli özelliklerinden olan kompozisyonla ilgili (Atiş, 2017, s. 260) şunları söylemektedir;

> Bakılan herhangi bir sanat eserinde veya bir tasarımda kişiyi beğenmeye iten, tasarım öğelerinin belirli bir düzen içinde bir araya gelmeleridir ki; bu, "kompozisyon" olarak tanımlanmaktadır. Kompozisyonda en önemli ilke, her şeyin bütüne ait ve uygun olması, hiçbir öğenin birbirine yabancı ve uyumsuz olmamasıdır. Yani bütünlüktür, bütünlük içinde çeşitliliktir. Bu nedenle doğru bir kompozisyonda; zıtlık, egemenlik, uyum, denge, tekrar, birlik, bütünlük ve fon-form ilişkileri bulunmalıdır.

Türk halılarında en çok kullanılan kompozisyon şemaları, alanın; karesel bölümlenmesi, çapraz çizgilerle düzenlenmesi, eşkenar dörtgenlerle bölümlenmesi, basit sıralı motif dizimi, motiflerin değişken formlu dizimi, motiflerin almaşık olarak

dizilmesi, değişik motiflerin almaşık düzenlenmesi ve gruplandırılmış düzenleme olarak sınıflandırılmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 76). Kafalılar (1982, s. 20)'de, halıcılıkta kullanılan desenleri (kompozisyonları); mihraplı halılar, köşeli ve göbekli halılar, raporlu halılar olarak gruplandırmıştır.

Türk halıları, kendine özgü, renk, motif ve kompozisyon özellikleri ile halıcılık tarihinde eşsiz bir yer edinmiştir. Yüzyıllar boyunca Türk sanatkârının süslediği her eseri kendi zevk ve anlayışına uygun bir şekilde işlemiş, ona kendi öz benliğinden, geleneğinden bir şeyler katarak geniş anlamda bir Türk tarzı (Türk üslubu) meydana getirmiştir (Akar ve Keskiner, 1978, s. 17).

2.7. Motifler

Dokumacılıkta kullanılan motiflerin konularını; bitkisel bezemeler (ağaç, yaprak, çiçek vb.), geometrik bezemeler (üçgen, kare, verev çizgi vb.), figürlü bezemeler (kuş, akrep, insan, vb.), nesneli bezemeler (ibrik, cezve, sandık vb.) ve sembolik (soyut) bezemeler (sığır sidiği, kuş cırnağı, deve gözü, eli belinde vb.) olarak gruplandırılmaktadır (Akpınarlı ve Balkanal, 2012, s. 184

2.7.1. Bitki kaynaklı motifler

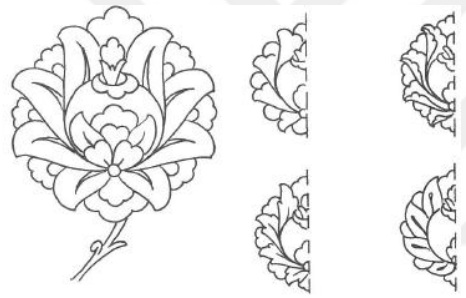
Türk sanatında en çok kullanılan bitkisel bezemeler, hatai ya da gerçekçi üslupta çiçekler (gül, lale, karanfil, sümbül, hanımeli, şakayık, düğün çiçeği, kadife çiçeği, kiraz çiçeği), yapraklar (beş yaprak ya da pençberg, üç yaprak) ve ağaçlardır (Ergüder, 2009, s. 109).

Çiçekler

Dokumalarda kullanılan çiçeklerin bir kısmında hafif bir stilizasyon görülürken bazılarında aşırı stilizasyon görülür. Bunlara örnek olarak hatai, penç, gonca gül, lale, sümbül, karanfil gibi motifler sıkça kullanılmaktadır (Kaplanoğlu, 2016, s. 90). Bazı bitkisel motifler, henüz gonca halinde tam gelişmemiş veya olgunlaşmış çiçeklerin çeşitli görünüşlerinin üsluplaştırılması ile çizilmektedir. Gonca gül, az gelişmiş çiçeklerin, hatai ise gelişmiş çiçeklerin dikine kesitinin farklı yorumlarla

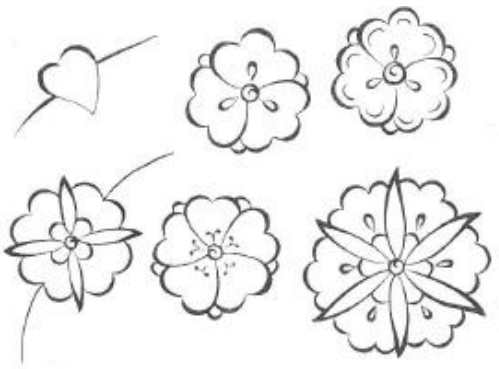
çizilmesinden ortaya çıkmıştır. Penç motifi, çiçeklerin tepeden kuş bakışı görünüşünün üsluplaştırılmasıdır. Bu motifler, esinlenilen kaynakları hakkında bilgi verseler de, bazen modelinin ismi anlaşılamayacak derecede stilize edilmiş şekilde hayalî motiflerdir. Hatai, penç, gonca gül, yaprak gibi ortak isimler ile tanınır (Birol, 2009, s. 493).

Hatai Motifi: Türk süsleme sanatlarının başlıca motiflerinden olan hatai motifi, Orta Asya kaynaklıdır ve tabiatta rastlanamayacak, hangi çiçek olduğu anlaşılamayacak kadar değişik biçimdedirler. En doğal görünen yapraklar olup, nilüfer çiçeği anlamında da kullanılmaktadır (Özcan, 2002, s. 481). Hatai motifinin hemen hepsinde büyük bir simetri hâkimiyeti göze çarparken bazen bu simetriyi bozan yapraklar da vardır (Akgün, 2007, s. 49).

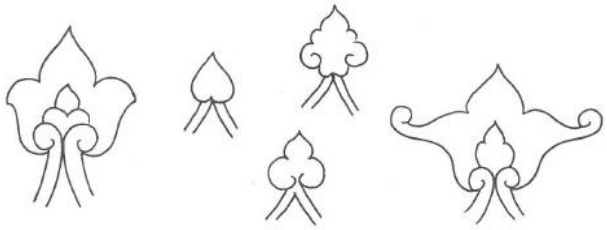
Şekil 2.6. Hatai motifi örnekleri (Bakır, 1999, s. 192)

Penç Motifi: Yalnız daire formları içinde yer alır. Herhangi bir çiçeğin kuşbakışı görünümünün üsluplaşmasıdır (Akgün, 2007, s. 49). Hatailerin üstten görünenlerine penç motifi denildiği gibi merkezsel hatai olarak da isimlendirilmektedirler (Akpınarlı ve Balkanal, 2012, s. 184).

Şekil 2.7. Penç motifi örnekleri (Birol ve Derman, 1995, s. 49)

Tepelik Motifi: Palmet de denilen tepelik motifleri, bir tek su bitkisinin tekrarlanan boyuna kesitlerinin soyut görünüşleri olarak tanımlanmakta ve Türk süsleme sanatlarında her dönemde kullanılmaktadır (Cantay, 2008, s. 33).

Şekil 2.8. Tepelik motifi (Bakır, 1999, s. 200)

Yarı uslüplaştırılmış çiçek motifleri

XVI. yüzyılın ortalarından itibaren çiçeklerde natüralist sayılabilecek tam üslûplaştırmadan uzaklaşılarak saray has bahçelerinde yetiştirilen gül, sümbül, karanfil, lâle, süsen, zambak, şebboy, nergis, bahar dalı gibi tabiattaki pek çok çiçek, izlenimci bir anlayışla, yeniden yorumlanarak yarı üslûplaştırılmış çiçek motifleri olarak bezeme sanatlarında yerini alır (Duran, 2018, s. 179).

Gonca gül motifi: Açılmamış, gonca çiçek anlamında kullanılan gonca gül, hatâi motifi gibi boyuna kesitli ama daha küçük ve basit çiçeklerdir. Motifte taç ve çanak yaprakları bellidir, tohum kesesi ve tohumlar ya hiç görünmez veya kısmen görünür (Tavaslı, 2014, s. 10).

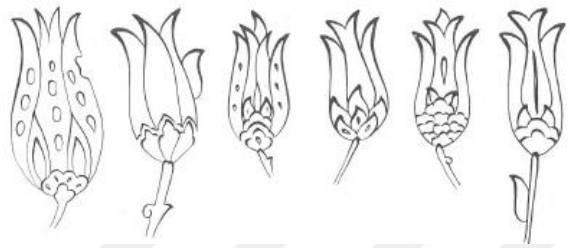

Şekil 2.9. Gonca motifi örnekleri (Bakır, 1999, s. 193)

Gül Motifi: Farklı renk seçeneği, çiçeğinin olduğu kadar yapraklarının, dallarının ve tomurcuklarının zarif duruşu, bülbül ile olan aşkı ve dini sembolize etmesi sebebi ile süsleme sanatında sıklıkla kullanılmakta, kullanılan parçasına göre yorumu da farklı yapılmaktadır. Çiçeğin yeni açmış halinin yorumu gençliği, tazeliği ve baharı anlatırken, dikenli dallarının yorumu hayatın zorluğu olarak yorumlanabilmektedir

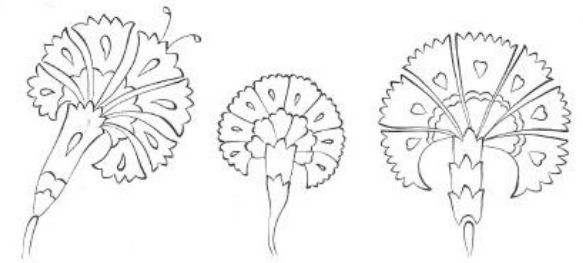
(Karafakı ve Çetinkaya, 2016, s. 18). Türk süsleme sanatında zarafet sembolü olarak kullanılan gül motifi, kimi zaman sevgili, kimi zaman da beğenilen bir güzelliğin ifadesi olarak kullanılmıştır (Gökdoğan, 2013, s. 38).

Lale Motifi: İlahi bir sembol olarak karşımıza çıkan lale, adının harfleri ile "Allah" kelimesinin yazılması sebebi ile de bir başka sevgiyle Türk sanatında yaygın bir şekilde kullanılan bir motif olmuştur (Kuru, 1997, s. 41). Anadolu - Türk halı ve düz dokumalarda kullanılan lâle motifi tek başına resmedildiği gibi, Lâle Devri'nde karakteristik hâle geldiği şekliyle; lâle ve karanfil bir araya getirilerek de tasvir edilir. Bezen de bir lâle, bir karanfil şeklinde, münavebeli bir şekilde de örnekleri vardır (Deniz, 2019, s. 24).

Şekil 2.10. Lale motifi (Birol ve Derman, 1995, s. 121)

Karanfil Motifi: Türk kumaşlarında en çok kullanılan motifler arasındadır. XVII. yüzyılda stilizasyona uğramış ve yelpaze palmeti şeklini almıştır (Gürsu, 1988, s. 164).

Şekil 2.11. Karanfil motifi örnekleri (Birol ve Derman, 1995, s. 123)

Sümbül Motifi: Doğadaki görünümüne çok yakın tasarlanan sümbül motifi yapılan ufak değişikliklerle çok çeşitli örneklerle çizilebilmektedir. XVI. yüzyılda katmerli sümbül yerine, yalın kat olarak çizilmiştir. Katmerli sümbülün bol örnekli tasvirleri XVIII. yüzyıl ve sonrasında görülmektedir (Bakır, 1999, 210-211). Sümbül, sap

üzerindeki konumu ve kıvrımlı formu ile çiçekli kompozisyonlara hareket sağlayan bir öge olmuştur. (Demiriz, 2002, s. 570).

Şekil 2.12. Sümbül motifi (Birol ve Derman, 1995, s. 125)

Şekil 2.13. Sümbül motifi, Sivas Yarıaçık Ceza ve İnfaz Kurumu halı desen deposu (Kaynar, 2018, s. 229)

Zambak Motifi: Natüralist üslupta diğer çiçeklerle birlikte XVI. yüzyıl çinilerinde, değişik kompozisyonlarda karşımıza çıkmaktadır Genellikle tek sap üzerinde tek bir çiçek olarak yer alır. Bu motif, aynı üslupta kullanılan sümbül motifleriyle karıştırılabilmekte, sümbül motifleri tek sap üzerinde birden fazla çiçek olarak tasarlanmaktadır (Bakır, 1999, 193-207).

Şekil 2.14. Zambak motifi (Birol ve Derman, 1995, s. 125)

Şekil 2.15. Zambak motifi, Sivas Yarıaçık Ceza ve İnfaz Kurumu halı desen deposu (Kaynar, 2018, s. 229)

Nergis Motifi: XVI. yüzyıl çini desenlerinde oldukça sık karşılaşılan bir motiftir. Çok çeşitli örneklerine rağmen, doğadaki gerçeğine yakın stilize edilen nergis çiçeğini tanımak mümkündür. Bir sap üzerinde bir veya birden fazla çiçek grupları halinde bulunur (Bakır, 1999, 193-207). Nergis motifi, bir saptan çıkan altı taç yapraklı birkaç çiçekten oluştuğu için oldukça kolay ayırt edilebilmektedir (Demiriz, 2002, s. 571).

Şekil 2.16. Nergis motifi, Sivas Yarıaçık Ceza ve İnfaz Kurumu halı desen deposu, Sicil 70 (Kaynar, 2018, s. 229)

Bahar Dalı: Bahar ağacı, natüralist üslubun sevilen ve bol kullanılan motifleri arasında yer almaktadır. Bahar açmış meyve ağacı veya kompozisyondaki duruma göre bahar dalları diye de adlandırılan baharlar, değişik meyve ağaçlarının yarı stilize tasvirleridir. Ancak bunların çiçeklerinden hangi meyveye ait olduğunu anlamak güçtür (Bakır, 1999, s. 212-213). 16. yüzyılda halı-kumaş gibi alanlarda ağaç motifli pek çok süslemelerin yanında, bahar dallı (selvi, asma, bahar açmış ağaç) ağaçların kullanımı öne çıkmaktadır. (Cantay, 2008, s. 39).

Şekil 2.17. Bahar dalı motifi, Sivas Yarıaçık Ceza ve İnfaz Kurumu halı desen deposu, Sicil 70 (Kaynar, 2018, s. 229)

Yaprak motifi

Stilize yapraklar, doğal görünüşte olanlar, tek dilimler, üç dilimli olanlar (seberg), beş dilimli olanlar (pençberk), çok dilimli olanlar, birbirlerine sarılmış yapraklardan meydana gelen terkipler (sadberk), uygulandığı alanın teknik zorluğuna uygun özellikleri olanlar, hançer ve geometrik yapraklar gibi birçok çeşitleri vardır (Akar ve Keskiner, 1978, s. 11).

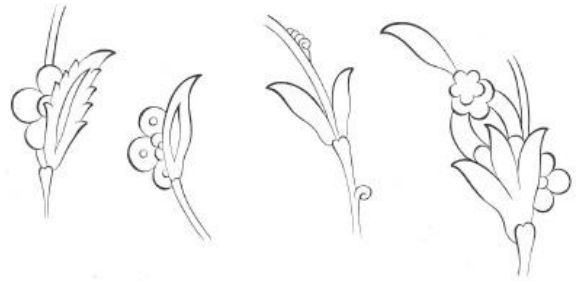
Dal uzantıları

Hatai ve diğer çiçekleri birbirine bağlamak için kullanılan uzun dalların oluşturduğu tekdüzeliği ve boşluğu gidermek için yaprak ile çiçeklerle birlikte kullanılmaktadır (Aytaç, 2006, s. 34).

Sap çıkması

Yaprak motifinin bir uzantısıdır. İç içe veya yan yana yerleştirilmiş budakları sembolize eder. Bunlar küçük boy yaprak veya yaprağa bağlı gonca gül ya da yarım

pençten meydana gelir. Sap çıkmalarının uzun sapları örtmek, sapların kesişme noktalarını kapatmak, boşlukları doldurmak gibi görevleri vardır (Birol ve Derman, 1995, s. 23).

Şekil 2.18. Sap çıkması örnekleri (Birol ve Derman, 1995, s. 43)

Ağaçlar

Çeşitli örnekleri olmakla birlikte, selvi ağacı, hurma ağacı, hayat ağacı, meyveleri belirtilen meyve ağaçları ve çiçek açmış ağaçlar Türk süsleme sanatlarında sıklıkla kullanılan motiflerdendir (Akar ve Keskiner, 1978, s. 11).

Yemiş ve Meyveler

Türklerde bereket sembolü olarak kullanılan meyve motiflerinden özellikle üzüm, nar, incir, kavun, karpuz, buğday başağı vb. taneli bitki ve meyveler Anadolu'da dokumalarda ve diğer pek çok el sanatlarında kullanılmaktadır (Gültekin, 2008, s. 12).

XVIII. yüzyıldan sonra sıklıkla kullanılmaya başlayan ve çok çeşitli örnekler sergileyen bu grupta özellikle üzüm ve nar motiflerinin, sembolik anlam kazanarak çok benimsenmiş oldukları görülmektedir (Akar ve Keskiner, 1978, s. 11).

Üzüm, geçmişten günümüze kadar her alanda güzelliğin, bereketin, aşkın ve sağlığın sembolü olarak kullanılmaktadır (Şenocak, 2007, s. 172).

Nar meyvesi ise bereket, refah, saltanat, güç, doğurganlık, evliliğin sürdürülmesi, evlilikte çok çocuk sahibi olunması, aşk, uzun ömür, sonsuz yaşam fikrini içeren konularda sembol olarak çeşitli alanlarda kullanılmaktadır (Özkan, 2017, s. 14). "Nar

motifinin boylamasına kesilmiş nar biçimindeki şekli, tekstil desenlerinde yaygın olarak yer almaktadır.” (Arık, 2009, s. 584).

2.7.2. Geometrik kaynaklı motifler

Geometrik biçimler, bezeme sanatının en zengin konu kaynaklarından olup, tüm milletlerin süslemelerinde yer alan biçimlerin çoğu geometrik çizgilerin ölçülü bir şekilde yüzeye dağılması ile oluşturulmuştur (Kılıçkan, 1978, s. 44).

Türk süslemesinde olduğu kadar bütün İslam ülkelerinin bezeme sanatlarının karakteristik süsleme unsurları arasında yer alırlar. Üçgen, kare, daire, dikdörtgen, baklava ve yıldızlar gibi yalın formların birleşmesinden oluşan ve anlam olarak sonsuzluğu simgeleyen geometrik bezemeler, genellikle sınırları kesin çerçevelerle belirlenmeyen yerlerde kullanılarak başlangıç ve bitiş noktası göstermezler (Akar ve Keskiner, 1978, s. 20).

2.7.3. Figürlü bezemeler

Figürlü bezemeler, insan ve uzuvları ile hayvan ve uzuvlarından oluşan motiflerdir. İnsan figürü betimlemelerinin farklı zamanlarda, farklı toplumların sanatlarında, farklı anlayışlarla kullanıldığı, günümüze kadar gelişen ve büyük değişiklikler gösteren figüratif anlayış geleneğinin hala sıklıkla işlenen bir sanatsal dışavurum ögesi durumunda olduğu bilinmektedir (Erman, 2008, s. 50). Yöredeki halılarda pek fazla rastlanmamaktadır.

Hayvan figürlü bezemeler ise yalın hayvan formları, rumîler ve Selçuklu münhanileri olarak gruplandırılmaktadır. Yalın hayvan formları da kendi içerisinde; efsanevi veya mitolojik hayvan motifleri (yarı insan yarı hayvan formunda olanlar, zümrüd-ü anka veya simurg, ejderler) ve stilize hayvan motifleri (kuş, aslan, kaplan, kurt, at geyik, balık vb) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Akar ve Keskiner, 1978, s. 12).

Rumî Motifi: Orta Asya'dan gelen ve Anadolu Selçukluları tarafından geliştirilen rumî motifi, genellikle kuş bedeni ve kanatlarından stilize edilerek üsluplaştırılmıştır. Desendeki işlevine göre; tepelik, orta bağ ve ayırma rumî gibi isimler alırlar (Keskiner,

2002, s. 3). Ancak rumî motifinin kökeni ile ilgili sanat tarihçileri iki farklı görüşü savunmaktadırlar. Bir görüşe göre rumî motifi hayvan figürlerinden türemiş, diğer görüşe göre ise rumî motifinin kaynağının bitkisel kökenli olduğu yönündedir (Bakır, 1999, s. 197-198). Zaman içerisinde kökenlerini belli etmeyecek derecede stilize edilen rumî motifi, Batı etkileri ile birlikte tamamen değişime uğrayarak bazı durumlarda yaprak ve bitkisel motif olarak kullanılmaktadır (Akar ve Keskiner, 1978, s. 19).

Şekil 2.19. Rumi motifi örnekleri (Bakır, 1999, s. 198)

Ejder Motifi: Ejder; Türk kültür ve medeniyetinde sık görülen bir hayvan türü olup, Sümer efsanelerinden Gılgamış Destanları'nda ölümsüzlük otunu yemesinden dolayı ilk defa söz edilir. Asklepios'da çift başlı yılan olarak ortaya çıkar ve şifa dağıtır. Yani sağlık, ebedi hayat, sonsuzluk ve mutluluk sembolüdür (Bayram, 1998, s. 65). Ejder motifi pek çok millet tarafından ölümsüzlük, bekçilik, koruyuculuk anlamlarında da kullanılmıştır (Erbek, 2002, s. 146).

Kuş Motifi: Kuş motifi Anadolu'da çok çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Baykuş gibi bazı kuşlar uğursuz, güvercin, bülbül gibi kuşlar ise uğurlu sayılmakta, bazen mutluluk, sevinç sevgi anlamına gelirken bazen ölen kişinin ruhu olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda kadın ile özdeşleştirilmiştir ve kutsal sayılmaktadır. Özlem, haber beklentisinin yansıra kuvvet ve kudreti simgelemektedir (Erbek, 2002, s. 190).

Deve Motifi: Deve, deveboynu, devetabanı gibi, deve figürüyle ilgili motifler Anadolu'da, halı ve düz dokuma yaygılar üzerinde sık kullanılan bir süslemelerdir (Yılmaz, 2015, s. 161).

Geyik Motifi: Türklerde kutsal sayılan geyik dişiliğin sembolü olarak, doğurganlığın, bereketin ve narin olmanın ifadesi olarak kullanılmıştır (Güven, 2003, s. 86).

2.7.4. Nesneli bezemeler

Nesneli bezeme olarak kandil, cami, saksı, vazo gibi bezemeler kullanılmıştır.

Vazolar ve çiçeklikler: Her alanda Türk süsleme sanatında XV. yüzyıldan itibaren çiçek motiflerini bir düzeye yerleştirme amacı ile vazo ve çiçeklikler sıklıkla kullanılmaktadır (Akar ve Keskiner, 1978, s. 13).

Kandil motifi: Tavana asılı kandil motifi, İslam cami dekorasyonunda gelenekselleşmiş bir unsurdur ve seccadelerde de mihraptan sarkan kandil motifi ışık ile nurun sembolü olarak sıklıkla kullanılan motiflerden biridir (Etikan, 2007, s. 548).

Çengel motifi: Çengel motifi, kötü gözden korunmak amacı ile kullanılmasının yanında, dişil ve eril kavramlar arasında bir körü olarak da kullanılmaktadır (Erbek, 2002, s. 138).

2.7.5. Sembolik bezemeler

Çok eski ve köklü bir kültür birikimine sahip olan Anadolu, etnik, sosyal, dinî, coğrafi ve kültürel özellikleri nedeniyle sembolik anlamlar, formlar ve motifler açısından büyük bir zenginliğe sahiptir. Sembolik motifler plastik yönleriyle olduğu kadar, içinde yaratıldıkları toplumun yaşam biçimini ortaya koymaları yönüyle de büyük önem taşımaktadırlar (Alp, 2009, s. 27).

Koçboynuzu: Mimari, tekstil gibi pek çok alanda kullanılan ve bereket, kahramanlık, güç, erkeklik sembolü olan koçboynuzu motifi; Anadolu Kültürü'nde ana tanrıçayla birlikte kullanılmakta, boynuz sembolü insanlık tarihinde her zaman güç ve kuvvet ile özdeşleştirilmektedir (Erbek, 2002, s. 30).

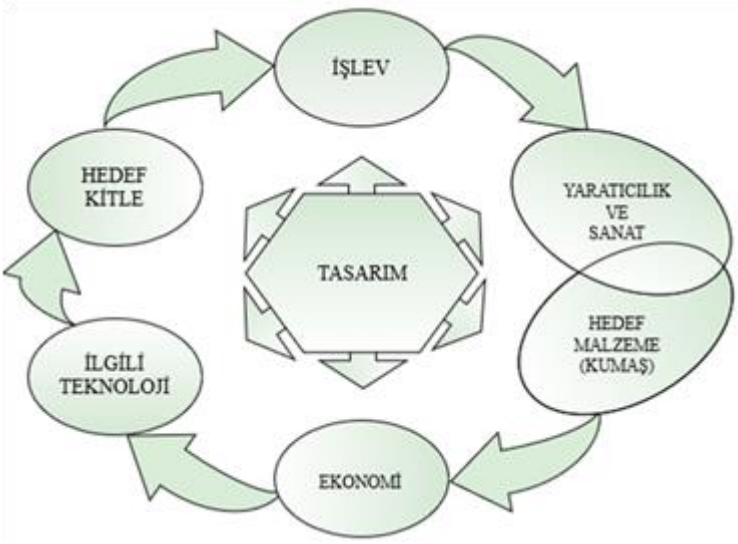
2.8. Tasarım

Tasarım, bir tasarlama eylemi sonucunda beliren ve asıl yapıtın gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim maket vs. gibi ürünlerin tamamı olarak tanımlanmaktadır (Sözen, 2005, s. 231). Mozota (2005, s. 13)'de "dizayn/tasarım"

kelimesinin Latince hem “göstermek/belirtmek” hem de “çizmek” olarak tercüme edilen designare kelimesinin türevi olduğu, İngilizce’de dizayn/tasarım isminin bu ikili anlamını koruduğunu belirtmektedir.

Tasarım kavramı, “bir yapı ya da aygıtın kısımlarının kâğıt üzerine çizilmiş biçimi” anlamında kullanılan ve “tasar” kökünden türetilmiş olan “tasarı”ya dayanmakta olup, tasarı bir kimsenin yapmayı düşündüğü şey, olması ya da yapılması istenen bir şeyin tasarlama sonucu zihinde aldığı biçim olarak kullanılmaktadır (Bayazıt, 1997, s. 1746). Tasarım, geniş bir bilgi ve beceri yelpazesine ihtiyaç duymaktadır. Gerekli olan bilgi ve becerinin bir kısmı teknik olsa da çoğu birikime bağlı olup, tasarımın başlıca öğeleri; sorun çözme, uzmanlaşma ve kendine güvendir (Adams, 1995/1996, s. 104).

Görsel ve teknik olarak ilham kaynakları ile kişisel yorumlar, tasarım sürecinde yaratıcılığın artmasında önemli rol oynamaktadır. Mete (2006, s. 278)’de tasarımcının tasarımlarında bir tutarlık oluşturmak ve araştırmasını daha verimli yapabilmek için yön bilgiler doğrultusunda esin kaynağını belirlediğini, bu esin kaynağını, tasarımları şekillendirecek görseli, duyguyu, dokuyu yani ihtiyaç duyulan yaratıcı fikri elde etmek için kullanacağını belirtmiştir. Tasarımı etkileyen faktörleri, yazarlar aşağıda yer alan şekildeki gibi açıklamışlardır.

Şekil 2.20. Tasarımı etkileyen faktörler (Sarıoğlu, Çağlayan ve Yıldız, 2011, s. 20)

Yaratıcı eylem sürecinde tasarımcı, çevresinde var olan ve yaratma olgusunun ortaya çıkmasına yardımcı olacak tüm kaynakları kullanmak ve onlardan yararlanmak

zorundadır. Yaratıcılık ürün değil bir süreçtir ve belli bir amaca yöneliktir (Büken, 2004, s. 49). Tasarımların alışılmışın ötesinde ve daha önce hiç yapılmamış ya da benzerlerinden çok farklı bir görsellikte olması, kendine has bir özellik taşıması, çalışma veya ürünün yaratı içermesi gerekmektedir (Önlü, 2010, s. 86).

Tasarımın temel öğeleri; nokta, çizgi, leke, form, biçim, doku, renk, yön, ölçü, ışık, gölge ve espas olarak, temel ilkeleri ise; denge, birlik, koram, simetri, zıtlık, uygunluk, tekrar olarak tanımlanmaktadır (Atalayer ve Üstün, 2000, s. 52).

Tarihsel süreçte sürekli gelişen insanlığın temel gereksinimler ile zamanla farklı ihtiyaçları da ortaya çıkmıştır. İnsanoğlu bu ihtiyaçları karşılamak için zihninde kurguladıkları ve başvurduğu yöntemler ile bilinçsizce olsa da tasarım sürecini başlatmış ve uygarlaşmanın ilk adımlarını atmıştır (Öngen, 2017, s. 39).

2.8.1. Tasarım öğeleri

Nokta

Nokta, gözün algı sınırları içerisinde olan en basit tasarım ögesi olarak kabul edilmektir. Boyutsuzdur. Algı sınırlarına göre, noktanın geometrik formu genellikle basit, açısız ve yön anlatmayan daire ya da uzay içerisinde küredir. Yapısal açıdan nokta, kare, üçgen, oval ve tanımsız formlardan da oluşabilmektedir (Yazıcıoğlu, 2017, s. 25). Noktalar serbest olarak uygulandıklarında, belli bir düzende veya grup olarak bulunurlarsa, bulundukları yüzeyde görsel değişiklikler oluştururlar. Böylece yüzeyde hareket etkisi sağlamaktadırlar (Gürer, 1990, s. 24).

Şekil 2.21. Nokta çalışması (Melike Cansu Koç fotoğraf arşivi, 2015)

Çizgi

Çizgi, tek boyutlu eleman olarak tanımlanmakta, çizildiği malzemeye göre, eni boyu ve kalınlığı bulunmaktadır. İnsanlar görsel olarak doğayı ve duyguyu ifade ederken ve anlatırken çizgiyi kullanmışlardır (Atmaca, 2014, s. 20). Çizgi için belirli bir uzunluk ve belirli bir genişlik kabul edilememekte ve çizgi sınırlandırılamamaktadır (Güngör, 1972, s. 5). Demirel (2018, s. 46)'da çizginin bir noktanın verilen doğrultudaki uzantısı olduğunu, noktanın aralıksız hareketinden doğan kavram olduğunu ve zaman içinde görme alışkanlığı geliştikçe temel elemanlara indirgenmeye başlandığını belirtmektedir.

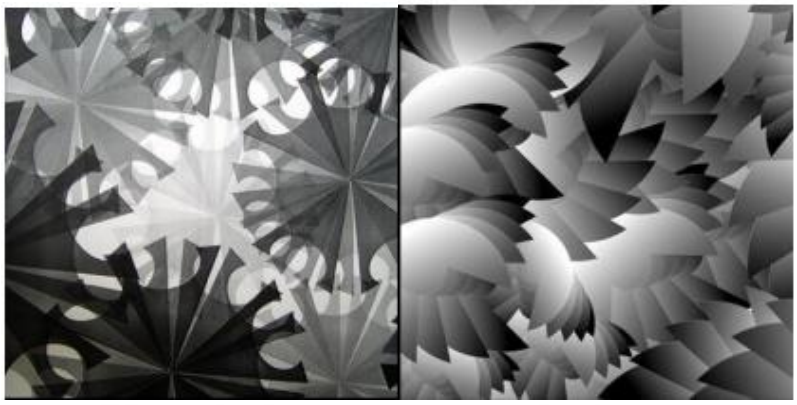
Şekil 2.22. Çizgi çalışması (Melike Cansu Koç fotoğraf arşivi, 2015)

Işık- Gölge

Işık, pek çok farklı dalga boyu ile frekans içeren bir bileşimdir. Beyaz diye "algılanıp-kavramsallaştırılan" ışık enerjisi, renk olarak adlandırılan birçok frekansın "girişimi" olarak tanımlanmaktadır (Atalayer, 1994, s. 165).

Görme ve görsel algılamanın temeli ışık, göz ve beyine dayanmaktadır. Görsel algı, insanda model, fon ve detayların ayrımsayabilme becerisidir ve göz ile beyin gücü aynı, fakat ışık kaynağı ile şiddeti değişken olduğundan dolayı tasarımların görünümlerinde ayrılıklar oluşmaktadır. Tasarım çizgi ile belirlendikten sonra yapılan ışık ve gölge, tasarımdaki etkiyi artırmayı sağlar (Artut, 2006, s. 137). Işık ve gölge, ağırlık, derinlik (örtme-yayılma, uzaklaşma vs.) berraklık, parıltı verme, gizemlilik,

hareket-ritim verme gibi algı psikolojisini birinci dereceden etkileyen somut bir estetik ögesidir (Atalayer, 1994, s. 169).

Şekil 2.23. Işık ve gölge çalışması (Akçadoğan, 2010, s. 77)

Renk ögesi

Renk, göz ile yakalanan bir ışık etkisi olup, ışığın cisim üzerine çarpmasıyla yansıyan ışınların görsel algı sonucu beyinde oluşturduğu görüntü olarak tanımlanmaktadır. Nesnelerin biçim, doku gibi özelliklerinin algılanması, renkte ton değişimleriyle yüzeyin üç boyutlu niteliğinin farkına varılması gibi eylemler renk algısıyla gerçekleşmektedir (Şen, 2018, s. 766).

Işık yoluyla var olan ve ışık kaynağındaki değişikliklerle değişime uğrayan renk, ışığın dalga uzunluğuna göre, gözümüz ile algıladığımız histir. Renk ve ışık ayrılmaz bir bütün olup, nesnelerin maruz kaldıkları ışığın tamamını ya da bir kısmını yansıtma özellikleri vardır (Atmaca, 2014, s. 33).

Renk algısı soyut, soyut kavramsal değerinin dışında, ait olduğu yüzeyin sınırları içinde, diğer çevresel yüzeylerin renkleri ile birlikte, ışık frekansları olarak renk türü, tonu ve parıltısı olarak algılanmaktadır. Böylece ışığa, ışığı tutup yansıtan yüzeyin geometrik yapısına ve diğer çevresel form ile yüzeydeki renklere göre içsel ve dışsal etki değeri oluşturmaktadır (Atalayer, 1994, s. 170).

Renk, bir tasarımı meydana getiren en önemli ögelerden biri olup, tasarımcının insanların renk tercihlerini göz önünde bulundurması gerekmektedir. Kırmızı ve sarı

gibi sıcak renkler izleyeni uyarır ve neşelendirirken, yeşil ve mavi gibi soğuk renkler, yatıştırıcı ve dinlendirici etkiye sahiptirler (Becer, 1997, s. 59).

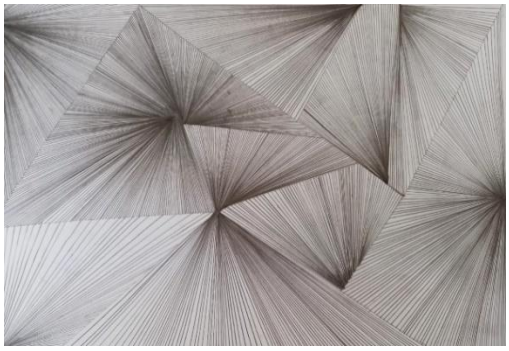
Şekil 2.24. Renk değerleri (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 113)

Doku

Bir nesnenin yüzeyindeki, el ile dokunarak hissedilen veya yoğunluğuna göre göz ile de görülebilen pürüzler, dokuyu oluşturmaktadır. Her bir nesnenin kendine özgü dokusu vardır. Nesnelerin dış görünüşlerindeki farklılıklar dokusal özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Atmaca, 2014, s. 28).

İnsanın çevresinde gördüğü her şey bir dokuya sahiptir. Gözümüzle gördüğümüz nesnelere dokunduktan sonra dokuları tanırız. Dokunarak hissedilen dokular görsel dünyaya taşındığında ise dokunmadan hissedilen dokular haline gelerek göze hitap eden sanatsal doku ortaya çıkarmaktadır (Özsoy, 2016, s. 48).

Dokunun işlevselliği izleyicide duygulu, anlamlı bir etki bırakmaktadır. Birçok sanatçı tarafından doku ögesi vazgeçilmez bir eleman olarak kullanılmaktadır. Armoni ve kontrastlarıyla alışılmışın dışında bir güzellik oluşturduğundan sanat yapıtlarında da değerli bir eleman olagelmiştir (Artut, 2006, s. 133).

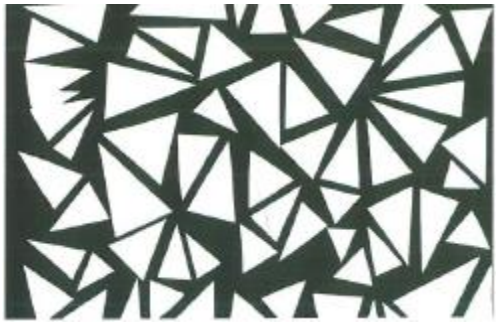
Şekil 2.25. Doku çalışması (Melike Cansu Koç fotoğraf arşivi, 2015)

Form (Şekil) ve Biçim

Biçim; canlı varlığa, form ise cansız varlığa eşit olup, tasarımcılar biçim ile form arasında böyle bir ayırdıma gitmektedirler. Bu ayrım, temelinde Alman psikolog Gelstalt'ındır (Atalayer, 1994, s. 162). Yazar, konuyu şöyle açıklamaktadır;

> Her varoluş kendi iç ve dış şartlarına göre sınırları olan bir bütündür. Genel olarak her varoluşun-sentezin dış görünüşü, onun şeklini (formunu) oluşturur. Bir bütünün karakteristik tüm özelliklerini taşıyan genel görünüş formdur. Fakat zaman gibi, dış ve iç koşullardaki değişiklikler ve hareket gibi faktörler, her bütünün genel görünüşünü daha değişik bir hale, görünüşe ve pozisyona getirebilir. Bu değişim sonucunda herhangi bir cismin, varlığın bir anlık "pozisyonu", o formun o anlık "biçimi" olarak tanımlanmaktadır. (Atalayer, 1994, s. 162)

Biçim ve şekil, genellikle iki boyutluluğu ifade eder. Ayrıca; renk, çizgi, ışık, gölge valör gibi unsurlara sahip anlamsal içerik taşımaktadır. Serbest ve geometrik şekiller iki kategoride incelenir. Geometrik şekillerin sınırları belli iken serbest şekiller ise sınırsızdır (Artut, 2006, s. 139).

Şekil 2.26. Biçim çalışması (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 113)

Leke

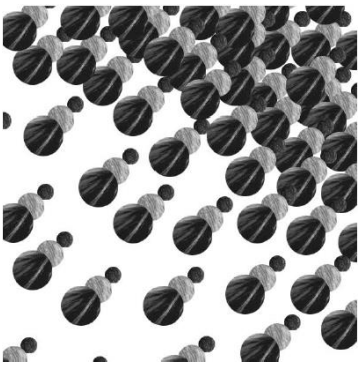
Leke; resim yüzeyi üzerinde boya ile yapılmış iz şeklinde tanımlanmaktadır. İzlenime dayanan bir fırça tuşu halinde resimde yer alır (Turani, 1993, s. 83).

Leke, mekânın, uzayın sınırlandırılması olarak tanımlanırken, uzayı sınırlayan "göz", nesnelliği; malzemesi, maddesi, enerjisi ne olursa olsun, yüzeylerle algılamaktadır. Yine göz, uzayı sınırlayan mekânın yüzey örgüsünü; ışıklılık, renk, doku ve parçacık konturları ile leke simgeleri olarak algılar (Atalayer, 1994, s. 151). Tasarım çizgi ile belirlendikten sonra işlenişi ışık ve gölge ile sağlanır ve böylelikle modelin hacim ve derinliği daha belirgin hale gelir. Koyu ve açık lekelerin dengeli bir biçimde yerleştirilmesi, kompozisyonun anlamlı olmasını sağlamaktadır (Artut, 2006, s. 137).

Yön

Cisimler ve nesneler (çizgi, nokta, yüzey ve üç boyutlu hacimler), doğada karmaşık veya düzgün-düzenli olmak üzere, göze çeşitli doğrultularda görünürler. Hareketli veya hareketsiz ancak belli hacimleri olan şeyler, bazı doğrular ile kesiştiklerinde yönü oluşur. Yüzey ve çizgilerin yöneldiği doğrular da yön olarak adlandırılmaktadır (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 74).

Bir tasarım üzerindeki çizgiler ve noktalar değişik noktalara yönelerek bir hareket oluştururlar. Tasarımcının da, vereceği mesaj doğrultusunda bu hareketi yönlendirmesi gerekmektedir (Becer, 1997, s. 62).

Şekil 2.27. Yön çalışması, (Akçadoğan, 2010, s. 76)

Ölçü

Ölçü, insanın gereksinimleri doğrultusunda meydana gelen bir ögedir. Doğada mevcut her şeyin belli bir proporsiyonu vardır. Var olanın mevcut sınırları, ağırlıkları, uzunlukları gibi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde dengelenmiştir (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 78)

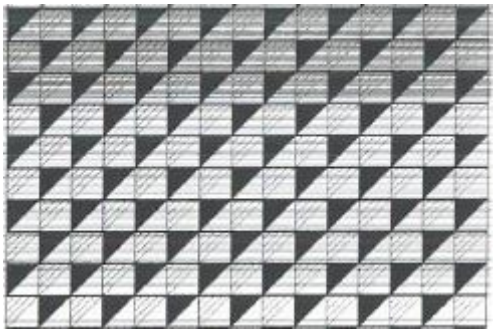
Bir tasarım ürünü, her zaman değişik ve belirli ölçülerin bir araya gelmesi sonucu meydana gelir. Ölçüler büyüdükçe, etkileyicilik ve algılanırlık da artmaktadır (Becer, 1997, s. 62).

Ölçü için gerekli şartlardan biri şeyler arasındaki ilişki ve bu ilişkiyi kurabilecek bilinçtir. Mekanik anlamı ile salt ölçü, tasarımı mekanik ve monoton sonuçlara ulaştırır. Tasarı, estetik bakımdan da ölçülü ise ancak başarıya ulaşabilmektedir (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 78).

Aralık (Espas)

Aralık, yüzeyler ve cisimler arasındaki mesafe olarak tanımlanmaktadır. Görsel algıda ise, bu doğasal yapıdan çok daha etkili bir öge olup, insanın görme konisi (gözün net olarak algı yaptığı alan), çok belirgin bir ölçü ve özelliğe sahiptir (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, 2018, s. 82).

Tasarımda yer alan benzer veya farklı ögelerin belirli yerlerde yığılmalarına ya da çoğalmalarına karşılık olarak bazı yerlerde seyrekleşmesi ya da hiç bulunmaması espası oluştururken aynı zamanda espas, tasarımcı tarafından bilinçli olarak bırakılmış boşluklardır. Bu yüzden bu tür boşluklar yerli yerindedir ve bitmemiş hissi vermektedir (Özsoy, 2016, s. 145).

Şekil 2.28. Aralık çalışması (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 113)

2.8.2. Tasarım ilkeleri

Denge

Denge, bir sanat yapıtını oluşturan ögelerin, bütün içinde kompozisyon düzenini bozmayacak şekilde dağılımı olarak tanımlanmaktadır (Sözen, 2005, s. 65).

Konusu fark etmeksizin bir tasarımın gözü rahatsız etmemesi için denge faktörüne ihtiyacı vardır. Görsel olarak dengeye ulaşmamış tasarımlar parça olarak etkili olsalar da bütünde mükemmelliğe ulaşamadıkları düşünülmektedir (Özsoy, 2016, s. 182).

Denge, doğada da vardır. Varlıklar ve nesneler arasında belli bir düzen bulunmaktadır. Dengenin oluşmasında formlar arasında birlikteliği ve bütünlüğü oluşturmak için sanat yapıtının sanatçı duyarlılığı ile örtüşmesi gerekmektedir. Denge unsuru kendi içerisinde ölçü, değer ve renk bakımından olmak üzere üç farklı açıdan değerlendirilmektedir (Artut, 2006, s. 132).

Birlik

Birlik; mekânların, cisimlerin ya da biçimlerin tasarımda dengeli şekilde bir araya getirilmesiyle oluşur. Tasarımda parçalar birbiri ile zıt olsalar bile bir düzen içerisinde bir araya getirilmelidir (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 198).

Birlik ilkesi, tasarımın iyi olabilmesi için oldukça önemlidir. Tasarımda birlik ilkesi sağlanmamış ise tasarım tamamlanmamıştır ve izleyicide eksiklik hissi oluşturur.

Tasarımda; ancak tüm görsel unsurlar birlik ilkesi içerisinde bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirildiğinde etkili olabilmektedir (Özsoy, 2016, s. 224).

Koram

Koram, ögelerdeki minimum değişikliklerin düzenli derecelenen tekrarıdır. Koram; düzenli basamak, düzenli derecelenme, sistemli kademe gibi terimlerle tanımlanmaktadır. Kısaca tavan ve tabanı belli niceliklerin derecelenmesidir (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 162).

Koramı, iki uç sınır ve bu uçların birbirlerine zıt oluşu ile zıtlıkların bir düzenle, silsileyle bir birine bağlanması şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Koram, tamamı ile bir derecelendirmedir ancak bu derecelendirme, sistemli bir dizilişle, düzenli bir sistemle ve armonili bir yükseliş-alçalışla elde edildiğinden böylece iki ucun zıtlığı yumuşatılmış ve ahenklendirilmiş olur (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 162). Koram, aksiyel-eksenel, merkezsel ve çevresel olmak üzere üç şekilde sınıflandırılabilir ve tasarımda bir veya birkaçı bir arada yer alabilmektedir (Gürer, 1990, s. 87).

Zıtlık (Kontrast)

Kontrast; her tür sanatsal kompozisyonda renk değerleri ya da diğer nitelikler bakımından ögeler arasındaki karşıtlık olarak tanımlanmaktadır (Sözen, 2005, s. 136).

Tasarımlarda zıtlık, tek bir yönden olabileceği gibi farklı ve çeşitli yönlerden de olabilir. İlgi yalnızca renk, biçim, çizgi, doku, değer vb. özellikler açısından ortaya çıkarılan farklılık ile sağlanmaz. Eşit olmayan zıtlıklar veya bu ögeler arasındaki farklılıkların çeşitliliği de ilgi uyandırmaktadır (Gürer, 1990, s. 84).

Kontrast, görsel elemanların birbirinden farklı yanlarını veya birbirlerine ters düşen özelliklerini anlatır. Diğer bir ifade ile kontrast; ögeler arasında yakın niteliklerin bulunmamasıdır. Aynı zamanda çelişki ifade eden bir kavram olup, birbirine zıt olan her şeyi kasteder. Zıtlık, bazen direkt görünürde olabilirken, bazen de sezgilerde olabilmektedir. Fikirdeki zıtlıkların da bazen görsel bir kontrast oluşturabileceği düşünülmektedir (Özsoy, 2016, s. 206).

Uygunluk (Armoni)

Uygunluk; cisimler ve yüzeyler arasında var olan, "formsal, aralıksal, ölçüsel, strüktürel vs." gibi zıtlıkların, ayniyet veya eşitlikten farklı olarak asgari düzeyde birbirine çok yakın olma durumu olarak tanımlanmaktadır (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 144).

Özsoy (2016, s. 214-215)'de, armoninin bir düzen olayı olduğunu, renklerin ve şekillerin uyumu, iki zıtlık arasındaki orta olduğunu, elemanların benzerliklerini vurguladığını ve doğasının uygunluk olduğunu belirtmektedir.

Görsel sanatlarda uyum-armoni; görünenle gören arasındaki zihinsel uyumluluk, işlevle-biçim, ölçü, doku, renk arasındaki uyumluluk, anlamla bütün arasındaki uyumluluk, işlev, anlam ve malzeme arasındaki ilişkiler ve görselliğe bağlı ögesel nitelik uyumu olarak değerlendirilmektedir (Atalayer, 1994, s. 124).

Tekrar

Her şey bir tekrarı oluşturmaktadır. Doğada da tekrarı sıklıkla görmekteyiz. Tasarımda bir elemanın birden fazla kullanımı sayesinde tekrar oluşur ve tekrarın birleştirici ve hızlandırıcı bir etkisi bulunmaktadır (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 144). Doğada olduğu gibi benzerliklerin tekrarı, çalışmayı bütünleştiren bir temel kural olarak kullanılmaktadır (Gökaydın, 1990, s. 46).

Tekrar, iki veya üç boyutlu şekillerin ve bunların sahip olduğu ögelerin aynen veya çok yakın değerde birden fazla olarak, bir düzen içerisinde kullanılması durumudur. Tekrar ilkesi; tam tekrar, değişken tekrar ve alternatif tekrar olmak üzere üç farklı şekilde sınıflandırılmakladır (Gürer, 1990, s. 79-80).

Simetri

Simetri, "bir eksene göre iki yanda, aynı mesafede karşılıklı olarak yer alma, bir eksene göre aynı mesafede olma" olarak tanımlanmaktadır (Turani, 1993, s. 127).

Simetri de bir tekrar olsa da her tekrar simetrik değildir. Simetride yüzeylerin cisimlerin aynı aralıkla veya aralıksız olarak birbirlerine bakmaları ve yönelmeleri şart olduğundan simetriye bakışım da denilmektedir. Tekrarda "bakışır" olma şartı olmadığından simetri, bu yönü ile tekrardan ayrılmaktadır (K. Çınar ve M. S. Çınar, 2018, s. 156).

2.9. İlgili Araştırmalar

Karaman (2018), "Kumkapı Halıları: XIX-XXI. yüzyıllar" adlı tez çalışmasında, Kumkapı halılarının varlığını duyurmak ve halı grubunu tanıtmayı amaçlamıştır. Bu amaca bağlı olarak yapmış olduğu kapsamlı araştırmalar sonucu, Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecinde ortaya çıkan ve yüzyılların dokuma birikiminin aktarıldığı yüksek sanat değeri olan ve teknik bakımından üstün vasıflara sahip Kumkapı halılarının bir kısmına ulaşabilmiş ve inceleyebilmiştir. Araştırmanın sonucunda ise; Kumkapı halılarının tüm özelliklerinin tam bir *"Osmanlı"* halısı olduğunu belirtmekte, çok uluslu, farklı kültürlerin oluşturduğu bir imparatorluk olan Osmanlı devleti sanatının, bu farklı etniklerden fazlasıyla beslendiğini söylemektedir. Kumkapı halılarının da Osmanlı gibi, Anadolu Ermenilerinin, Saray halıları, Hereke halıları ve Safevi halılarını inceleyerek, Türklerin asırlardır süren halı sanatı birikiminin yeniden yorumlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Burhanlı (2018), "Muş-Malazgirt'te Halı ve Kilim Geleneği" adlı tez çalışması kapsamında, Malazgirt merkezde bulunan bütün camileri, ilçe merkezinde bulunan iki mahalledeki evleri ve merkeze yakın iki köyü gezmiştir. Yöre halkı ile yapılan görüşmelerde halkın, halı ve kilim üretimi yapmaya istekli olduklarını fakat üretecekleri ürünü satamamaktan korktuklarını gözlemlemiş, Malazgirt'te, el dokuması halı ve kilim üretilmediği sonucuna ulaşmıştır. Pazar araştırması yapılarak, talep olduğu takdirde projeler yapılarak bölgede dokumacılığın tekrardan canlandırılması gerektiğine vurgu yapmıştır ve böyle olması durumunda işsiz olan gençlere ve ev hanımlarına iş olanakları sağlanacağından bahsetmiş, bunun yanında geleneksel dokumacılığın devamının sağlanmış olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Aytaç (2018), “Konya Müzelerinde Bulunan Yöre Halılarının Renk Ölçümü ve Yüzey Tasarımlarının Değerlendirilmesi” adlı doktora tezi çalışmasında, Konya Etnografya Müzesi, Mevlana Müzesi ve Koyunoğlu Müzesi’ndeki yöre halılarının renk ölçümlerini yaparak elde edilen renk değerleri ile yöre halılarındaki motiflerden yararlanarak yeni tekstil yüzeyleri oluşturmayı amaçlamıştır.

Araştırmada Konya merkezde yer alan üç müzeden seçilen 65 halının renk ölçümlerini yapmış, elde edilen renk ölçüm sonuçlarının gelecekte aynı halılarda yeniden yapılmasıyla renk değişimlerinin, bozulmaların gözlenmesine imkân sağlanabileceğinden bahsetmiştir. İncelenen 65 halıda ölçüm yapılan renk çeşidi ve sayısını bularak, incelenen örnek halıların 55’inde istatiksel olarak kırmızının kullanılmış olmasının, ‘Türk kırmızısı’ denilen rengin yaygınlığını da bir kez daha ispat ettiğine vurgu yapmıştır.

Kılıçarslan ve Etikan (2016), “Yalvaç Yöresi Çuval Dokumaları” adlı makalesinde, Türk toplumunun ortak kültürünün göstergesi olan dokumacılık sanatının bugün de Anadolu’nun birçok yöresinde sürdürüldüğünü, ancak eski önemini yitiren dokumaların az sayıda kişi tarafından fonksiyonel amaçla kullanılmaya devam ettirildiğinden bahsetmiştir. Yapılan araştırma ile Yalvaç yöresi çuval dokumacılığı boyut, dokuma tekniği, renk, motif ve desen gibi özellikleri açısından incelemiş ve belgelemiştir. Bu belirleme ve belgeleme çalışmalarının önemli ancak yetersiz olduğunu belirterek dokumacılığın devamını sağlayacak ve yöre insanına ekonomik anlamda fayda sağlayacak düzeye ulaştıracak çalışmaların yapılması için adımlar atılması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Sözen (2015), “Antalya ili Korkuteli ilçesi ve Köylerinde Düz Dokumalar” adlı tez çalışmasında toplam 68 adet düz dokuma örneği incelemiştir. İncelenen dokumaların çoğunlukla dokunma yılının 20 yıldan daha az olduğu bilgisine ulaşmıştır. Geleneksel el sanatlarının yaşatılabilmesi için bu eserlerin tanıtımının ve pazarlanmasının oldukça önemli olduğunu, bu açıdan bakıldığında bu tür organizasyonların katkısının çok önemli olduğu gibi, yapılan eserlere olan talebin artması, el sanatı eserlerinin devam etmesi ve kaybolmamasını da beraberinde getirebileceğinden bahsetmiştir.

Karaaslan (2015), "Kırşehir Müzesi'ndeki Kırşehir Halıları" adlı tez çalışmasında müzedeki halıların bütününü ele alıp, incelenen eserlerin Türk Halı Sanatı ve Sanat Tarihi içerisindeki konumunun belirlenmesini, buna bağlı olarak konu hakkındaki bir boşluğun doldurulmasını amaçlamıştır. Yaptığı araştırma sonucunda Kırşehir halılarının artık günümüzde dokumadığını, Kırşehir çevresindeki halı merkezlerinin ilgi gördüğünü ancak Kırşehir halılarına fazla önem verilmediğini ifade etmektedir. Buna bağlı olarak Kırşehir ve Mucur halılarının tanıtımının yapılmasını ve bu kültürün yaşatılması için birimler oluşturulması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Vahapoğlu (2014), "Kırşehir İli El Dokuması Halılarındaki Teknik, Desen ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasında Kırşehir ilinde el dokuması halıların; teknik, desen ve kompozisyon özellikleri bakımından incelenip bu konuda çalışanlara bilimsel bir doküman hazırlamayı amaçlamıştır. Aynı zamanda Kırşehir ili el dokuması halı örneklerini bir arada toplayarak gelecek kuşaklara bir belge oluşturmasını hedeflemiştir. Yaptığı çalışma sonucunda, yörede dokunmuş halıların zaman içerisinde desen ve kompozisyon özelliklerinde yozlaşma görülmediğine, motif özelliklerinde sadeleşme, renklerde fazlalaşma, kullanılan gereçlerde ise eski örneklerde yün malzeme, daha sonraki örneklerde pamuk malzeme kullanıldığına vurgu yapmıştır. Kırşehir ilinde günümüzde el dokuması halı üretilmediğin değinmiş, ancak müze ve özel arşivlerde birbirinden farklı çok sayıda örnek bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Önder (2014), "Isparta İlinde Yaşayan El Sanatları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Isparta ilinde günümüzde devam ettirilen el sanatlarını tanıtmayı ve arşivlemeyi amaçlamıştır. Isparta il merkezindeki ilgili zanaatçılarla görüşmeler yaparak halen üretimi yapılan halıcılık, bakırcılık, yorgancılık, oyacılık, semercilik, at arabası yapımı, dericilik, demircilik, el işlemeciliği, çorapçılık, keçecilik, ağaç oymacılığı ve kaşıkçılık olmak üzere 12 farklı el sanatını incelemiştir.

Aslan (2014), "Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Sergilenen Halıların Tasarım Özelliklerinin İncelenmesi ve Restitüsyon Çalışmalarının Yapılması" adlı tez çalışmasında Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergilenmekte olan halılar arasında

restitüsyon çalışmalarının gerekli olduğunu söylemiş, tespit edilen 20 halının tasarım özelliklerini incelemeyi ve restitüsyon çalışmalarını yapmayı amaçlamıştır.

Demiralay (2011), "İslami Kaligrafi İle Süslenen Isparta Hediyelik Halıları" adlı tez çalışmasında amacının Isparta hediyelik halılarına farklı bir bakış açısıyla bakmak, bu konuda yetersiz ve dağınık bilgileri toplayıp bir katalog haline getirmek olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak ise Isparta ili, hediyelik halı alanında günümüzde çok farklı desenler çıkarsa da en güzel örnekleri geçmişte İslami kaligrafi ile hazırlanmış hediyelik halıların oluşturduğuna değinmiştir. İslami kaligrafi ile süslenen hediyelik halıların Geleneksel Türk Sanatlarında önemli bir yer teşkil ettiğini belirtmiştir. Hat sanatı ve halı sanatının bir arada kullanıldığı örneklerin, bilinçli bir şekilde muhafaza edilemediğini ve koruma altına alınması gerektiğini vurgulamıştır. Adresleri belirlenen bu halıların da bir müze çatısı altına alınarak korunması gerektiği fikrini önermiştir.

Aytaç (2008), "Türk Medeniyetinde Dokuma Kültürü ve Yabancı Resim Sanatı Üzerindeki Tarihsel Yeri" adlı makalesinde, günümüzde pek çok sorunu olan Türk halı sanatının, bilinçli ya da bilinçsizce süren üretim ve dünya pazarında var olma savaşı verdiğini belirtmiştir. Konya, Karaman, Sivas, Kayseri, Niğde, Şarkışla, Taşpınar, Lâdik, Akşehir, Isparta, Mucur, Sivrihisar, Bünyan, Yahyalı, Karapınar, Aksaray, Kars, vb. gibi İç Anadolu şehirleri ile batıda ise Uşak, Kula, Demirci, Milas, Çanakkale, Ayvacık, Ezine, Gördes, Fethiye gibi pek çok merkezde üretim çabasının sürmekte olduğuna değinmiştir. Ancak bu yörelerdeki üretim faaliyetlerinin Türk halı sanatının geçmişine uygun, geleneksel özelliklerini kaybetmeden devam etmesi, bilinçli bir şekilde icra edilmesi için daha hassas davranılması ve özen gösterilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Deniz (2010), "Anadolu-Türk Halı Sanatının Serüveni" adlı makalesinde, Anadolu'da, halı ve düz dokuma yaygı dokumanın bir gelenek olduğunu, bu geleneğin Orta Asya'dan bu yana devam etmekte olduğunu söylemektedir. Aynı geleneğin Asya'da bulunan diğer Türk Devletlerinde de görüldüğüne vurgu yapmaktadır.

İpek yolu ve göçler sayesinde tüm dünyaya yayılan Türk halılarının Çin, Hindistan ve Avrupa'ya kadar gitmiş olduğunu, buralarda ressamlara ilham olduğunu, günümüzde bu özelliğin hala sürdürüldüğünü belirtmektedir.

Anadolu halı ve düz dokuma yaygılarıyla Asya'daki Türk Devletlerinin halı ve düz dokuma yaygılarının, malzeme, renk, teknik ve motif açısından birbirine benzemekte olduğunu, ancak, bu kadar geniş coğrafya ve uzun zaman içinde meydana gelen değişmeler neticesinde, özellikle, motif açısından, bazı farklılıklar da görüldüğüne değinmiştir. Ancak ifade ettiği anlamlar bakımından fark olmadığını belirtmektedir. Türk halı ve düz dokuma yaygılarının taşıdığı geleneklerin, Orta Asya'dan beri devam eden Türk kültür zenginliğini göstergesi olduğuna dikkat çekmektedir.

Tağı (2003), "Simav İlçesinde El Dokuması Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Özellikleri" adlı tez çalışmasında Simav yöresinde ilçe merkezi ve köylerinde halıcılığın geçmişteki ve günümüzdeki durumunu araştırmıştır. Bu amaçla yörede 1980'lere kadar dokunmuş fakat günümüzde artık dokunmayan tipteki halılar ile günümüzde halen dokunmakta olan halıların ve kullanılan ipliklerin bazı teknik özelliklerini belirlemiştir. Araştırmada ilçe merkezi, 15 belde ve 17 köydeki toplam 367 adet dokumacı, cami ve evlerde bulunan toplam 143 adet eski halı, günümüzde dokunan 210 adet halı ve 460 adet iplik örneği araştırma kapsamına almıştır. Yörede halıcılıkla uğraşan kişiler ve dokumacılarla görüşülerek halı yapımının çözgü hazırlanmasından son işlemlere kadar olan her aşaması hakkında bilgileri toplamıştır. Eski ve yeni halılar ve halı dokumanın her evresini içeren özgün fotoğraflar çekmiştir. Halı dokumacılarına anket uygulamış, elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve dokumacıların çalışma koşulları, dokumadan kaynaklanan sağlık sorunları, demografik özellikleri ve ekonomik durumlarına değinmiştir.

Büyükekşi (2001), "Isparta Halılarının Tarihi Gelişimi ve Halılardaki Geleneksel Motif Analizi" adlı tez çalışmasında yöresel el sanatlarımızdan halıcılık ve halıcılığın içerisinde kendine has bir yer tutan Isparta halıcılığının tarihi gelişimini incelemektedir. Zamanla yok olmaya yüz tutmuş bir el sanatımız olan halıcılığın artık günümüzde Isparta'da dokunan halılarda, yerel motifleri görmenin mümkün olmadığına değinmiştir. Kullanılan motiflerin diğer yörelerin motiflerine ait olduğunu,

onların da yozlaşmış bir şekilde kullanılmakta olduğuna vurgu yapmıştır. Bu durumdan duyduğu rahatsızlık sebebi ile bu konuyu araştırmış olup, 1850'li yıllardan beri birçok evreler geçiren Isparta halıcılığının, Şark Halı Kumpanyası'yla deniz aşırı ülkelerde satılmaya başladığından bahsetmiştir. 1943 de kurulan Sümer Halı Fabrikasının yöresel motiflerin toplanıp değerlendirilmesi sonunda bir mihenk taşı görevi üstlendiğini belirtmiş, sonrasında savaş ve ekonomik nedenler, arz-talep sebebiyle motiflerin yozlaştığından dolayı talebin azaldığını ve bunun sonucu olarak da Isparta halıcılığının sekteye uğradığına vurgu yapmıştır. Bundan dolayı ilk önce halı atölyelerini tespit etmiş olup, öncelerde kullanılan ancak daha sonrasında kapatılan atölyelerin durumlarını araştırıp, hayatta kalan kişilerle irtibata geçip, bu atölyelerin arşiv ve depolarındaki motifleri çıkarmıştır. Bunları Sümer Halı Fabrikası elemanları ve halıcılık bölümü öğrencileriyle inceleyip ilgili arşivlere kaldırılarak muhafaza altına alınması amaçlamıştır.

Oyman (1994), "Isparta Merkez'de El Halısı üretimi ve Pazarlaması" adlı tez çalışmasında el halıcılığının eğitilmiş, pahalıya mal olan insan gücüne az gereksinim duyulan bir çalışma alanı olması ve gizli işsizliği önleyen işkolu olması nedeniyle sosyo-kültürel hayat ve aile yapısı yönünden büyük önem taşıdığına dikkat çekmiştir. Halıcılığın şehirlere göç akımının azalmasında ve bazı yörelerimizin kalkınmasında özel bir önem taşıdığından bahsetmiştir. Isparta halıcılığının gerek resmi gerekse özel kuruluşların bir araya gelerek, kalite, desen ve işçilikte ortak ve çağdaş standartlarla birleşerek ve merkeziyetçi bir anlayışla Isparta'nın bir "halı merkezi" olması için devlet desteğinin sağlanması ile yok olmaktan kurtulabileceğini söylemiştir.

Aynı zamanda çağdaş tasarımlarla, katı kalıplardan kurtularak özgün araştırmalarla, Isparta halıcılığına yeni bir yön verilmesinin sağlanabileceğini böylelikle Isparta halıcılığının, dış piyasalarda boy ölçüşebileceğine inandığına vurgu yapmıştır.

Yetkin (1991), "Türk Halı Sanatı" adlı kitabında, Dönem halıları, Selçuklu halıları ve Osmanlı halıları olarak başlayan halı sanatı serüvenini diğer kaynaklara ek olarak genişleterek yayımlanmış, yörelere dağılan halıları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Sanat tarihçisi olan ve halı sanatı ile ilgili pek çok kaynağı olan yazar bu kitabında Türk Sanatının tarihsel süreçteki yerini detaylı olarak incelemiştir.

Aslanapa (1987), “Türk Halı Sanatının Bin Yılı” adlı kitabında Pazırık halısı ile başlayan ve tarih boyunca Türklere bağlı olarak gelişen halı sanatı ile ilgili araştırmalarını yazmıştır. Fustat'ta IX. yüzyılda bulunan Türk Halıları ile XIX. yüzyıl arasındaki geçen zaman zarfında, takriben 1000 senelik bir zaman dilimini kapsayan dönemde Türk Halılarını ve Türk Halı Sanatı’nın tarihsel sürecini, geçirdiği evreleri detayları ile ortaya koymuştur.

Yetkin (1973), "Yeni Bulunan Hayvan Figürlü Halıların Türk Halı Sanatındaki Yeri" adlı makalesinde, Hayvan figürlü halıların Türk halı sanatında çok önemli bir yere sahip olduğuna vurgu yapmış, 14.yy başından 15.yy sonuna kadar Türk halılarında esas motif olarak yer almış olan hayvan figürlerinin bu gruba ismini verdiğini belirtmiştir. Ancak dünyanın çeşitli müzelerinde ve bazı özel koleksiyonlarda muhafaza edilen ve özellikle erken devre tarihlendirebileceğimiz orijinal parça olarak bilinenlerin çok az olmasından dolayı ve çoğunun da henüz neşredilmemesinden kaynaklı tam olarak sayılarının bilinemediğini, bunun için her yeni buluntunun Türk halı sanatı için önemli olduğunu söylemiştir. Araştırmasında ulaştığı iki halının, hayvan figürlü halıların asıl kaynağının Anadolu olduğunu kabul ettirecek nitelikte olduğunu belirtmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma iki bölümden oluşan bir tasarım araştırmasıdır. Araştırmanın ilk bölümü vaka analizi modelinde bir nitel araştırma olarak yapılandırılmıştır. Vaka çalışması bir birimin (kişi, kuruluş, kültür grubu olabilir) araştırılmasında ve analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Amacı, birimin karmaşık davranış şekillerine ve çevresiyle olan ilişkilerine etkisi olan faktörleri bulmaktır (Özen, 2005, akt. Sakallı, 2007, s. 57).

Bu kapsamda, araştırmada nitel araştırma tekniklerinden olan belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Bu tekniği; Duverger (1973) "belgesel gözlem" olarak, Rummel (1968) ve daha birçoğu "doküman metodu" olarak nitelendirirken, Best (1959, s. 118)'de mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak, sistemli incelenmesi" olarak açıklamaktadır (Best, 1959; Rummel, 1968; Duverger, 1973; akt. Karasar, 2012, s. 183). Belgesel tarama, belli bir amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2012, s. 183). Vaka analizi olarak Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesinde teşhirde yer alan halıların renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir.

Araştırmada motifler üzerinde analizler yapılarak yorumlandığı için betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın modeli, araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir.

Araştırmanın ikinci bölümü ise bir tasarım araştırması olarak kurgulanmıştır. Birinci bölümde vaka analizi olarak taranan halıların tasarım, analiz ve sentezlerinin sonucunda renk, motif ile kompozisyon özelliklerinden esinlenerek müzenin satış mağazası için önerilen bir tekstil ürünü hediyelik eşya koleksiyonu oluşturulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, Isparta ilinde faaliyet gösteren Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesinde bulunan dokumalar, örneklemini ise araştırma yapılan tarihlerde (01.09.2019-01.06.2021) teşhirde bulunan yer yaygısı olarak dokunmuş toplamda 44 adet halı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın birinci bölümünde veri toplama; literatür tarama, yapılandırılmamış görüşme, ürün inceleme ve mekanik gözlem yöntemleri ile yapılmıştır. Literatür taraması Yüksek Öğrenim Kurumu Tez Arşivi, çeşitli kitap, makale, bildiri gibi kaynaklardan halı ile ilgili yazılı ve görsel dokümanlardan faydalanılarak yapılmıştır.

Araştırma kapsamında Isparta Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Halı ve Kilim Müzesi'nden gerekli verileri elde etmek üzere, Isparta Belediyesi ile müze için gerekli olan resmi izin yazışmaları yapılmıştır. İzin onayı alınmasından sonra müzeye ön araştırma yapmak üzere 11.11.2019 tarihinde ilk ziyaret yapılmıştır. Müze müdürü Sayın Emin Büyükkurt ile ve bu tarihlerde müzede çalışmakta olan Gülşen Saban ile de görüşülerek müze ile ilgili gerekli bilgiler alınmıştır. Müzede araştırma yapılan tarihlerde, envanter çalışmalarının devam ediyor olması, halı künye bilgilerinde bazı detayların eksik olması sebebiyle halıcılık alanında bilirkişilik yapan ve bilgilerinin güvenilir olduğu varsayılan İhsan Akkuş (10.12.2019 ve 26.05.2021 tarihlerinde olmak üzere iki kez) ve müzedeki halıların büyük bir kısmının bağışçısı olan Çam Halı Firmasının sahibi halıcı Hasan Büyükçam ile (05.12.2019 tarihinde) de görüşülmüştür.

Bu ön araştırma kapsamında "Çam Halı koleksiyonu" arasından seçilen 10 adet halı incelenerek, halıların teknik özellikleri, motif, renk ve kompozisyon özellikleri hakkında bilgiler toplanarak bir bildiri hazırlanmış ve 25-27 Nisan 2019 tarihinde, Selçuk Üniversitesi tarafından düzenlenen XII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi /Sanat Etkinlikleri kapsamında sözlü olarak sunulmuştur.

Bu ön çalışmadan sonra müze (10.12.2019-15.04.2020-26.05.2021 tarihlerinde) tekrar ziyaret edilerek yeniden görüşmeler yapılmış, araştırma kapsamındaki halı sayısı

arttırılarak teknik özellikleri, motif, renk ve kompozisyon özellikleri incelenmiş, seçilen her bir halı tek tek incelenerek bilgi formlarıyla (Ek-1) kayıt altına alınmıştır. Bilgi formlarındaki her bir halı için; halıların teknik özelliklerini belirlemek adına aşağıda anlatılan yöntemler kullanılmıştır.

Halıların en-boy ölçüleri, yüzey alanlarının belirlenmesi; halıların en boy ölçüleri, bir şerit metre yardımı ile halının eninde ve boyunda uçlardan ve ortadan olmak üzere üç noktadan ölçüm alınmıştır. Daha sonra bu ölçümlerin ortalaması alınarak her halı için en-boy değerleri belirlenmiştir. Araştırma yapılan halılar teşhirde olduğu için, sergilenme yöntemi sebebi ile ölçülemeyen halılarda müze envanterindeki bilgilerden yararlanılmıştır.

Halıların hav yüksekliğinin belirlenmesi; halılarda hav yüksekliği TSE'nin hazırladığı "Halılar, el dokuması balıksırtı üzerindeki ilmek uçlarının etkin hav boyunun tayini" TS 2893 standardına göre belirlenmiştir (Anonim, 1991).

Saçak uzunluğu; Halıların saçak uzunlukları 1 mm duyarlılıkta cetvel yardımı ile ölçülmüştür. Halının her iki ucunda bulunan saçakların, üç farklı yerinden ölçüm alınmıştır. Daha sonra bu ölçümlerin ortalaması alınarak halının her iki ucundaki saçak uzunlukları belirlenmiştir. Bu teknik, inceleme imkânı olan halılarda kullanılmış, sergilenme yöntemi sebebi ile incelenemeyen halıların ise saçak ölçümleri yapılamamıştır.

Dm²'deki düğüm sayısı; Halıların dm²'deki düğüm sayısını hesaplamak amacı ile her bir halı düz bir zemine ters olarak serilerek bir cetvel yardımıyla 10 cm en ve 10 cm boyundaki düğüm sayıları TSE standartlarına uygun olarak belirlenmiştir. Araştırma yapılan halılar teşhirde olduğu için, sergilenme yöntemi sebebi ile ölçülemeyen halılarda ise müze envanterindeki bilgilerden yararlanılmıştır.

Lif cinsi; atkı, çözgü ve ilmelik ipliklerin lif cinsi halılardan örnek alma şansı olmadığı için müze çalışanından öğrenilmiştir.

Renk, motif ve desen özellikleri; Desen özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak ise motif isimleri, bezeme türleri, kompozisyon özellikleri ve kullanılan renkler

belirlenmiştir. Motif isimlerinin belirlenmesi için İhsan Akkuş ile görüşülerek her halı için tek tek analiz yapılıp not edilmiştir. Görüşmenin yanı sıra; Akar ve Keskiner (1978) kaynağı esas alınarak bezemeler sınıflandırılmıştır.

Halıların müzedeki sergilenme koşulları sebebi ile renk ölçümleri yapılamamış, renk verileri halıların müzenin kendi özel ışıklandırma sistemi mevcutken çekilen fotoğraflardan çıplak gözle tespit edilmiş, aynı zamanda renk tonlamaları için, Adobe Photoshop (2020) programında bulunan renk damlalığı aracından da destek alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmış, elde edilen veriler araştırmanın çeşitli yerlerinde doğrudan ve dolaylı olarak kullanılmıştır. Ayrıca literatür taraması, görüşme, inceleme ve mekanik gözlem sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2003; akt. Özdemir, 2010, s. 336). Görüşme, inceleme ve ölçümler sonucunda elde edilen veriler çizelge haline getirilerek verilmiş, her halı için hazırlanan bilgi formlarındaki bilgiler tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda halıların renk, motif ve kompozisyon özelliklerinden esinlenilerek temel tasarım öğe ile prensiplerine uygun olarak çeşitli bilgisayar programları desteği ile dijital ortamda tekstil ürünü hediyelik eşya tasarımları oluşturulmuştur. Dijital ortamda hazırlanan tasarımların, Adobe Photoshop (2020) programında giydirmeleri yapılmış ekran görüntüleri, eskiz görüntüleri ile ürüne dönüştürülen seçili tasarımların fotoğrafları teze eklenmiştir. Bu araştırma Gazi Üniversitesi tez yazım kılavuzu esas alınarak rapor haline getirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde müzedeki el dokuması halı örneklerinin özellikleri belirlenip fotoğrafları çekilerek bilgi formlarına aktarılmıştır.

4.1. Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesinde Bulunan Halılar

Bilgi Formu 1

Halının Şema Çizimi

Motifler Çizimleri

Tepelik Motifi

Stilize Bitki Motifi

Karanfil Motifi

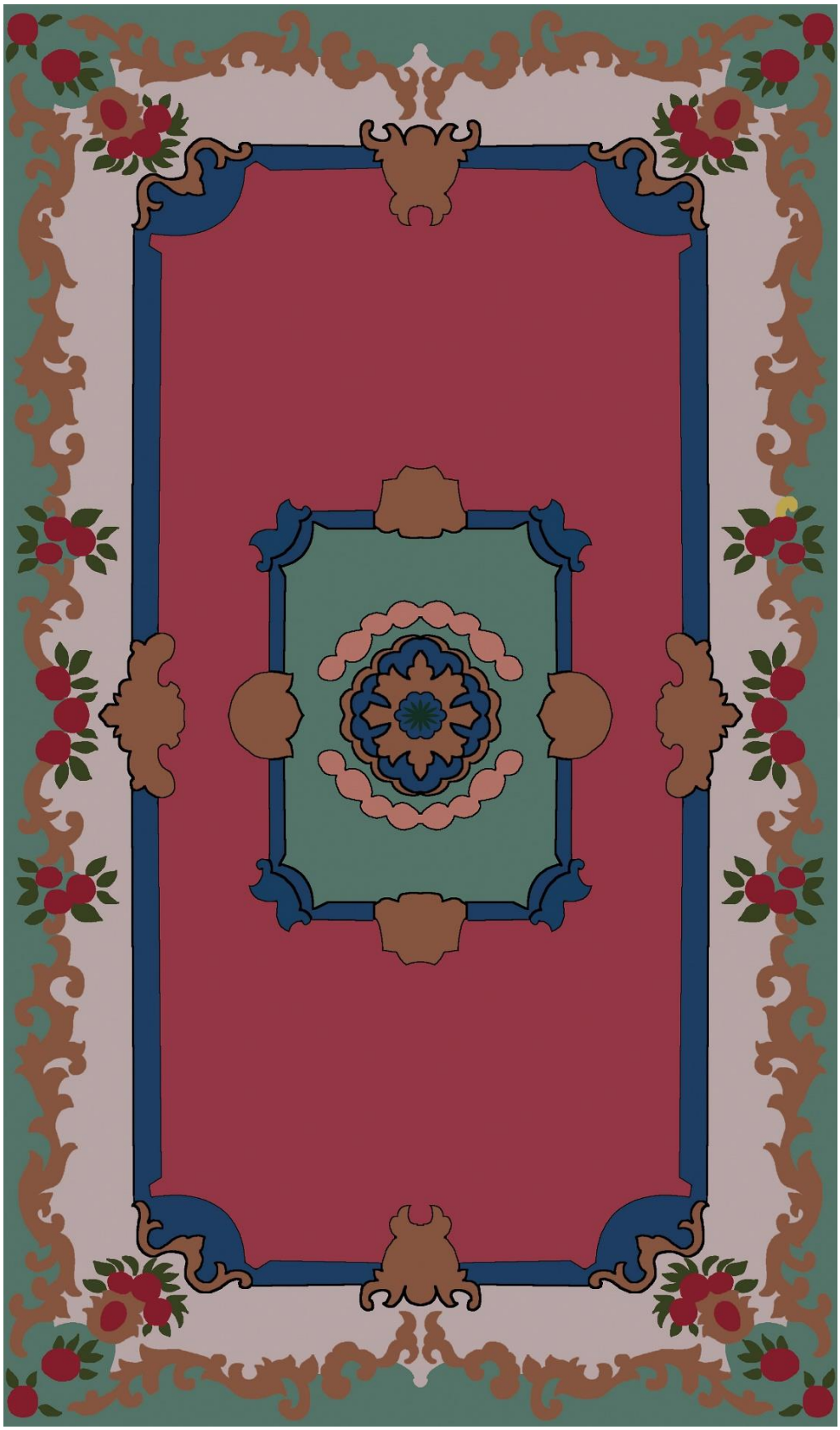
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1930
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Elele Derneği tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 330 - 366 cm
Hav Yüksekliği: 11 mm
Saçak Uzunluğu: Saçak bulunmuyor
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Pembe (koyu pembe ve açık pembe) yeşil (nane yeşili), krem rengi, mavi (açık mavi ve turkuaz mavi), lacivert, sarı (hardal sarısı), füme / Pembe (koyu pembe ve açık pembe) yeşil (nane yeşili), krem rengi, mavi (açık mavi ve turkuaz mavi), lacivert, sarı (hardal sarısı), füme
Ait Olduğu Yöre: Isparta halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, hataî, şems, gonca gül, penç, badem motifi, karanfil, hançer yaprak, stilize bitkisel motifler, yaprak, sap çıkması, dal, rumî, tepelik rumî
Kompozisyon Özellikleri:
Köşe göbek olarak adlandırılan kompozisyona sahiptir. Halının göbek kısmı şems motifi ile başlamış, penç, badem motifi, hataî ve sap çıkmaları ile çeşitlendirilmiş, göbeğin uç kısımlarında ise tepelik rumî motifi kullanılmıştır. Köşe kısımları stilize bitkisel motifler, yaprak, rumî, hataî ve dal motifleri ile bezenmiştir. Halı köşelerinin uç kısımlarında, karanfil motifleri kullanılmıştır. Halıda büyük kenar suyunu içine alan üç farklı iç sedef bulunmaktadır. Büyük kenar suyunda rumî ve penç motifleri kullanılmış, iç ve dış sedefler stilize edilmiş bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 2

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Gül Motifi

Gül Motifi

Stilize Bitki Motifi

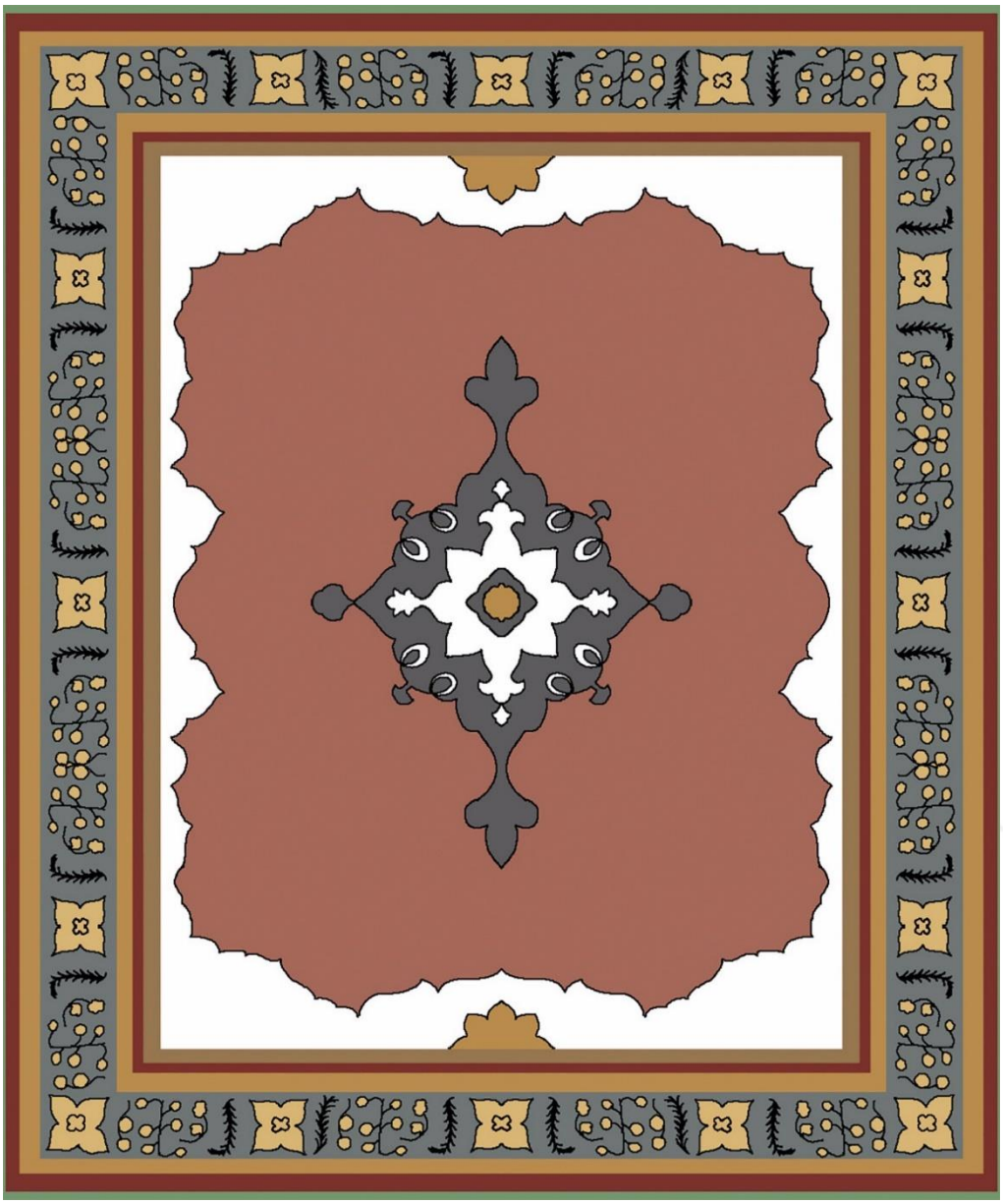
Eşkenar Dörtgen

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1970
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Sema Ataman tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 120-196 cm
Hav Yüksekliği: 4 mm
Saçak Uzunluğu: 6,9 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Pembe (açık pembe, vişne rengi, yeşil (nane yeşili, hakî yeşil, koyu yeşil), sarı (hardal sarısı), yavruağzı, kahverengi (açık kahve), krem rengi, mavi (turkuaz mavi), lacivert / Pembe (açık pembe, vişne rengi, yeşil (nane yeşili, hakî yeşil, koyu yeşil), sarı (hardal sarısı), yavruağzı, kahverengi (açık kahve), krem rengi, mavi (turkuaz mavi), lacivert
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Gül, gonca gül, penç, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Geometrik Bezeme: Eşkenar dörtgen, sekizgen, daire
Kompozisyon Özellikleri: Bitkisel ve geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı halı, göbekli kompozisyona sahiptir. Ana göbeği yıldız şekline benzer stilize penç motifi oluşturmakta olup, bu motifin etrafı güllerle bezenmiştir. Bu kompozisyonu içerisine alan çokgen formunda ikinci ve daha büyük bir göbek bulunmaktadır. Bu göbeğin kenar kısımlarında bitkisel motifler kullanılmış, iç kısmı baklava dilimleri ile süslenmiştir. Halının kenar suyu ile göbek arasında kalan kısımları hançer yaprak, stilize çiçek ve dal motifleri ile süslenmiş olup halıda iki tane farklı renkte kenar suyu bulunmaktadır. Kenar sularının bazı kısımlarında yine gonca gül ve yaprak detayları bulunmaktadır.

Bilgi Formu 3

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç Motifi

Ağaç Motifi

Ağaç Motifi

Tepelik Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1942
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Sedat Okur tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 290-356 cm
Hav Yüksekliği: 11 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Pembe (açık), yavruağzı, mavi (turkuaz mavi), lacivert, krem rengi, sarı (hardal sarısı), yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), füme / Pembe (açık pembe), yavruağzı, mavi (turkuaz mavi), lacivert, krem rengi, sarı (hardal sarısı), yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), füme
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, penç, hataî, gonca gül, ağaç, karanfil, sap çıkması, stilize bitkisel motifler, hançer yaprak, dal, yaprak, tepelik rumî, rumî
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halıda, halının göbek kısmı penç motifi ile başlamış olup, ardından içerisi hataî motifleri bezenen yıldız benzeri bir formla zenginleştirilmiştir. Göbeğin uç kısımları tepelik rumî motifi ile tamamlanmıştır. Halıda sümbül, penç, hataî, gonca gül ve çeşitli stilize edilmiş bitkisel motiflerle kıvrımlı helezonlardan oluşan bir kenarlık bulunmakta olup bu kısımla göbek arasında kalan zeminde hayat ağacına benzer formda stilize bitkisel motifler kullanılmıştır. Kenarlık kısmı ile ana kenar suyu arasında üç farklı iç sedef bulunmaktadır. Kenar suyu yine hançer yapraklar ve çeşitli stilize bitkisel motifler içermektedir. Ana bordürü içine alan iki farklı dış sedef ile halıdaki kompozisyon tamamlanmıştır.

Bilgi Formu 4

Halının Şema Çizimi

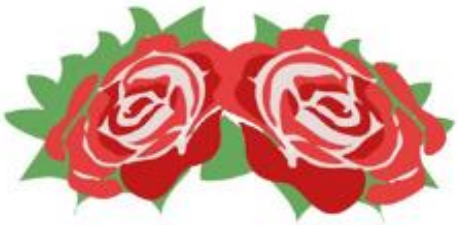
Motif Çizimleri

Stilize Bitki Motifi

Gül Motifi

Gül Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 140-225 cm
Hav Yüksekliği: Bilinmiyor (Sergilenme yöntemi sebebi ile ölçülememiştir)
Saçak Uzunluğu: Bilinmiyor (Sergilenme yöntemi sebebi ile ölçülememiştir)
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Yeşil (petrol yeşili, fıstık yeşili), krem rengi, bordo, gülkurusu, kahverengi (açık kahve), sarı (hardal sarısı), siyah / Yeşil (petrol yeşili, fıstık yeşili), krem rengi, bordo, gülkurusu, kahverengi (açık kahve), sarı (hardal sarısı), siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Gül, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Göbekli kompozisyonuna sahip halının göbek kısmı gül, dal, yaprak ve stilize edilmiş çiçek motifleri ile bezenmiştir. Kenar suyu ile göbek arasında kalan zemin sade bir kompozisyona sahip olup krem rengi kullanılmıştır. Halının kenar suyunda kahverengi zemin üzerine serpme şeklinde yer yer gül, stilize bitkisel motifler ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Kenar suyunun üzerinde yine çeşitli renklerde çiçek, gül ve bitkisel motifler kullanılmıştır.

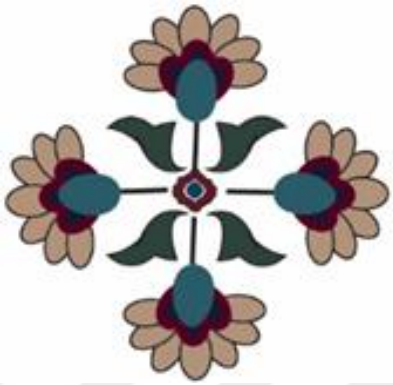
Bilgi Formu 5

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Karanfil Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Mehmet Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm): 122-220 cm
Hav Yüksekliği: 8 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Kırmızı, mavi, lacivert, krem rengi, kahverengi (açık kahve), yeşil (açık yeşil), sarı (hardal sarısı) / Kırmızı, mavi, lacivert, krem rengi, kahverengi (açık kahve), yeşil (açık yeşil), sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, penç, hataî, gonca gül, stilize bitkisel motifler, yaprak, dal
Kompozisyon Özellikleri: Aynalı raporlu kompozisyona sahip olan halıda baklava dilimi formundaki yerleştirmelerle alan bölünmeleri sağlanmış, bu kompozisyon karanfil çiçeğine benzer bitkisel motifin artı işaretine benzer şekilde üsluplaştırılması merkezinde etrafı çiçek ve dal motifleri ile çevrelenerek çeşitlendirilmiştir. Halıda iki farklı renkte aynı kompozisyona sahip iç sedef, bir de daha büyük olan ana kenar suyu bulunmaktadır. Kenar suyu hataî, penç, gonca gül, yaprak ve dal motifleri ile bezenmiştir.

Bilgi Formu 6

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Tepelik Motifi

Badem Motifi

Stilize Bitki Motifi

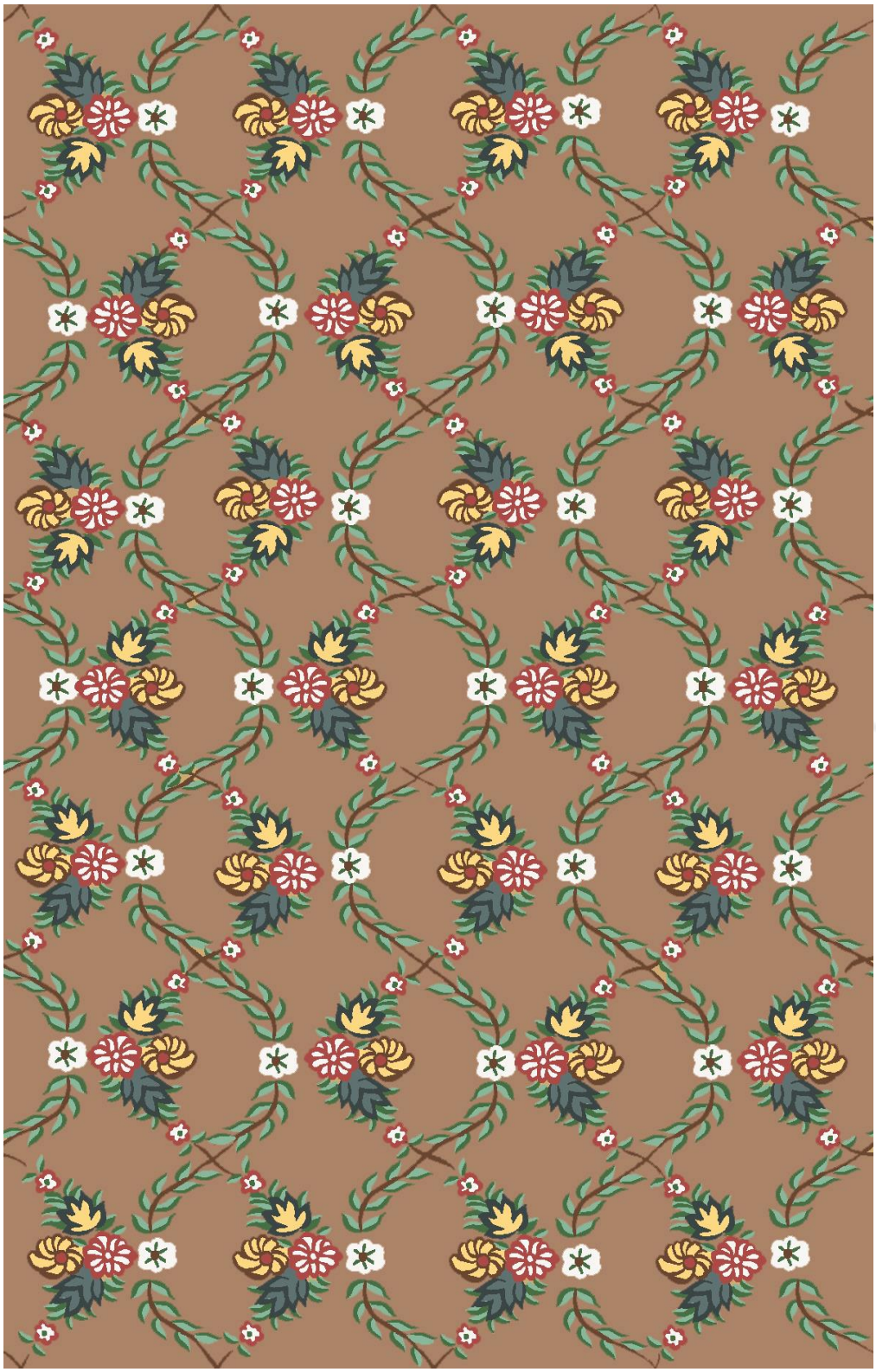
Karanfil Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1940
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Isparta Kapalı Cezaevinde mahkûmlar tarafından dokunmuştur)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm): 304-400 cm
Hav Yüksekliği: 8 mm
Saçak Uzunluğu: 7,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, sarı (hardal sarısı), krem rengi, mavi (turkuaz mavi), pembe, yavruağzı, yeşil (açık yeşil), gülkurusu / Lacivert, sarı (hardal sarısı), krem rengi, mavi (turkuaz mavi), pembe, yavruağzı, yeşil (açık yeşil), gülkurusu
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Stilize karanfil, sümbül, penç, hataî, badem motifi, gonca gül, stilize edilmiş bitkisel motifler, tepelik rumî, rumî
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halının orta kısmı penç motifi ile başlayıp, yıldız formunda üsluplanan laleyi andıran kompozisyon ile çeşitlendirilmiştir. Madalyonun iç kısmı hataî, badem motifi, karanfil çiçeği, yaprak, dal ve stilize bitkisel motiflerle bezenmiş madalyonun kenar kısımları rumî motifi ile tamamlanmış ve iki uç kısmında tepelik rumî kullanılmıştır. Halının köşe ile zemin arasındaki alan bölünmeleri yine rumî motifi ile yapılmış olup, köşeleri "L" formunda üsluplanan sütunlar zeminden ayırmaktadır. Köşe kısımların içinde yine çeşitli stilize bitkisel motifler kullanılmıştır. Halıda bitkisel motiflerin yer aldığı üç farklı boyut ve desen özelliklerinde iç ve dış sedef, bir de kenar suyu bulunmaktadır.

Bilgi Formu 7

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

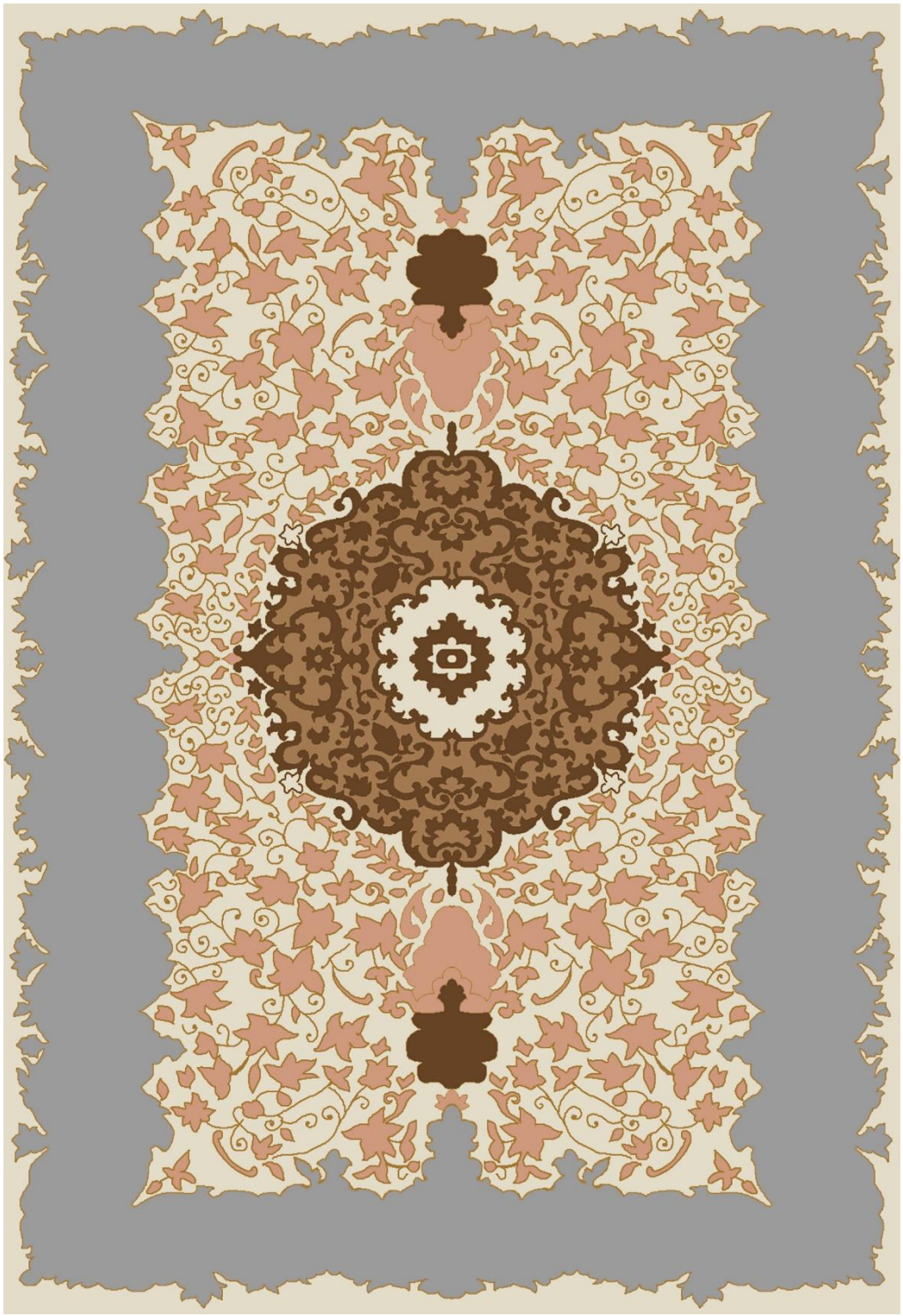
Bitki ve Yaprak Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: Bilinmiyor (Ortalama 1990'lı yıllarda üretildiği tahmin edilmekte)
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Mehmet Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 125-200 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 6 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, bej, yeşil (açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi (açık kahve), sarı (hardal sarısı), pembe (koyu pembe), mavi (turkuaz mavi), lacivert
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Stilize bitkisel motifler, yaprak, dal
Kompozisyon Özellikleri: Sade ve raporlu kompozisyona sahip halının dikey ekseninde yapraklı bitki dallarının birbirine sarılmasından meydana gelen ve "S" şeklinde kıvrımlı bir form oluşturulmuştur. Raporlu kompozisyona sahip halıda zeminde dikey eksende birbirinin devamı izlenimini veren ve sonsuza doğru sıralanan yeşil kıvrık dallar üzerine sıralanan bitkisel motifler yer almaktadır. Kenar kısımlarında birbirini takip eden motifler yarıda kesilmiş olup, halının zemini krem rengindedir.

Bilgi Formu 8

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

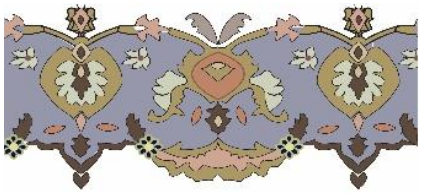
Tepelik Motifi

Zambak Motifi

Stilize Bitki Motifi

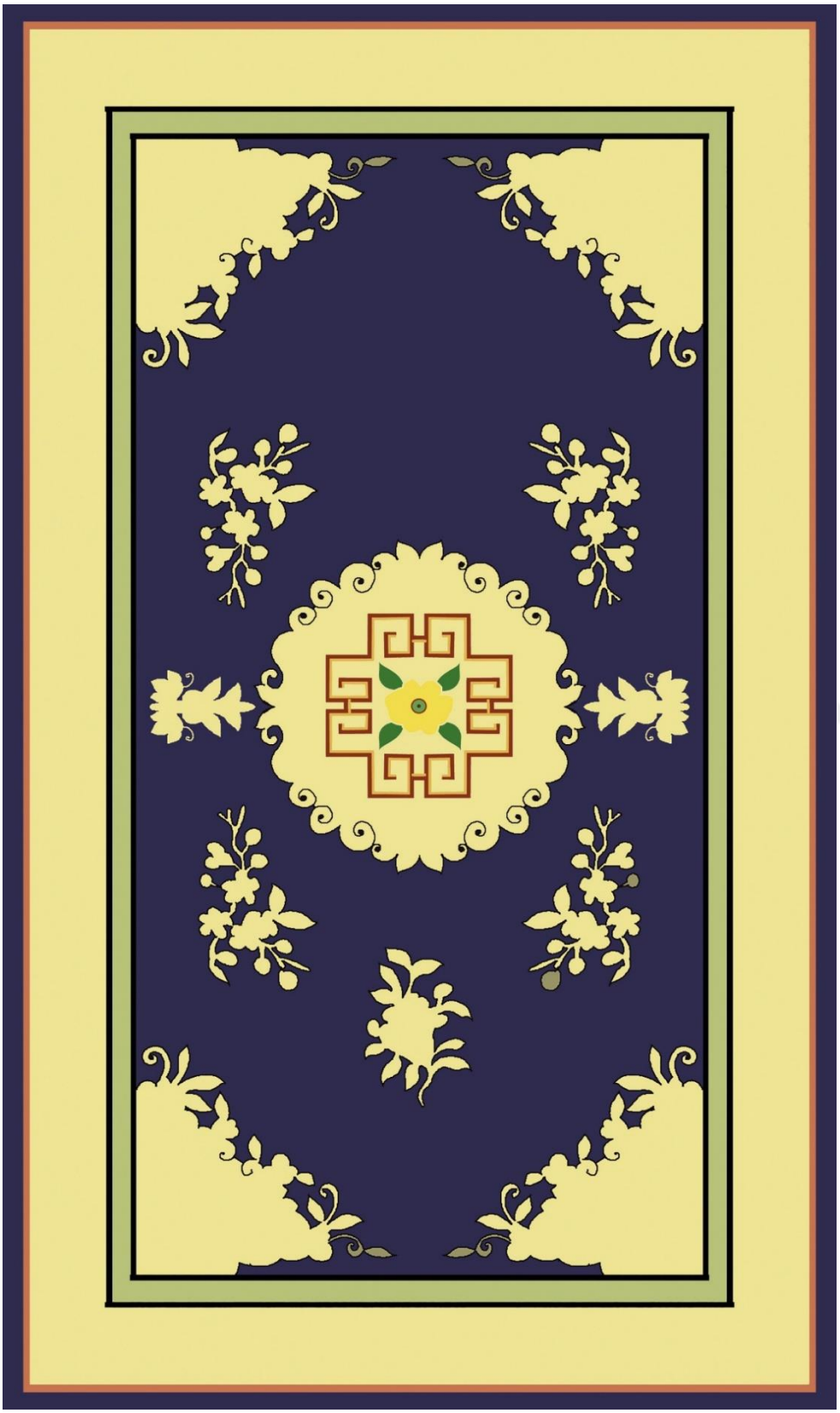
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: Bilinmiyor
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhirde
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 194-300 cm
Hav Yüksekliği: 16 mm
Saçak Uzunluğu: 4,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan Teknikler: Açık-İran, Sine düğüm
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Füme, yavruağzı, bej, krem rengi, pembe (açık pembe), kahverengi (açık kahve, koyu kahve), sarı (hardal sarısı) / Füme, yavruağzı, bej, krem rengi, pembe (açık pembe), kahverengi (açık kahve, koyu kahve), sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Zambak, penç, hataî, gonca gül, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Göbekli kompozisyon yapısına sahip halıda göbek kısmı penç motifi ile başlayıp, çeşitli stilize bitkisel motiflerle zenginleştirilmiştir. Göbek, iki uç kısmına tepelik yapılarak tamamlanmıştır. Göbek ve kenar suyu arasındaki zeminde serpme şeklinde çeşitli stilize bitkisel motifler kullanılmış olup, dikdörtgen formundan farklı olarak kıvrımlı helezonlardan oluşan kenar suyunda yine hataî ve stilize bitkisel motifler kullanılarak halıdaki kompozisyon zenginleştirilmiştir.

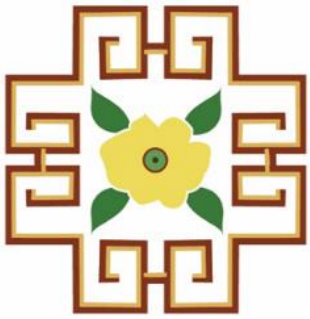
Bilgi Formu 9

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Göbek Motifi (Penç)

Stilize Bitki Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhirde
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 160-280 cm
Hav Yüksekliği: 16 mm
Saçak Uzunluğu: 4 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, sarı, yeşil (su yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi (açık kahve), pembe (vişne rengi), krem rengi / Lacivert, sarı, yeşil (su yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi (açık kahve), pembe (vişne rengi), krem rengi, siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, gonca gül, stilize bitkisel motifler, dal, yaprak
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halı, Çin desenli halılardan esintiler barındırmaktadır. Göbek kısmı penç motifi ile başlamış, stilize bitkisel ve geometrik motiflerle çeşitlendirilmiştir. Halının göbek ile köşelerinin arasında kalan zeminde Anadolu halılarında görmediğimiz bir üslupla, herhangi bir motifle bağlantısı olmayan stilize bitkisel motifler serpiştirilmiştir. Köşe kısımlarında yine gonca gül ve stilize bitkisel motifler kullanılmış olup, halının iç sedefinde suyolu benzeri birbirini takip eden formda motifler kullanılmış, kenar suyunda ise yine bitkisel motifler ve Çin desenleri kullanılmıştır.

Bilgi Formu 10

Halının Şema Çizimi

Motifler Çizimleri

Hatai Motifi

Hançer Yaprak

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1960
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Nurten Öz tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhirde
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 165 – 250 cm
Hav Yüksekliği: 8 mm
Saçak Uzunluğu: 5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Kiremit rengi, kahverengi (açık kahve), lacivert, krem rengi, mavi (turkuaz mavi) / Kahverengi (açık kahve), lacivert, pembe (koyu pembe), krem rengi, mavi (turkuaz mavi), yavruağzı
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, hataî, gonca gül, stilize bitkisel motifler, hançer yaprak, yaprak, dal
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip halıda bordo zemin üzerine ortada penç motifi, uçlarında hataî motifi ile bezenen artı şeklini andıran şemalar oluşturulmuş, bunların etrafı hançer yapraklar, gonca gül ve daha farklı bir formda hataî motifleri ile süslenmiştir. Halının iç ve dış sedefinde suyolu benzeri tekrar eden süsleme motifi kullanılmış olup, kenar suyu penç, hataî, gonca gül ve hançer yaprak motifleri ile bezenmiştir.

Bilgi Formu 11

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç Motifi

Hatai Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 162-265 cm
Hav Yüksekliği: 12 mm
Saçak Uzunluğu: 5,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Bordo, mavi (açık ve koyu mavi), bej, sarı (hardal sarısı), krem rengi, yeşil (nane yeşili, açık yeşil), kahverengi (açık kahve, koyu kahve) / Bordo, mavi (açık ve koyu mavi), bej, sarı (hardal sarısı), krem rengi, yeşil (nane yeşili, açık yeşil), kahverengi (açık kahve, koyu kahve)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Zambak, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, yaprak
Kompozisyon Özellikleri: Bitkisel bezmelerin ağırlıklı olarak kullanıldığı halı, köşe göbek kompozisyona sahiptir. Köşeler ile göbek kısmının alan bölünmesi hançer yapraklarla sağlanmış, köşelerde stilize bitkisel motifler kullanılmıştır. Göbekle köşeler arasında kalan zeminde bitkisel bezemelerle çelenk formunda bir dizilimle kompozisyon sağlanmıştır. Halıda bir tane iç sedef bir tane de dış sedef bulunmakta olup, kenar suyunda ve sedeflerde yine bitkisel bezemeler kullanılmış, iç ve dış sedeflerde kenar süslemeleri yapılmıştır.

Bilgi Formu 12

Halının Şema Çizimi

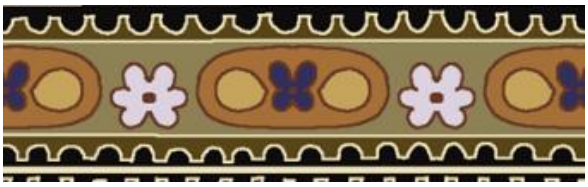
Motif Çizimleri

Saksı ve Gül Motifi

Kandil Motifi

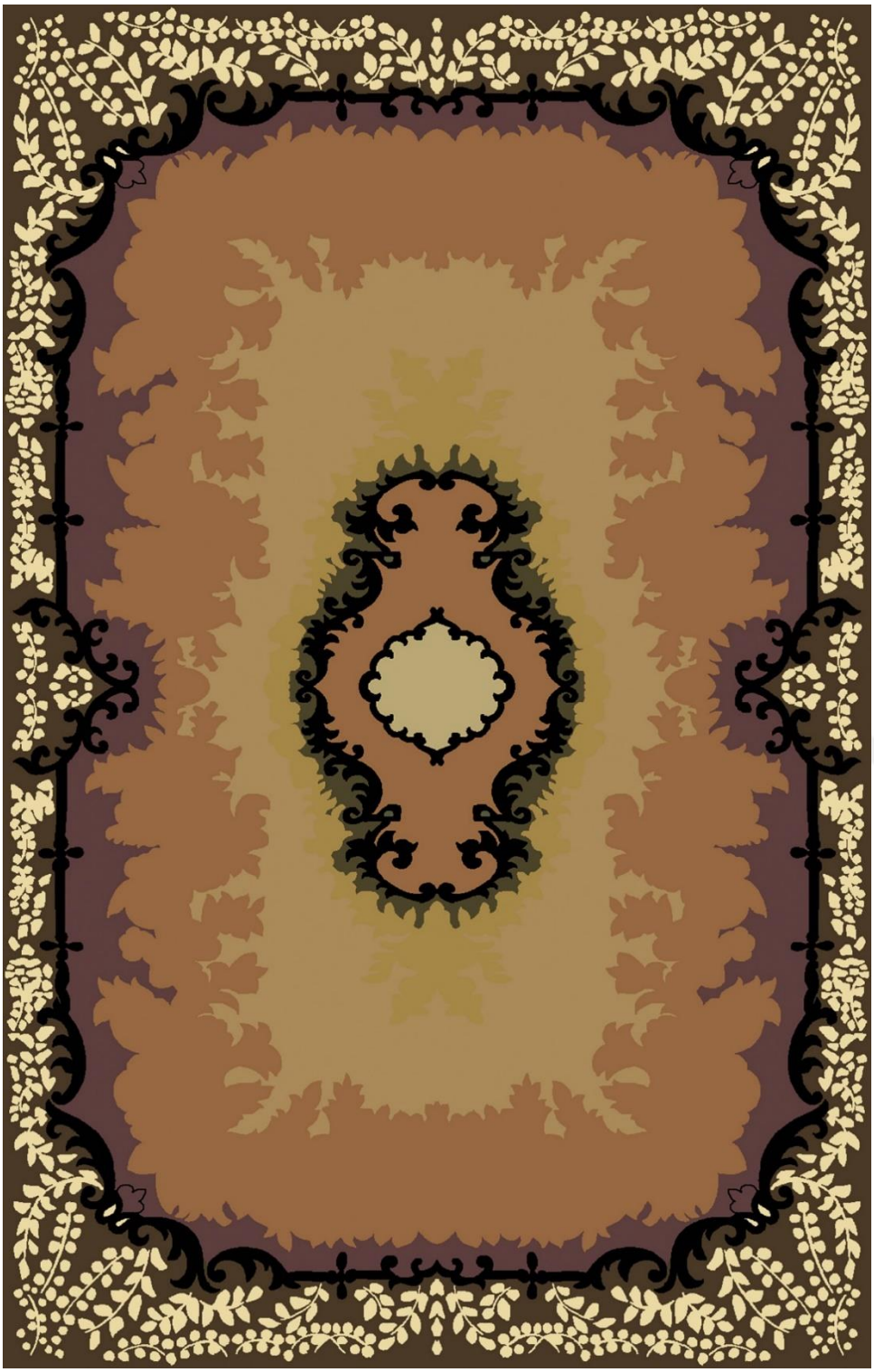
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Namazlık Halı
Boyutları (en-boy cm**):** 82 - 130 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 7 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, bordo, sarı, yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi (koyu kahve), lacivert, kırmızı, mavi / Krem rengi, bordo, sarı, yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi (koyu kahve), lacivert, kırmızı, mavi
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Gül, penç, gonca gül, yaprak, stilize bitkisel motifler
Nesneli Bezeme: Kandil, saksı
Geometrik Bezeme: Sütun
Kompozisyon Özellikleri: Mihraplı seccade örneğini sergileyen halıda, mihrap kısmı iki tane sütun aracılığıyla birleşmektedir. Mihrap kısmından aşağı doğru sarkan kandil motifi bulunmakta olup, alt kısmında hayat ağacına benzer formda saksı içerisinde gonca gül, yaprak ve dallardan oluşan bitkisel bezeme yer almaktadır. Seccadenin köşe kısımları yine kıvrımlı formda bitkisel motiflerle süslenmiş olup, iki tane kenar suyunu içerisine alan iç sedef bulunmaktadır. Kenar suyu penç motifi ve elips formunun içine yerleştirilmiş bitkisel bezemelerle süslenmiştir.

Bilgi Formu 13

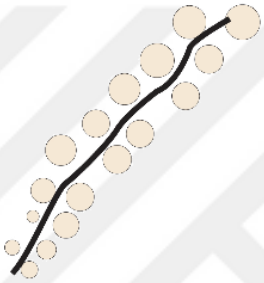
Halının Şema Çizimi

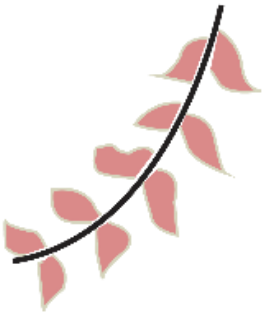
Motif Çizimleri

Stilize Bitki Motifi

Üzüm Motifi

Yaprak Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Mehmet Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 180-300 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 4 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Yavruağzı, pembe (açık pembe), kahverengi (açık kahve, koyu kahve), yeşil (nane yeşili, koyu yeşil), sarı (hardal sarısı), krem rengi, siyah, mavi (açık mavi) / Yavruağzı, pembe (açık pembe), siyah, kahverengi (açık kahve, koyu kahve), krem rengi, yeşil (nane yeşili, koyu yeşil)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, üzüm, hançer yaprak, yaprak, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Halı, köşe göbek kompozisyona sahiptir. Göbek kısmı penç motifi ile başlayan bitkisel bezemeler ile süslenmiş, göbeğin kontur kısımları hançer yapraklar ile bezenmiştir. Göbeği çelenk formunda çevreleyen bitkisel bezemelerden oluşan bir kompozisyon bulunmakta, kenar suyu ile göbek arasındaki zeminde kenarlık şeklinde yine bitkisel bezemeler yer almaktadır. Bu kenarlıkla kenar suyu arasında sade pembe renkte bir boşluk bulunup, takip eden kenar suyunda kahverengi zemin üzerine yaprak ve üzüm motifleri kullanılarak kompozisyon tamamlanmıştır.

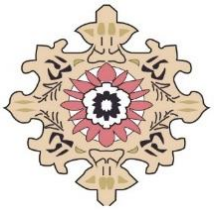
Bilgi Formu 14

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Göbek Motifi

Stilize Bitki Motifi

Stilize Hayvan Figürü (Geyik)

Hançer Yaprak ve Bitki Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 220-280 cm
Hav Yüksekliği: 4 mm
Saçak Uzunluğu: 12 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Kiremit rengi, pembe (açık pembe), yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi, siyah, krem rengi, mavi, lacivert, füme, sarı (hardal sarısı) / Kiremit rengi, pembe (açık pembe), yeşil (nane yeşili, açık yeşil, koyu yeşil), kahverengi, siyah, krem rengi, mavi, lacivert, füme, sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Lale, sümbül, zambak, hataî, penç, hançer yaprak, yaprak, gonca gül, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Figürlü Bezeme: Stilize hayvan figürü
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında göbek kısmı penç motifi ile başlayıp, içleri hataî, penç, hançer yaprak, gonca gül, top lale gibi bitkisel motiflerle bezenmiş, hançer yapraklarla alan bölünmesi yapılarak köşeli bir form kazandırılmıştır. Göbeğin uç kısımlarında tepelik motifi kullanılmış, etrafı yine bitkisel bezemelerle çevrelenmiştir. Köşe ve köşe dışındaki göbekle zemin arasında kalan kısımlarda yine bitkisel motifler kullanılmıştır. Halıda kenar suyu dışında bitkisel bezemelerle süslenmiş iki tane iç sedef iki tane dış sedef bulunmakta olup, kenar suyunda bitkisel bezemeler ve figürlü bezemeler bir arada kullanılmıştır.

Bilgi Formu 15

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Hatai Motifi

Tepelik Motifi

Rumî Motifi

Penç Motifi

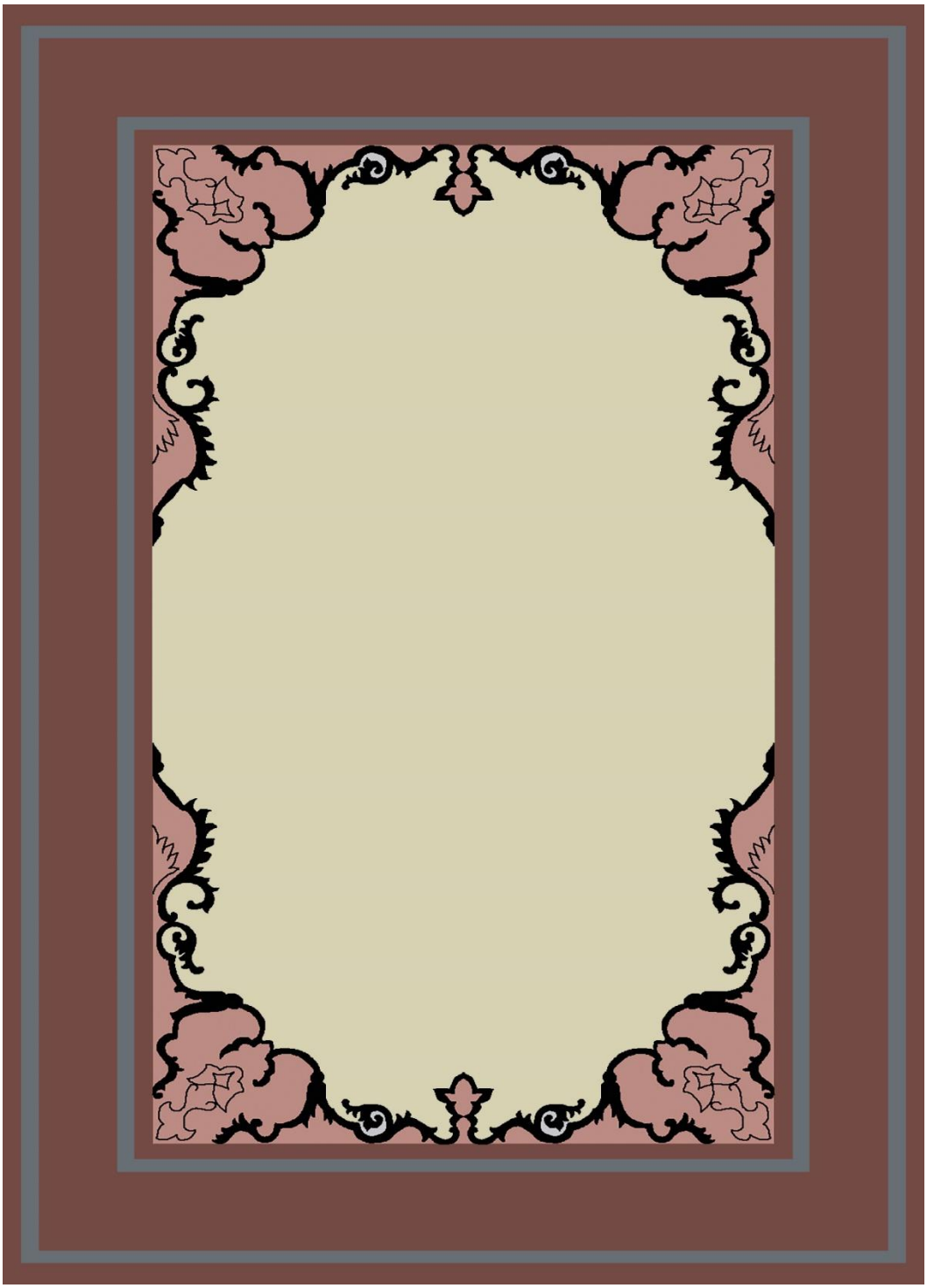
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 163-220 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 12 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x40
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Pembe (koyu pembe, açık pembe), krem rengi, bej, yeşil (yağ yeşili, koyu yeşil, nane yeşili), mavi, sarı (hardal sarısı), lacivert, kahverengi (açık kahve) / Pembe (koyu pembe, açık pembe), krem rengi, bej, yeşil (yağ yeşili, koyu yeşil, nane yeşili), mavi, sarı (hardal sarısı), lacivert, kahverengi (açık kahve)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, bahar dalı, sap çıkması, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, rumî
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında bitkisel motifler kullanılmıştır. Çelenkli forma sahip olup, göbek kısmı yine penç motifi ile başlamış, rumî, penç, hataî ve çeşitli stilize bitkisel motiflerle çeşitlendirilmiştir. Göbeğin uç kısımlarında tepelik kullanılmış olup, kenar kısımlarında rumî motifinin kıvrımlı helezonlar şeklinde kullanılması ile alan bölünmesi sağlanmıştır. Çelenk ve köşe kısımlarında yine rumî, hataî gibi bitkisel bezemelerin kullanıldığı halıda büyük kenar suyunun dışında içerisi kıvrımlı bitkisel bezemelerle süslenen üç ayrı iç sedef ve dış sedef bulunmaktadır. Büyük kenar suyu ise yine hataî, rumî, penç, gonca gül gibi bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 16

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç Motifi

Hatai Motifi

Hatai Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 205-280 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, bej, mavi, lacivert, gülkurusu, yavruağzı, yeşil (yağ yeşili, nane yeşili), kahverengi, sarı (hardal sarısı) / Krem rengi, bej, mavi, lacivert, gülkurusu, yavruağzı, yeşil (yağ yeşili, nane yeşili), kahverengi, sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, lale, sümbül, bahar dalı, penç, hataî, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, rumî
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip Lâdik halısında sadece bitkisel motifler kullanılmıştır. Orta kısmında artı işaretine benzer üsluplandırılmış hataî motiflerinin etrafına bezenen penç, gonca gül, yapraklar ve dallar gibi çeşitli bitkisel motifler bulunmaktadır. Köşe kısımlarında yine bitkisel motifler kullanılmış, kenarlarında rumî motifi kullanılarak alan bölünmesi sağlanmıştır. Halının büyük kenar suyunun dışında bitkisel bezemelerle süslenmiş iki tane ince kenar suyu bulunmakta olup, bunların içi hançer yaprak, penç gibi stilize motiflerle bezenmiştir. Büyük kenar suyunda ise yine bitkisel motifler kullanılmış olup, hayat ağacına benzer formda stilize bir motif bulunmaktadır. Yine hayat ağacına benzer uçları çiçekle bezenmiş stilize bir formdan çıkan çeşitli stilize motiflerle zenginleştirilmiştir.

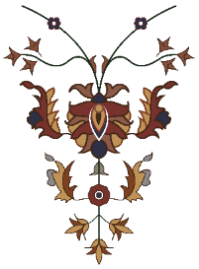
Bilgi Formu 17

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Hatai Motifi

Hatai ve Gonca Gül Motifi

Hatai Motifi

Bahar Dalı Motifi

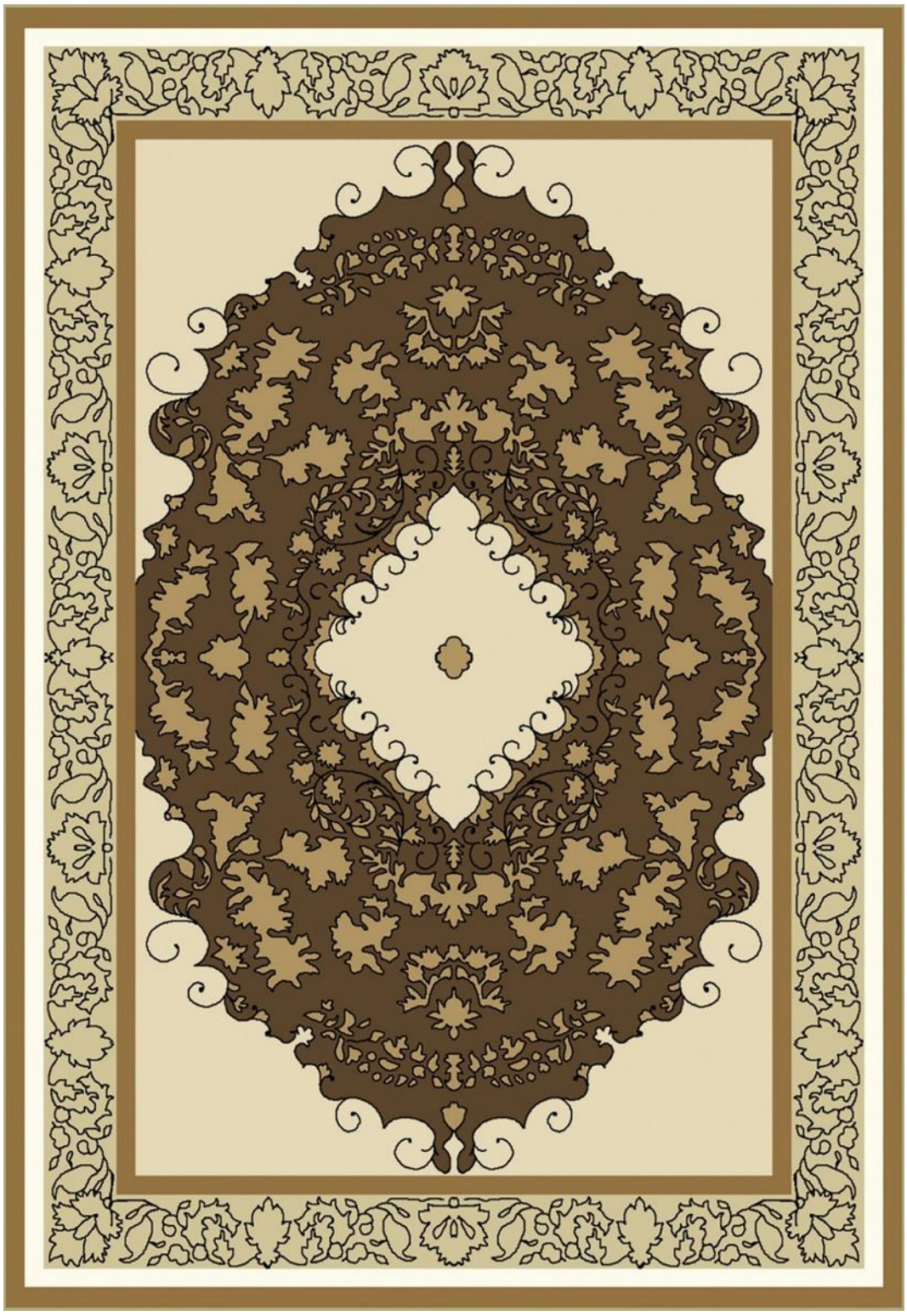
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1960
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 194-320 cm
Hav Yüksekliği: 6,5 mm
Saçak Uzunluğu: 15 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, sarı (hardal sarısı), bordo, mavi (açık mavi, turkuaz mavi), yeşil (yağ yeşili, nane yeşili), siyah, pembe, kahverengi, kiremit rengi / Kahverengi, kiremit rengi, bordo, mavi (açık mavi, turkuaz mavi), lacivert, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Isparta halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, nergis, penç, hataî, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motif
Kompozisyon Özellikleri: Halı dörtte bir aynalı kompozisyona sahiptir. Bitkisel motiflerin kullanıldığı halıda hataî motifini içine alan hançer yapraklar ile artı işaretine benzer bir form oluşturulmuş, kalan zeminde yine hataî, penç, gonca gül, tomurcuk ve çeşitli stilize bitkisel motiflerden oluşan serpme bir kompozisyon sağlanmıştır. Halıda büyük kenar suyun dışında bir tane dış sedef, iki tane iç sedef bulunmakta, bunların içleri bitkisel motiflerle bezenmiştir. Büyük kenar suyunda hataî, penç ve stilize bitkisel motifler bulunmaktadır.

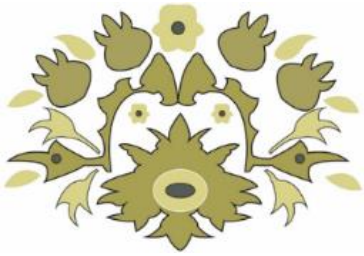
Bilgi Formu 18

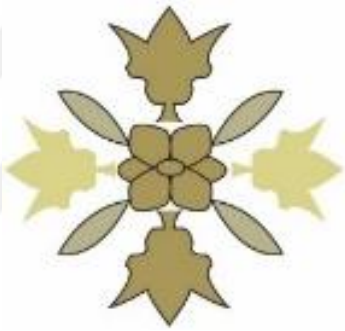
Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Stilize Bitki Motifi

Penç Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 220-280 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 15 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Kahverengi, bej, füme, sarı (hardal sarısı), siyah, krem rengi, mavi (açık mavi), yeşil (yağ yeşili) / Kahverengi, bej, füme, sarı (hardal sarısı), siyah, krem rengi, mavi (açık mavi), yeşil (yağ yeşili)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, gonca gül, bahar dalı, hançer yaprak, dal, yaprak, stilize bitkisel motif
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halıda ağırlıklı olarak bitkisel motifler kullanılmıştır. Penç motifi ile başlayan göbek kısmı, içerisinde hataî, penç, yaprak motiflerinin bulunduğu ve hançer yapraklarla sınırının çizildiği baklava dilimi formunda bir alan oluşturmuştur. Halının köşe kısımları yine bitkisel motiflerle bezenmiş olup, köşe ile göbek arasında kalan zeminde de serpme desenler bulunmaktadır. Kenar suyunda hataî, hançer yapraklar ve stilize motifler bulunmakta, bir tane iç sedef iki tane de dış sedefi bulunmakta, bunların da içlerinde yine bitkisel bezemeler bulunmaktadır.

Bilgi Formu 19

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Hatai Motifi

Tepelik Motifi

Stilize Bitki Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1970
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 203-300 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 6 cm
Düğüm Tekniği: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, mavi (açık mavi, koyu mavi), yavruağzı, pembe (koyu pembe), yeşil (yağ yeşili, açık yeşil, nane yeşili tonları), füme, siyah, krem rengi, kahverengi (koyu kahve, açık kahve) / Lacivert, mavi (açık mavi, koyu mavi), yavruağzı, pembe (koyu pembe), yeşil (yağ yeşili, açık yeşil, nane yeşili tonları), füme, siyah, krem rengi, kahverengi (koyu kahve, açık kahve)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Bahar dalı, hataî, penç, hançer yaprak, yaprak, gonca gül, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halının göbek kısmı penç motifi ile başlayıp önce baklava dilimi formu ardından çokgen formunda ve içerisinde hataî, hançer yaprakları ve stilize motiflerle çeşitlenen bir form verilmiş, göbeğin sınırları hançer yapraklar ile çizilmiştir. Göbeğin iki uç kısmında tepelik motifi bulunmaktadır. Köşeler ile göbek arasında hançer yapraklarla ayrıca bir alan bölmesi yapılmış olup iç kısmı lacivert zemin üzerine mavi bitkisel motiflerle süslenmiş, köşelerde bitkisel motifler ve hatai çiçeğinde benzer stilize desenler kullanılmıştır. Kenar suyunda hataî ve penç motifi ile stilize bitkisel motifler kullanılmış olup, halıda iki iç sedef iki tane de dış sedef bulunmaktadır. İçleri bitkisel motiflerle bezenmiştir.

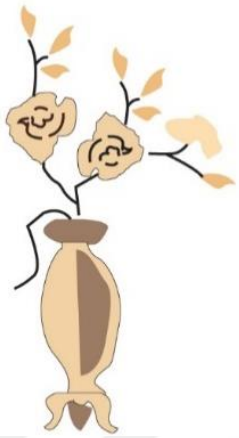
Bilgi Formu 20

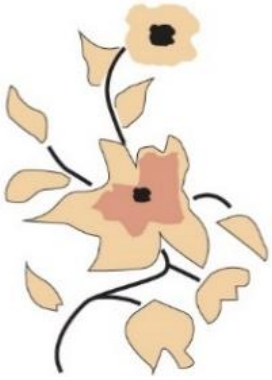
Halının Şema Çizimi

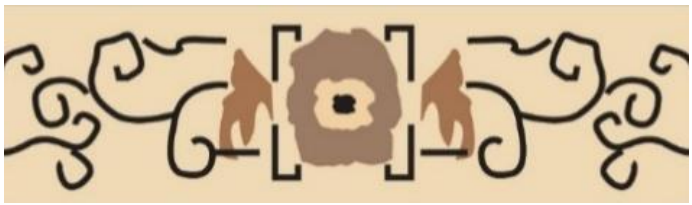
Motif Çizimleri

Gül ve Vazo Motifi

Stilize Bitki Motifi

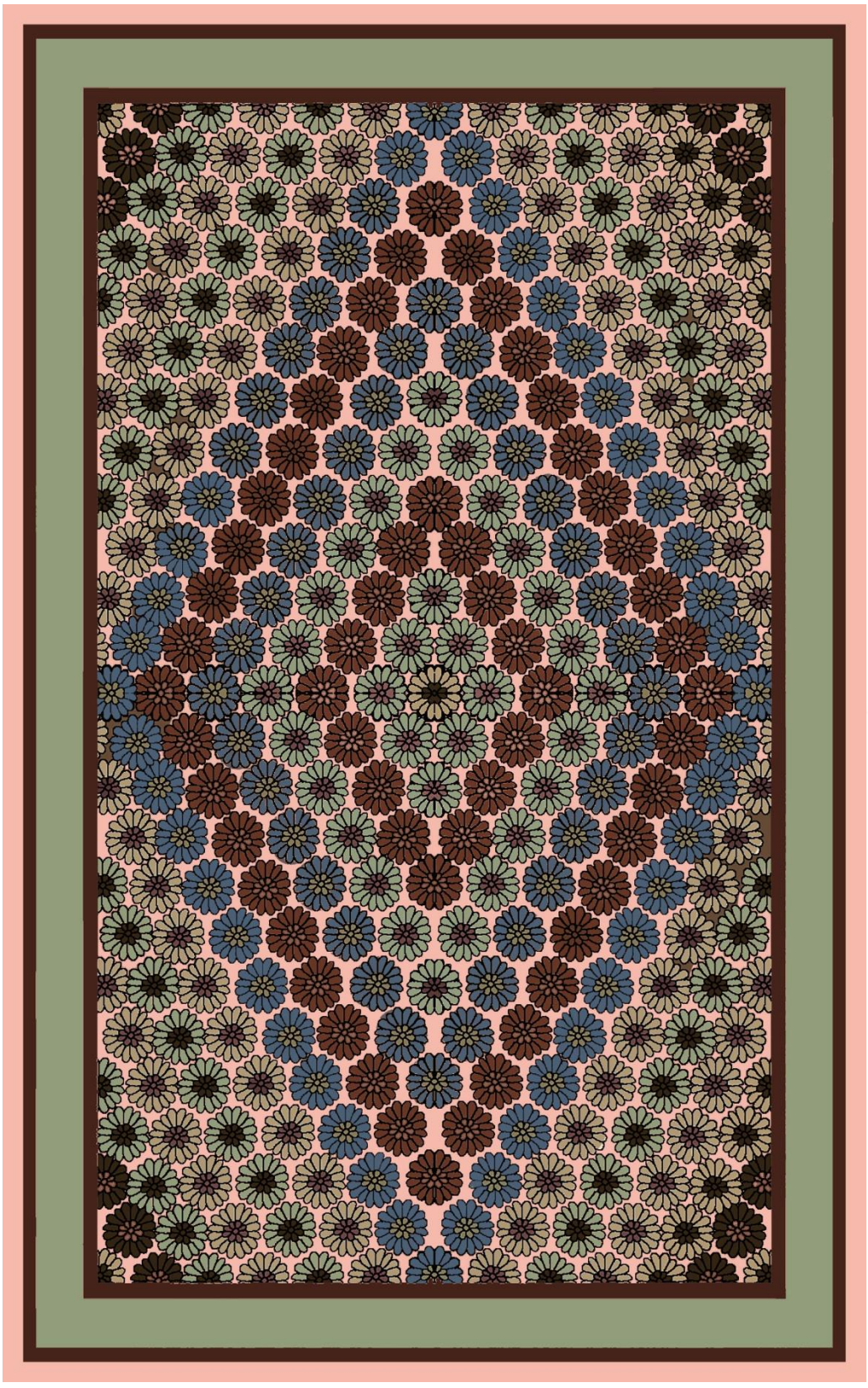
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 120-210 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 4 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Pembe (koyu pembe), siyah, kahverengi (açık kahve), krem rengi, sarı (açık sarı) / Pembe (koyu pembe), siyah, kahverengi (açık kahve), krem rengi, sarı (açık sarı), füme
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Gül, gonca gül, dal, yaprak, stilize bitkisel motifler
Nesneli Bezeme: Vazo
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip halı, Çin modeli halıların Isparta kalite ve özelliklerinde dokunmuş örneğidir. Göbek kısmı Çin yazısına benzer motifler ve gül motifi ile oluşturulmuştur. Çin desenlerinden esintiler taşımakta olan halıda, Anadolu halı kültüründen uzak olan, herhangi bir motifle bağlantısı olmadan zeminde yüzen bitkisel motifler bulunmaktadır. Köşelerinde vazo içerisine yerleştirilmiş stilize desenler ve gül motifleri bulunmakta olup kenar suyunda Çin yazılarını andıran yazıya benzer bezemeler kullanılmıştır. Halıda kenar suyu dışında yine benzer bezemelerin kullanıldığı bir tane de dış sedef bulunmaktadır.

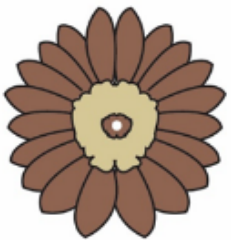
Bilgi Formu 21

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Mehmet Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 175-310 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 9,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Yavruağzı, kahverengi (Açık ve koyu kahve), yeşil (su yeşili), sarı (hardal sarı), bej, mavi / Yavruağzı, kahverengi (Açık ve koyu kahve), yeşil (su yeşili), sarı (hardal sarı), bej
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, gonca gül, stilize bitkisel motifler, dal, yaprak
Geometrik Bezeme: Eşkenar dörtgen
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip halı, dörtte bir ayna raporlu örnek sergilemektedir. Halıda farklı renklerde penç motifinin belirli bir düzende birbirini takip etmesi sonucunda gittikçe büyüyen eşkenar dörtgen formunda zemin kompozisyonu oluşturulmuştur. Bordürde ise hataî motiflerinin karşılıklı kullanılması ile artı şeklinde benzer formda bezemelerin ve stilize bitkisel motiflerin yer aldığı kenar suyu bulunmakta, halıda bir iç sedef ve bir de dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 22

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Bahar Dalı Motifi

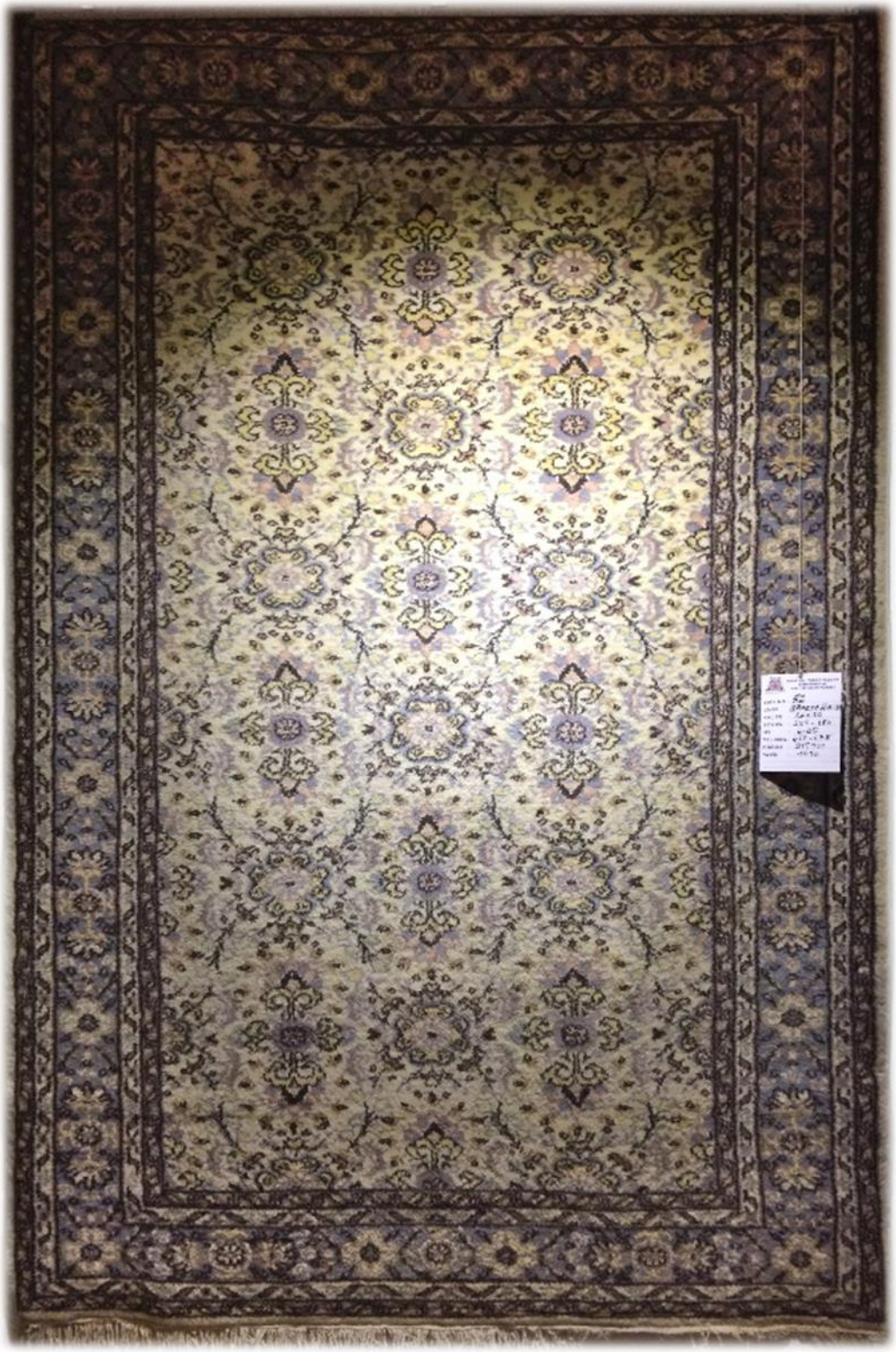
Saksı Motifi

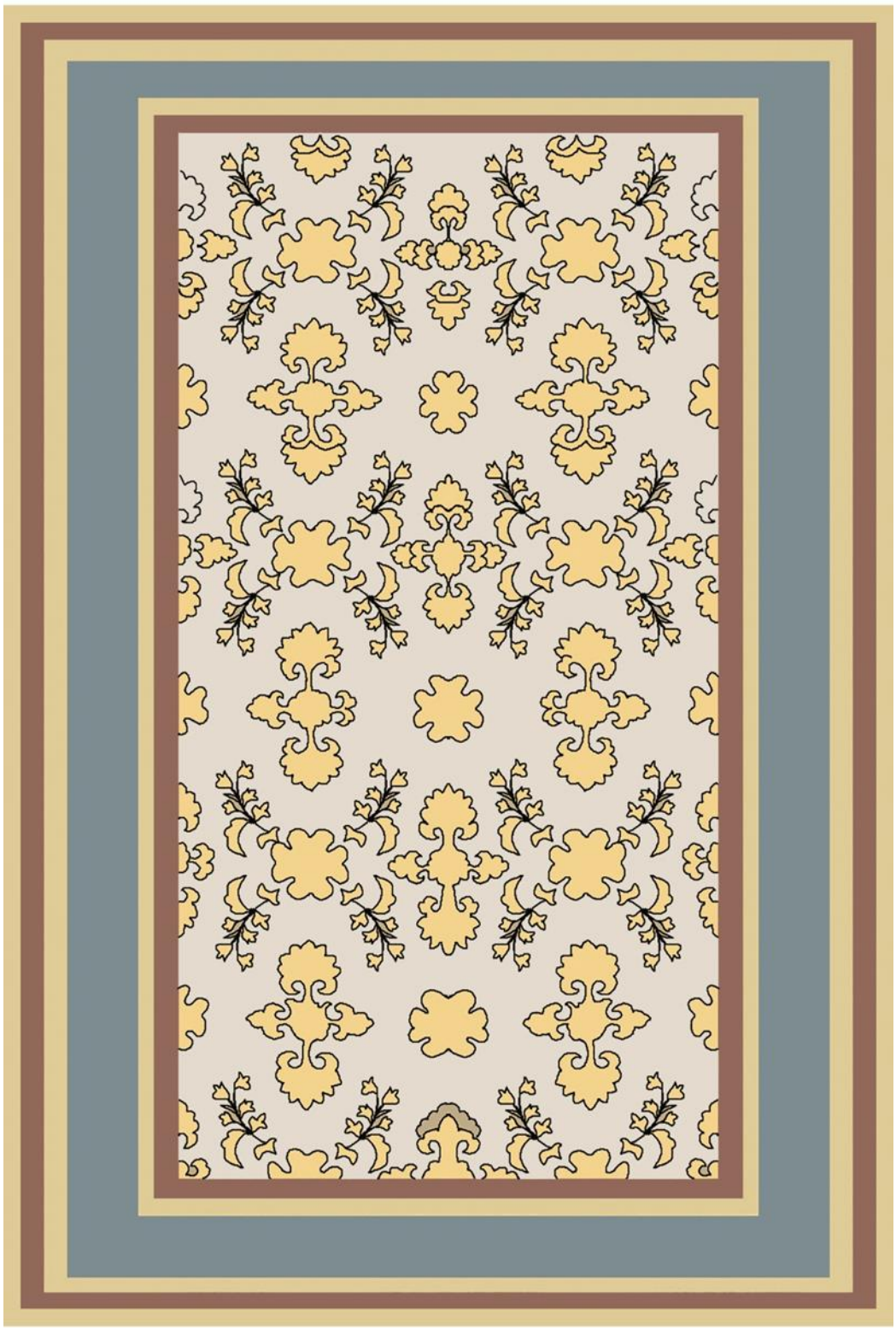
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: Bilinmiyor
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Serdar Bilginer tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 225-294 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 9 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Pembe (koyu ve açık pembe), yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (turkuaz mavi, açık mavi,), kahverengi (açık kahve, koyu kahve), lacivert, krem rengi, bej, sarı (hardal sarısı) / Pembe (koyu ve açık pembe), yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (turkuaz mavi, açık mavi,), kahverengi (açık kahve, koyu kahve), lacivert, krem rengi, bej, sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, bahar dalı, gonca gül, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Nesneli Bezeme: Saksı
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip olan halının penç motifi ile başlayan göbek kısmında önce dörtgen bir form oluşturulmuş, ardından kullanılan stilize bitkisel motiflerle çeşitlendirilmiştir. Göbeğin kenar kısımlarında hayat ağacına benzer şekilde üsluplandırılmış stilize bitkisel motifler bulunmakta olup uçları tepelik motifi ile tamamlanmıştır. Kenar suyu ile göbek arasındaki zeminde stilize edilmiş çiçek motifleri bulunmakta olup bunların bazıları saksı içerisine yerleştirilmiştir. Halının kenar suyunda stilize bitkisel motifler bulunmakta, iki tane iç sedef ve bir dış sedef yer almaktadır.

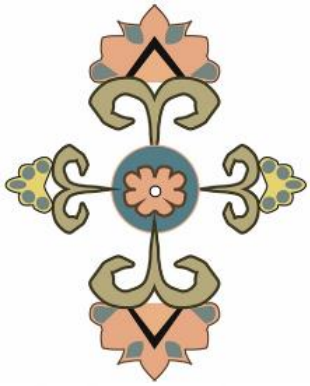
Bilgi Formu 23

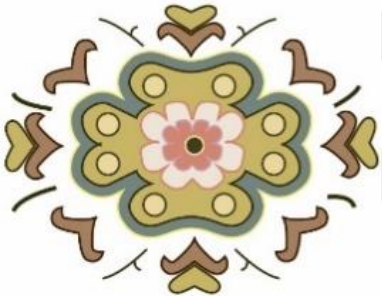
Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç ve Hatai Motifi

Stilize Bitki Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 180-225 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür): Krem rengi, sarı, yavruağzı, kahverengi (açık kahve, koyu kahve), mavi, siyah Krem rengi, sarı, yavruağzı, kahverengi (açık kahve, koyu kahve), mavi, siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, hançer yaprak, gonca gül, dal, hataî, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Yörede saat kapağı olarak adlandırılan halı modeli raporlu kompozisyona sahiptir. Üzerinde bulunan motiflerin saat kapağına benzetilmesinden kaynaklı bu ismi aldığı düşünülmektedir. Zeminde penç motifi, hançer yaprak ve çeşitli stilize bitkisel motiflerle simetrik ve birbirini takip eden bir desen formu oluşturulmuştur. Kenar suyunda yine hataîlerle stilize edilmiş yörede saat kapağı olarak anılan motifin farklı bir varyasyonu ve stilize bitkisel motifler yer almakta, halıda bir iç sedef iki dış sedef bulunmaktadır. İçleri suyoluna benzer kenar süslemeleri ile bezenmiştir.

Bilgi Formu 24

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Göbek Motifi

Geyik Motifi

Kelebek Motifi

Stilize Bitki Motifi

Nar Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1934
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 115-206 cm
Hav Yüksekliği: 10 mm
Saçak Uzunluğu: 5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, mavi (açık mavi, turkuaz mavi), krem rengi, kahverengi (koyu ve açık kahve), yavruağzı, yeşil (yağ yeşili), siyah / Lacivert, mavi (açık mavi, turkuaz mavi), krem rengi, kahverengi (koyu ve açık kahve), yavruağzı, yeşil (yağ yeşili), siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı (Doğu halısı, Çin Modeli)
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Narçiçeği, yaprak, stilize bitkisel motifler, dal
Figürlü Bezeme: Geyik, kuş, kelebek, stilize hayvan figürü
Geometrik Bezeme: Daire
Kompozisyon Özellikleri: Isparta kalitesi ve özelliklerinde dokunmuş Çin desenli halı modelidir. Göbek kısmında Çin halılarına ait esintiler barındıran halı, simetrik motiflerden oluşmaktadır. Göbek ve köşelerin arasında kalan zeminde daireler içerisinde geyik ve kuş olmak üzere hayvan figürleri bulunmakta, göbek dışında ise çeşitli stilize bitkisel motifler, nar çiçeği bezemesi ve hayvan figürleri bulunmaktadır. Kenar suyunda Çin yazısını andıran desenler, stilize hataî formu ve bitkisel desenler yer almaktadır. Halıda ayrıca birer adet iç ve dış sedef bulunmakta, bunların içerisinde yine bitkisel bezemeler bulunmaktadır.

Bilgi Formu 25

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Gül Motifi

Stilize Bitki Motifi

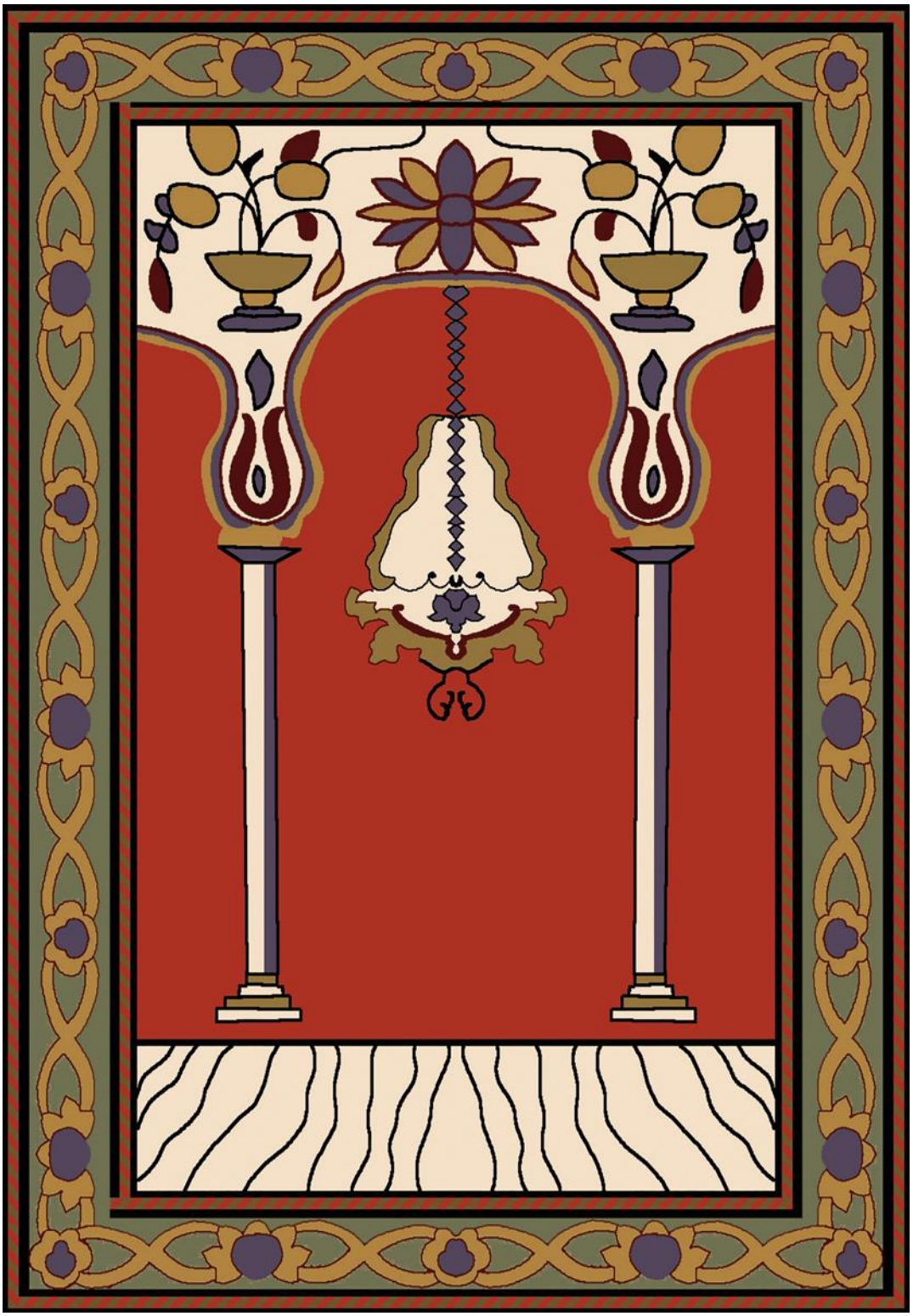
Gül Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 180-284 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 12,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33 dm^2
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Bordo, yeşil (yağ yeşili, koyu yeşil, fıstık yeşili tonları), sarı (hardal sarısı), kahverengi (açık kahve), bej, mavi (turkuaz mavi), füme, pembe, siyah / Bordo, yeşil (yağ yeşili, koyu yeşil, fıstık yeşili tonları), sarı (hardal sarısı), kahverengi (açık kahve), bej, mavi (turkuaz mavi), füme, pembe, siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Gül, gonca gül, penç, sümbül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Göbekli kompozisyona sahip halıda bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının göbek kısmında penç, gül, stilize bitkisel motifler ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Zemin kısmı sade bir kompozisyona sahipken bordür benzer şekilde tasarlanmış yapıda yine çeşitli renk ve stilize bitkisel motifler, hançer yapraklarla alan bölünmesi yapılarak halı renklendirilmiştir. Halıda kenar suyu olarak alan bölünmesinin yapıldığı kısım bulunmakta, bunun dışında bir tane de dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 26

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Kandil Motifi

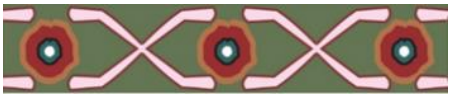
Sütun Motifi

Saksı Motifi

Yıldız Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Mehmet Çetin tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Namazlık Halı
Boyutları (en-boy cm**):** 80-120 cm
Hav Yüksekliği: 15 mm
Saçak Uzunluğu: 4 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür): Yavruağzı (koyu), krem rengi, siyah, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), sarı, kahverengi, pembe (koyu pembe) / Yavruağzı (koyu), krem rengi, siyah, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), sarı, kahverengi, pembe (koyu pembe)
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, yaprak, stilize bitkisel motifler
Nesneli Bezeme: Saksı, kandil,
Geometrik Bezeme: Yıldız, sütun
Kompozisyon Özellikleri: Isparta kalitesi ve özelliklerinde dokunmuş seccade örneğinde iki sütun bir kubbe ile birleştirilerek mihraplı bir kompozisyon oluşturulmuştur. Sütunların uç kısımlarında lale motifine benzer bitkisel motifler bulunmakta olup, bunların üzerinde saksı içerisinde bitki motiflerinin olduğu görülmekte ve sütunlar bu form ile birleşmektedir. Mihrabın üzerinde yıldız motifi ve mihraptan seccadenin alt kısmına doğru sarkan kandil motifi bulunmaktadır. Seccadede ayak kısmına gelen yer, sade krem rengi üzerine yol formunu andıran çizgilerle bezenmiştir. Kenar suyunda birbirini kesen suyoluna benzer motiflerle birbirini kesen penç motifleri bulunmakta, ayrıca halıda bir iç ve bir dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 27

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Zambak Motifi

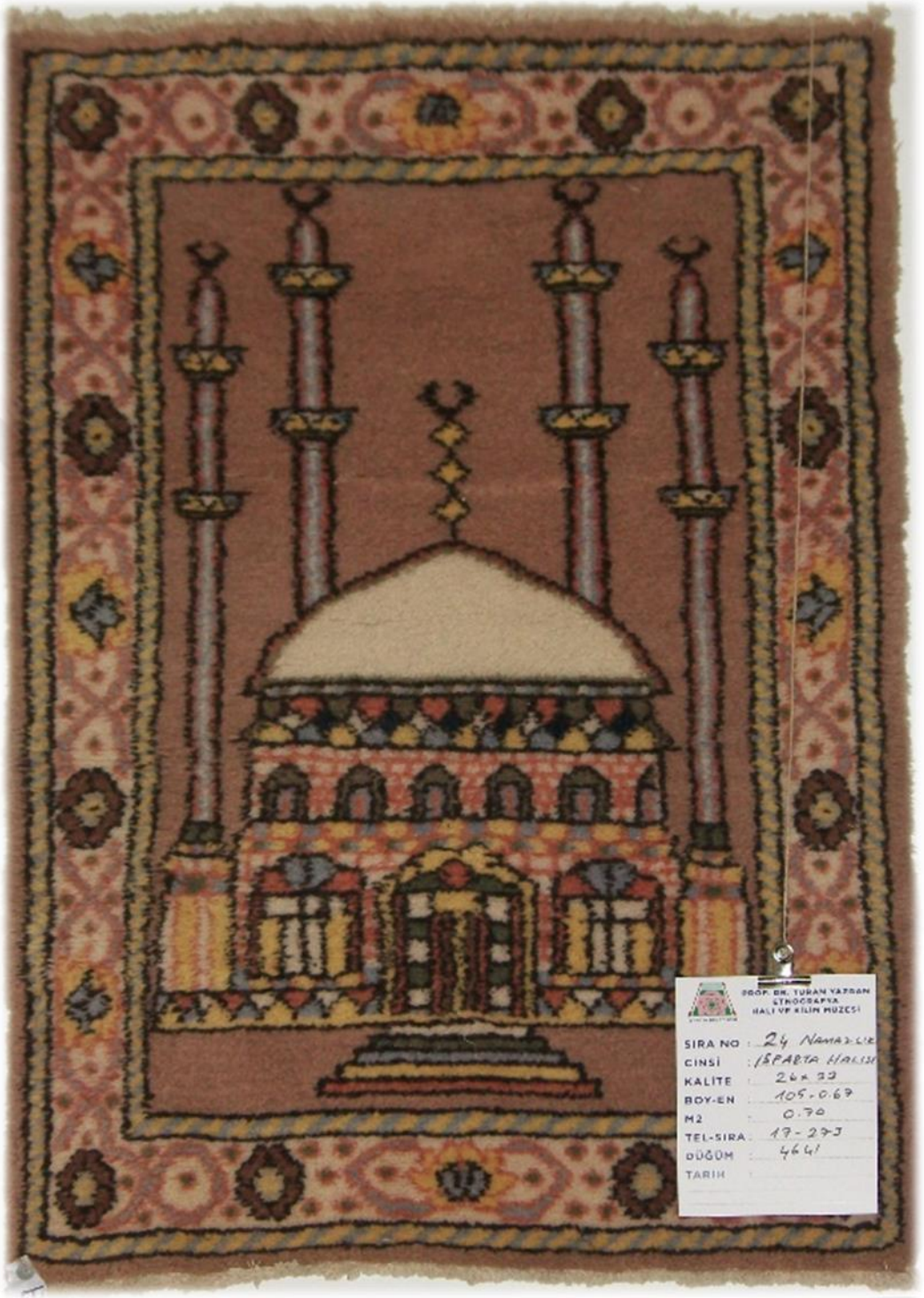
Penç Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 160-270 cm
Hav Yüksekliği: 13 mm
Saçak Uzunluğu: 2,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x30
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, bej, nane yeşili, mavi (turkuaz mavi, açık mavi), füme, kahverengi (koyu kahve, açık kahve) yavruağzı / Krem rengi, bej, nane yeşili, mavi (turkuaz mavi, açık mavi), füme, kahverengi (koyu kahve, açık kahve) yavruağzı
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Nergis, hatai, zambak, penç, gonca gül, dal, yaprak, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip halıda bitkisel motifler kullanılmış olup, zeminde sade renk üzerine penç, yaprak ve kıvrımlı dallar ile birbirini takip eden yuvarlak helezonlar oluşturulmuş, bunların birleşiminden simetrik baklava dilimleri formları oluşmuştur. Pastel ve natürel tonlar kullanılan dörtte bir ayna raporuna sahip bir halı örneğidir. Kenar suyu, yine hataî motiflerinin bir araya gelerek oluşturduğu stilize motifler, penç motifleri ile bezenmiştir. Halıda bir iç ve bir dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 28

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Kubbe Motifi

Minare Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: Bilinmiyor
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Mehmet Çetin tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Namazlık Halı
Boyutları (en-boy cm**):** 67-105 cm
Hav Yüksekliği: 13 mm
Saçak Uzunluğu: 1 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Kahverengi (açık kahve, koyu kahve), hardal sarı (hardal sarısı), mavi, yavruağzı, krem rengi, yeşil (haki tonları), siyah / Kahverengi (açık kahve, koyu kahve), hardal sarı (hardal sarısı), mavi, yavruağzı, krem rengi, yeşil (haki tonları), siyah
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç
Nesneli Bezeme: Kubbe, minare, cami
Geometrik Bezeme: Çizgi, üçgen
Kompozisyon Özellikleri: Isparta kalitesi ve özelliklerinde dokunmuş seccade örneğinde zeminde dört minareli ve bir kubbeli cami, caminin girişinde seccadenin ayak kısmına gelen yerde bir merdiven ile sade bir kompozisyon oluşturulmuştur. Kenar suyunda birbirini kesen suyoluna benzer motifler ve penç motifi kullanılmıştır. Halıda ayrıca bir iç ve bir dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 29

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Stilize Bitki Motifi

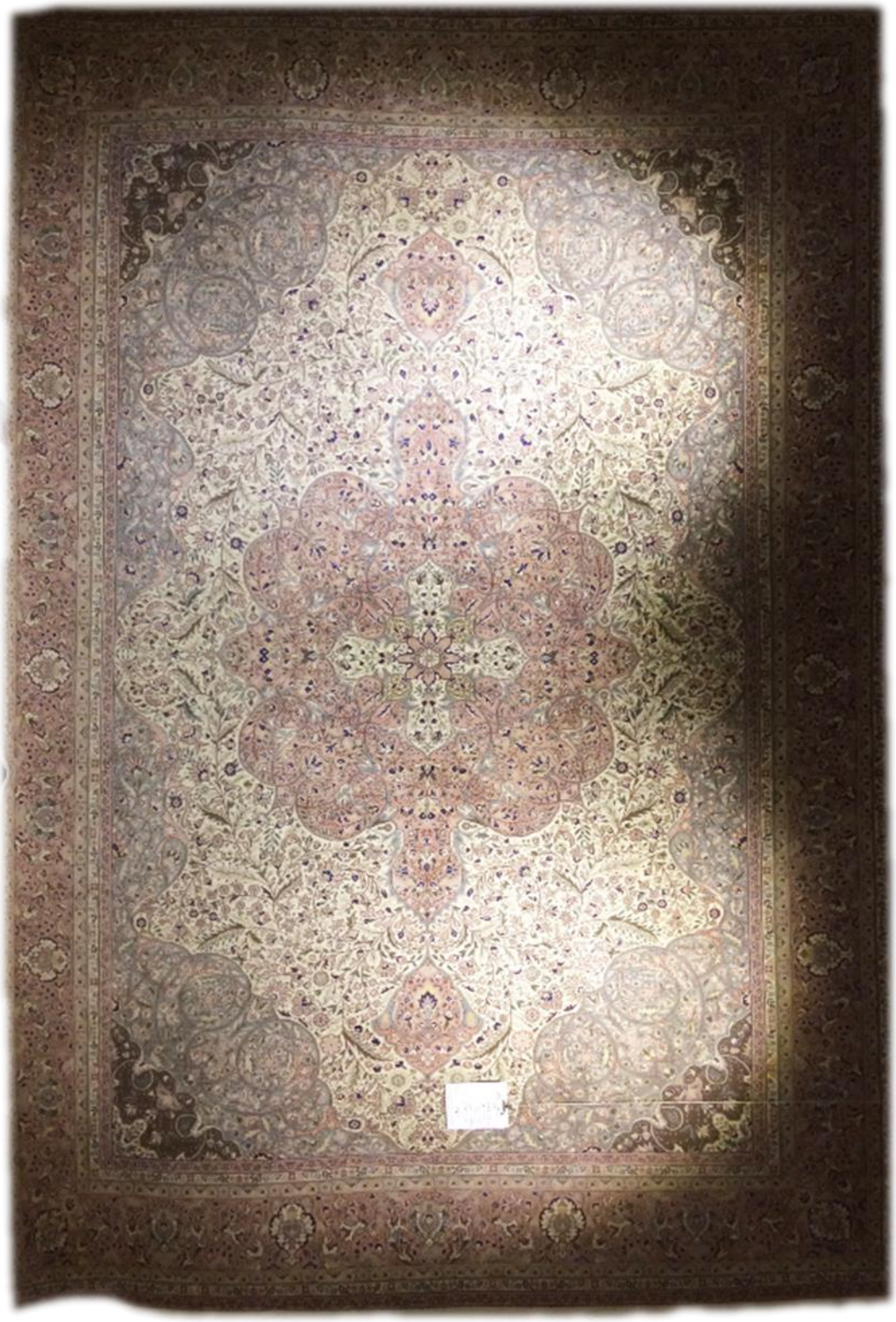
Stilize Bitki Motifi

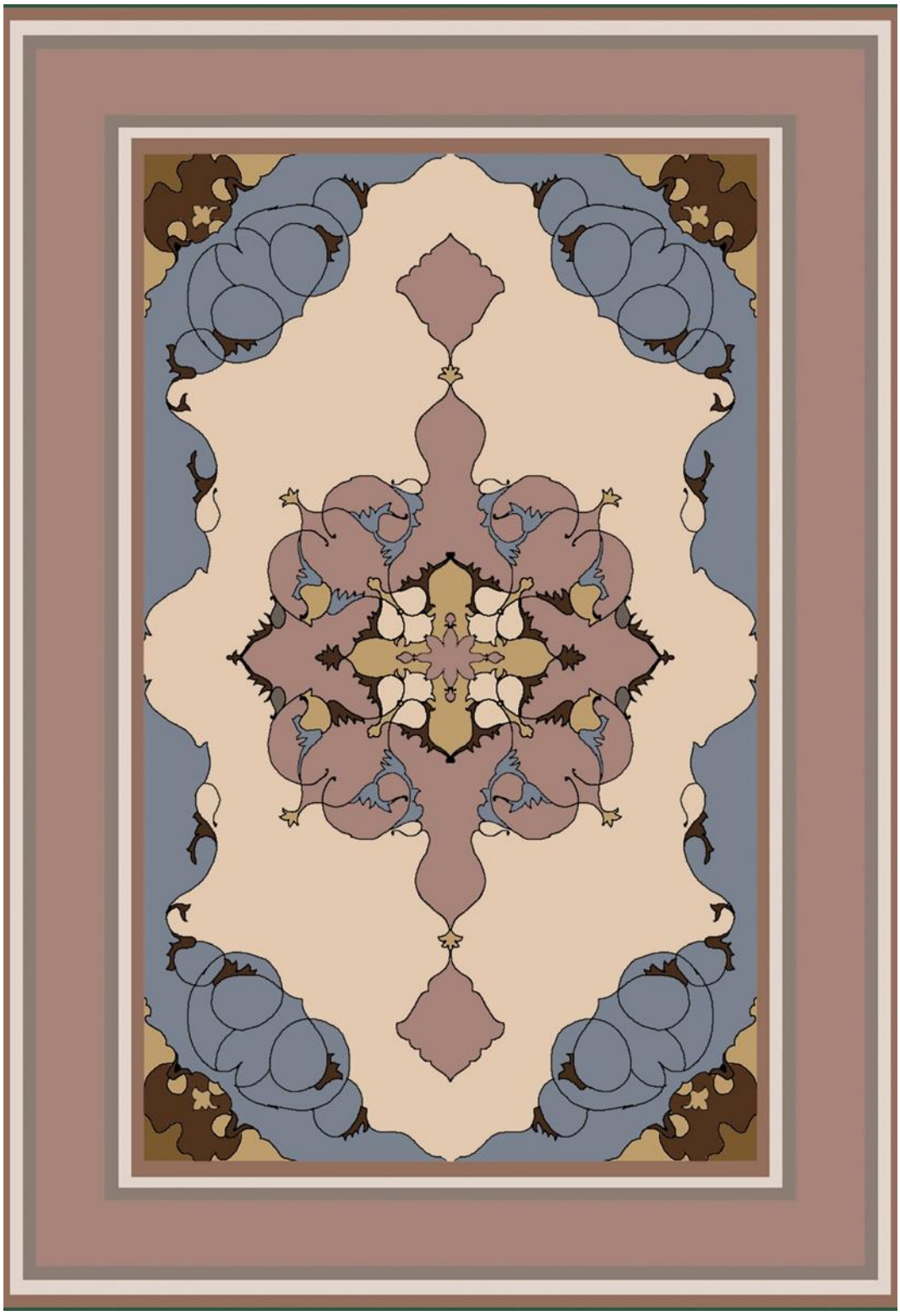
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Müyesser Ateşgül tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 200 -300 cm
Hav Yüksekliği: 10 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür): Krem rengi, yavruağzı, mor, füme, bej, yeşil yağ yeşili, mavi (açık mavi, turkuaz mavi), lacivert, siyah, sarı (hardal sarısı) / Gülkurusu, lacivert, mavi (turkuaz mavi), yeşil (yağ yeşili), bej, krem rengi, sarı (hardal sarısı), füme
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, stilize bitkisel motifler
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip halı, çeşitli bitkisel motiflerin değişik açılarla bir araya getirilmesi ile farklı bir örnek sergilemektedir. Bu form, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, baklava dilimi ve çeşitli stilize motiflerle sağlanmıştır. Dörtte bir aynalı kompozisyonla oluşturulmuş olup çok farklı renklerle çeşitlendirilmiştir. Halının kenar suyunda hataî motifinin çeşitli varyasyonları ve stilize bitkisel motifler kullanılmış, halıda bulunan iki iç sedef ve iki dış sedef de yine bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 30

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Zambak Motifi

Penç Motifi

Hatai Motifi

Hançer Yaprak

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 313-443 cm
Hav Yüksekliği: 5 mm
Saçak Uzunluğu: 8,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x45
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Yavruağzı, yeşil (nane yeşili, kök yeşil, yağ yeşili tonları), sarı (hardal sarısı), krem rengi, kahverengi (açık kahve), lacivert, füme / Yavruağzı, yeşil (nane yeşili, kök yeşil, yağ yeşili tonları), sarı (hardal sarısı), krem rengi, kahverengi (açık kahve), lacivert, füme
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, zambak, karanfil, bahar dalı, lale, hataî, penç, gonca gül, yaprak, hançer yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, rumî, tepelik rumî,
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında sadece bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının göbek kısmı yıldız formunda penç motifi ile başlamış, etrafında hataî, penç, rumî, gonca gül, lale, karanfil ve çeşitli stilize edilmiş bitkisel motiflerle zenginleştirilmiştir. Göbeğin uç kısımlarında tepelik rumî bulunmaktadır. Göbek ile zeminin alan bölünmesi rumî motifi ile bezenerek kıvrımlı helezonlarla oluşturulmuştur. Göbek ve köşeler arasındaki zeminde de yoğun olarak çeşitli bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının köşe kısımları yine kıvrımlı bitkisel motiflerle detaylandırılmış ve çeşitlendirilmiştir. Halının kenar suyu bitkisel motiflerle bezenmiş olup, halıda üç iç ve üç dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 31

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Yıldız Motifi

Stilize Bitki Motifi

Hançer Yaprak Motifi

Hatai Motifi

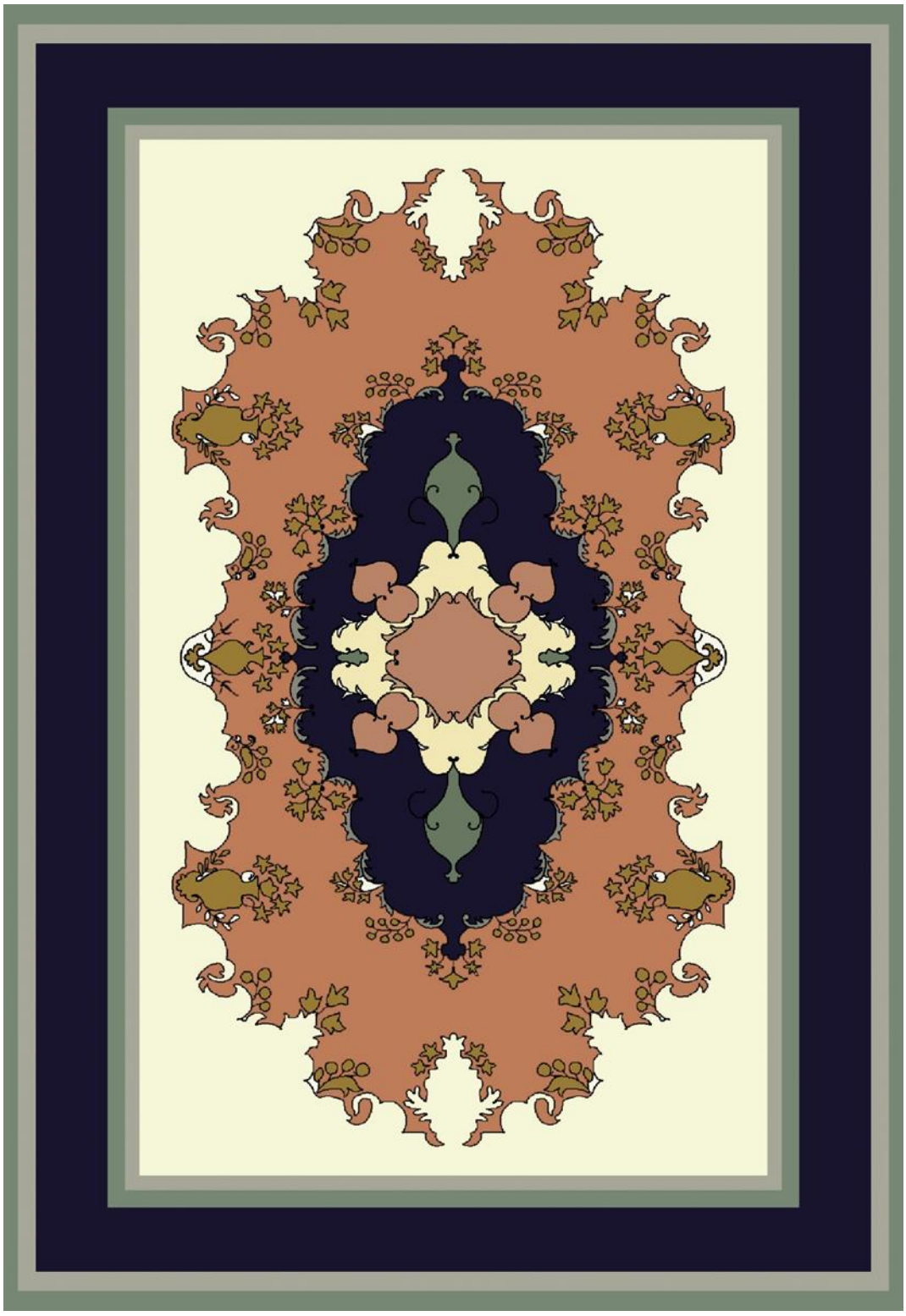
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 145-220 cm
Hav Yüksekliği: 4 mm
Saçak Uzunluğu: 9 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün)
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Gülkurusu, mavi (turkuaz mavi, açık mavi, siyah, krem rengi, (yağ yeşili, nane yeşili), kahverengi (açık kahve), sarı (hardal sarısı), yavruağzı / Açık mavi, gülkurusu, pembe (açık pembe), füme, sarı (hardal sarısı), siyah, krem rengi, kahverengi (koyu kahve, açık kahve), lacivert, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, zambak, bahar dalı, lale, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, Rumî, tepelik rumî,
Geometrik Bezeme: Yıldız
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbekli kompozisyona sahip Lâdik halısında göbek kısmı yıldıza benzer stilize penç motifi ile başlamış, hataî, penç, hançer yaprak ve çeşitli stilize motiflerle bezenmiştir. Göbeğin iki uç kısmında tepelik rumî bulunmakta olup, göbeğin sınırlarında kullanılan rumî motifi ile zeminin alan bölünmesi yapılmıştır. Göbek ile köşe arasında kalan zeminde ve köşelerde yine gonca gül, stilize karanfil benzeri çeşitli bitkisel motifler kullanılarak kompozisyon zenginleştirilmiştir. Halıda birer tane olan iç ve dış sedef kıvrımlı suyolu benzeri stilize motiflerle bezenmiş olup, kenar suyu diğer halılardan farklı olarak belirli aralıklarla bölünmüş, içleri stilize bitkisel motifleri ile bezenerek farklı bir üslup kazandırılmıştır.

Bilgi Formu 32

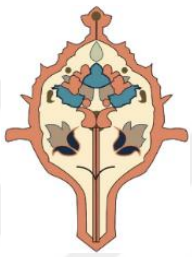
Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Saksı Motifi

Tepelik Motifi

Stilize Bitki Motifi

Nergis Motifi

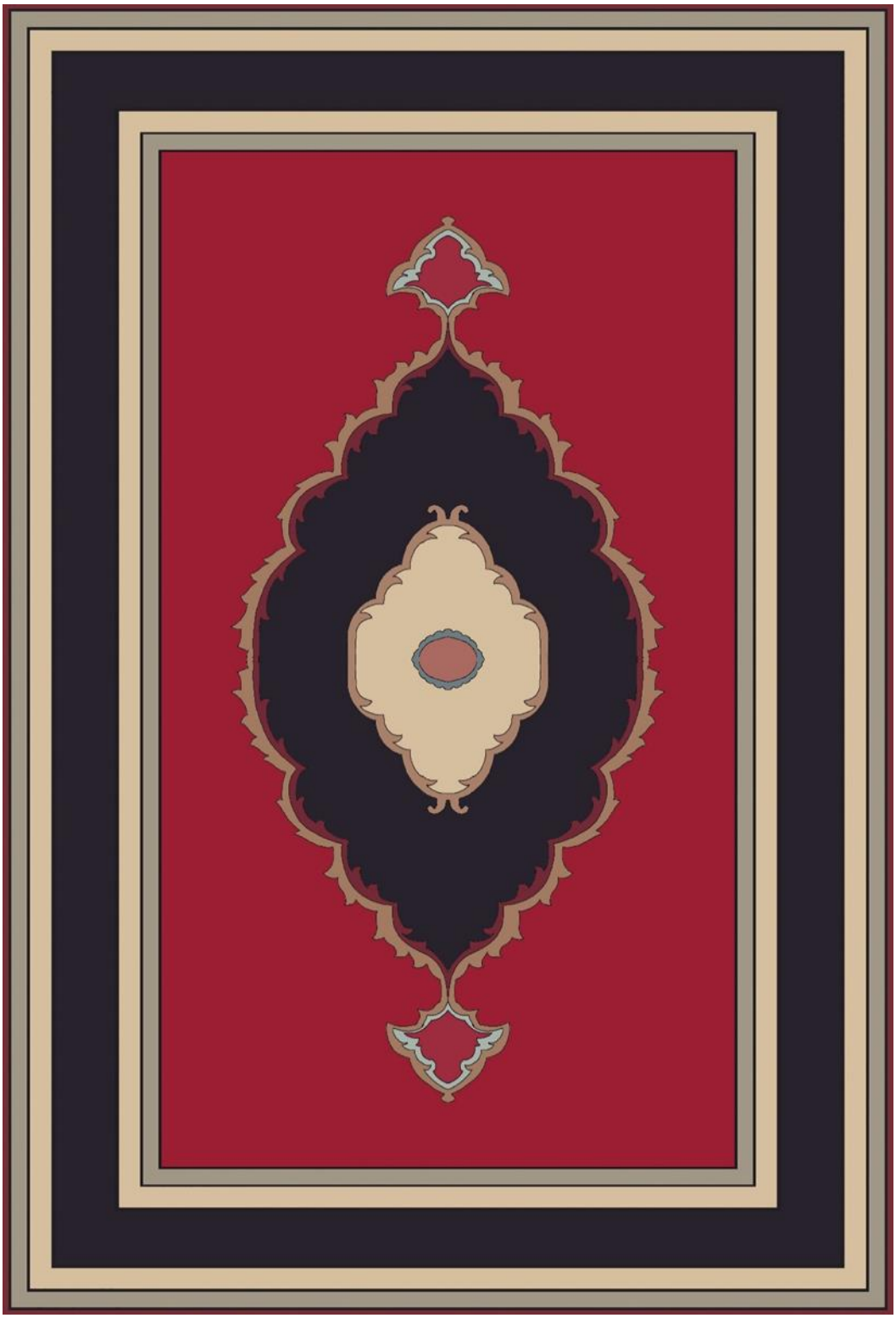
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 210-280 cm
Hav Yüksekliği: 6 mm
Saçak Uzunluğu: 9 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Yavruağzı, lacivert, mavi (turkuaz mavi, açık mavi), krem rengi, pembe (açık pembe), yeşil (yağ yeşili, nane yeşili, haki yeşil tonları), kahverengi (sütlü kahve tonları), siyah / Yavruağzı, lacivert, mavi (turkuaz mavi, açık mavi), krem rengi, pembe (açık pembe), yeşil (yağ yeşili, nane yeşili, haki yeşil tonları), kahverengi (sütlü kahve tonları), siyah
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, nergis, zambak, hataî, penç, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Nesneli Bezeme: Saksı
Kompozisyon Özellikleri: Saksılı halı modeli kompozisyonunun Lâdik Halısı kalitesi ve özelliklerinde dokunmuş örneğidir. Göbekli kompozisyona sahip halıda göbek kısmı penç motifi ile başlamış, stilize bitkisel motiflerle bezenmiştir. Göbeğin uç kısımlarında tepelik rumî kullanılmıştır. Bu formu da çevreleyen ve büyük göbeği oluşturan kısım bitkisel motiflerle süslenmiş olup, kenarlarında rumî motifi ile yer yer bunlardan çıkan bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının köşe kısımları ile göbek kısmı arasında kalan zeminde sade bir renk üzerine yine bitkisel motifler kullanılmış, bazı yerler saksılı çiçek motifleri ile bezenmiştir. Köşe kısımları yine bitkisel motiflerle süslenen halının iki iç ve iki dış sedefi bulunmakta, kenar suyu hataî motifi ve birbirini kesen kıvrımlı kompozisyonlarla süslenmiştir.

Bilgi Formu 33

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

 Tepelik Motifi	 Hatai Motifi
 Stilize Bitki Motifi	 Lale Motifi
 Stilize Bitki Motifi	 Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm): 85-125 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 9 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür): Bordo, krem rengi, mavi (açık mavi), kahverengi (açık kahve), bej, füme, siyah, sarı (hardal sarısı), yeşil (yağ yeşili, nane yeşili tonları), pembe (koyu pembe, açık pembe) / Bordo, krem rengi, mavi (açık mavi), kahverengi (açık kahve), bej, füme, siyah, sarı (hardal sarısı), yeşil (yağ yeşili, nane yeşili tonları), pembe (koyu pembe, açık pembe)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Lale, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Göbekli kompozisyona sahip Lâdik halısının göbek kısmı penç ve birbirine zıt şekilde yerleştirilen iki hataî motifi ile başlamış olup çeşitli bitkisel motiflerle süslenmiştir. Büyük göbek kısmının ise uçları tepelik motifi ile bezenmiş, etrafı dallardan çıkan penç ve stilize bitkisel motifler ile zenginleştirilmiştir. Halının köşe kısımlarında herhangi bir kompozisyon bulunmamakla birlikte göbek ile bordürler arasında kalan kısım sade ve koyu kırmızı renktedir. Halıda iki iç sedef ve iki dış sedef bulunmakta olup kenar suyunda hataî, yapraklar ve çeşitli stilize bitkisel motifler kullanılmıştır.

Bilgi Formu 34

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Tepelik Motifi

Stilize Bitki Motifi

Stilize Bitki Motifi

Lale Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm): 98-150 cm
Hav Yüksekliği: 6 mm
Saçak Uzunluğu: 1 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x40
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Bordo, siyah, krem rengi, yeşil (hakî yeşil, yağ yeşili), kahverengi (açık kahve), füme, pembe (açık pembe, koyu pembe) / Bordo, siyah, krem rengi, yeşil (hakî yeşil, yağ yeşili), kahverengi (açık kahve), füme, pembe (açık pembe, koyu pembe)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, lale, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında genellikle bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının göbek kısmı penç motifi ile başlamış olup, çok köşeli bir yıldız formundadır. Bu kompozisyon çeşitli şekil ve formlarla birkaç tekrar ile daha da büyütülmüştür. İçerisinde gonca gül motifi ve stilize bitkisel motifler kullanılmış, göbeğin uç kısımlarında da tepelik bulunmaktadır. Halının köşe kısımları zeminden hançer yaprakları ve bitkisel bezemelerle ayrılmış olup halının kenar suyunda hataî ve kıvrımlı yapraklardan oluşan bezemeler bulunmaktadır. Halıda iki iç ve iki dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 35

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Hatai Motifi

Penç Motifi

Hatai Moitfi

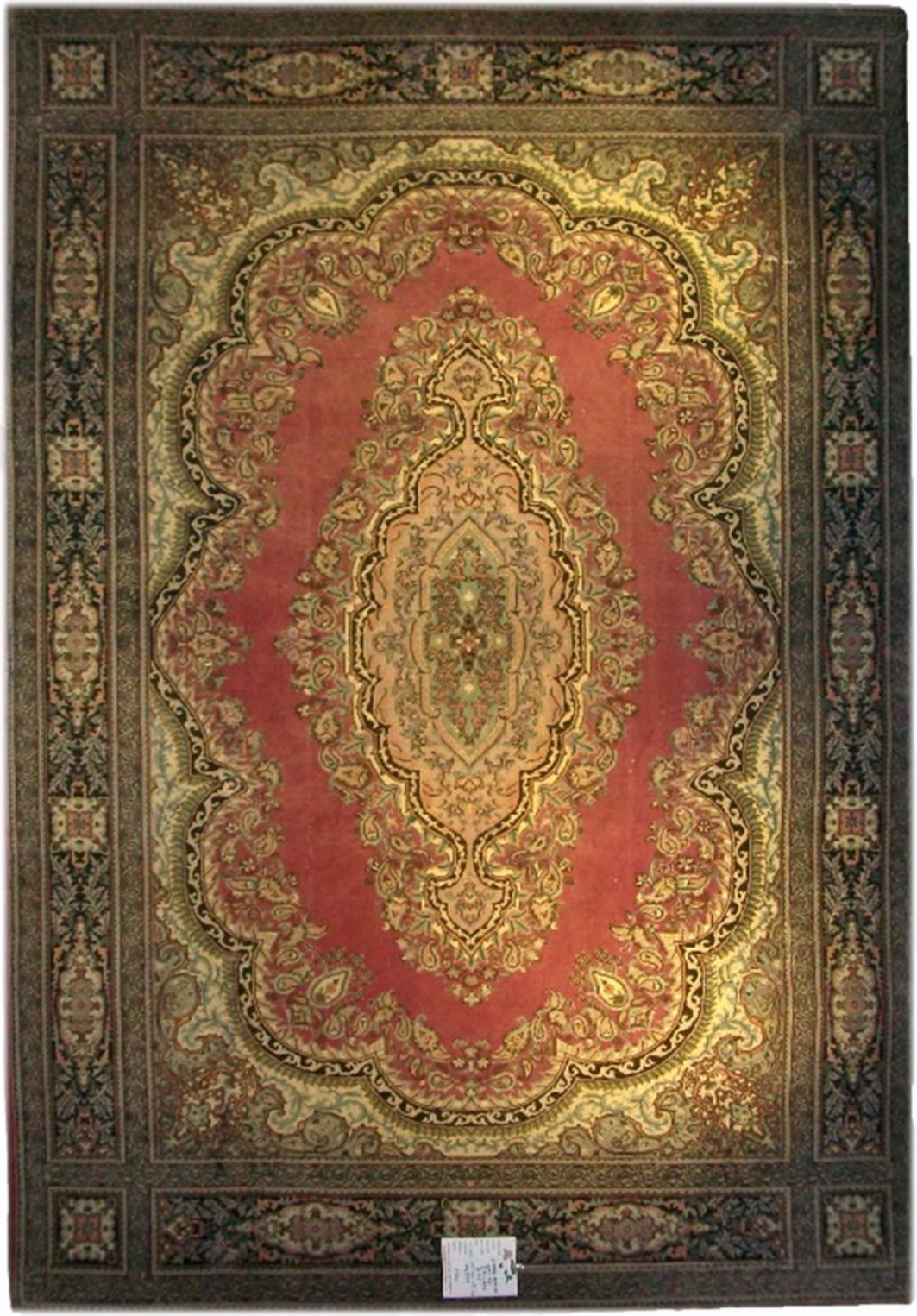
Tepelik Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 100-180 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 7 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**)**: Kiremit rengi, yavruağzı, pembe (açık pembe), gülkurusu, krem rengi, füme, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (turkuaz mavi), kahverengi (açık kahve), lacivert / Kiremit rengi, yavruağzı, pembe (açık pembe), gülkurusu, krem rengi, füme, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (turkuaz mavi), kahverengi (açık kahve), lacivert
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Sümbül, hataî, penç, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, sap çıkması, stilize bitkisel motifler, tepelik rumî, rumî,
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısının göbek kısmı penç motifi ile başlamış olup, içerisinde hataî motifi ve stilize bitkisel motifleri barındıran daha büyük bir göbekle devam etmektedir. Bu göbeğin dört köşesinde de hataî motifi kullanılmış olup, uç kısımları tepelik ile tamamlanmıştır. Göbek ile köşe kısımlarının arasında kalan zeminde ise kiremit rengi üzerine yine bitkisel motifler, hataî, penç, hançer yaprak gibi stilize motifler kullanılmıştır. Köşe kısımlarında da aynı üslup devam etmiş, kenar suyu penç, hataî gibi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Halıda bir iç sedef iki tane de dış sedef bulunmaktadır.

Bilgi Formu 36

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Göbek Motifi

Badem Motifi

Tepelik Motifi

Badem Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm): 250-350 cm
Hav Yüksekliği: 4 mm
Saçak Uzunluğu: 4 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 45x50
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):** Koyu pembe, açık pembe, yavruağzı, mavi, kahverengi (koyu kahve, açık kahve), bej, füme, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), lacivert, siyah, krem rengi / Koyu pembe, açık pembe, yavruağzı, mavi, kahverengi (koyu kahve, açık kahve), bej, füme, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), lacivert, siyah, krem rengi
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, badem motifi, rumî gonca gül, stilize bikisel motifler yaprak, dal
Sembolik Bezeme: Tepelik
Geometrik Bezeme: Kare
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında bitkisel motifler ve geometrik motif (bordürde) bir arada kullanılmıştır. Halının penç motifi ile başlayan ana ve büyük göbeği stilize bitkisel motiflerle bezenmiş, büyük göbeğin uç kısımlarında tepelik motifi kullanılmıştır. Kenarlarında ise badem motifinin kullanıldığı görülmektedir. Halının köşe kısmı zeminle birlikte halıyı çelenk formunda tamamen çevrelemiş, böylelikle göbek ve zemin arasında alan bölünmesi sağlanmıştır. Bu formun kenarları badem motifi ve stilize bitkisel motiflerle bezenmiştir. Diğer halılardan farklı olarak kenar suyu ile sedefler uçlarda kare formunda birbirine geçerek üsluplanmış şekilde bulunmaktadır ve kenar suyunda stilize edilmiş formda çeşitli bitkisel motifler kullanılmıştır.

Bilgi Formu 37

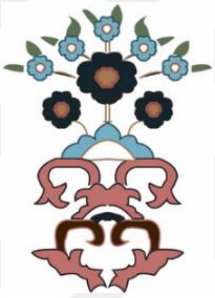
Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Zambak Motifi

Saksı Motifi

Bahar Dalı Motifi

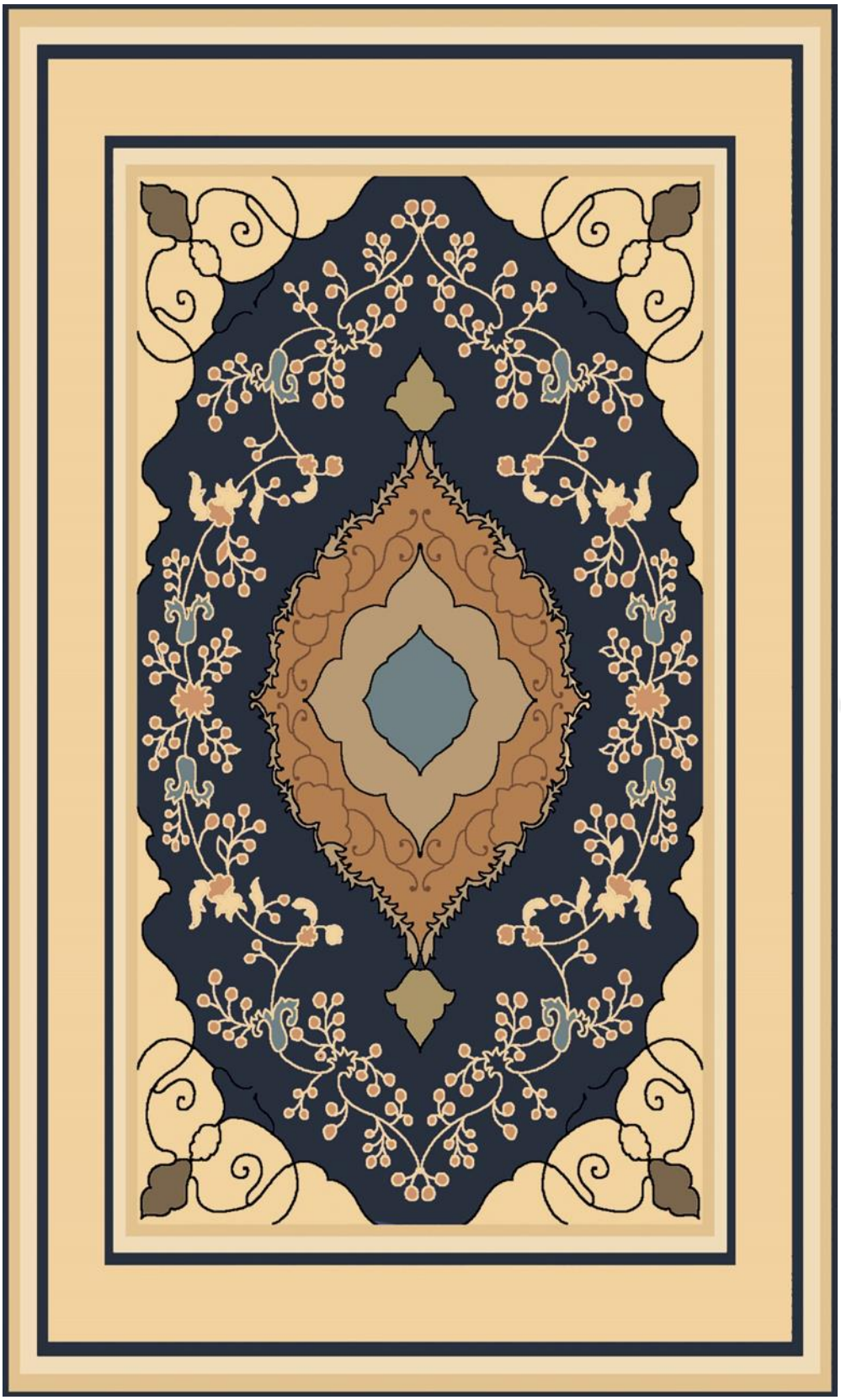
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm): 140-186 cm
Hav Yüksekliği: 4 mm
Saçak Uzunluğu: 7,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Krem rengi, sarı, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (açık mavi, koyu mavi, turkuaz mavi tonları), pembe, yavruağzı, lacivert, açık kahve / Krem rengi, sarı, yeşil (nane yeşili, yağ yeşili), mavi (açık mavi, koyu mavi, turkuaz mavi tonları), pembe, yavruağzı, lacivert, açık kahve
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Bahar dalı, zambak, hataî, penç, gonca gül, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Nesneli Bezeme: Saksı
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona ve saksılı olarak adlandırılan motif özelliklerine sahip Lâdik halısının penç motifi ile başlayan yuvarlak formdaki göbeğinin iki uç kısmı tepelik motifi ile süslenmiş olup, kenarları bitkisel motifler ile bezenmiştir. Halının köşe kısımlarında zemine doğru uzanan bitkisel motifler vardır ve bazı yerlerde bu çiçekler saksılı formdadır. Halının köşe kısımlarında yine çeşitli stilize edilmiş bitkisel motifler kullanılmış, kenar suyunda stilize edilmiş hataî ve penç motifleri kullanılmıştır. Halıda iki iç ve dış sedef bulunmakta ve yine bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 38

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Rumî ve Hatai Motifi

Bahar Dalı Motifi

Penç Motifi

Hatai Motifi

Tepelik Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi:1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış **(**Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade Halısı
Boyutları (en-boy cm): 174-282 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 11 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, sarı (hardal sarı), krem rengi, kahverengi (açık kahve), mavi / Lacivert, sarı (hardal sarış), krem rengi, kahverengi (açık kahve), mavi
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Hataî, penç, gonca gül, bahar dalı, yaprak, dal, stilize bitkisel motifler, rumî
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında bitkisel motifler kullanılmıştır. Çelenkli forma sahip olup, göbek kısmı yine penç motifi ile başlamış, rumî, penç, hataî ve çeşitli stilize bitkisel motiflerle çeşitlendirilmiştir. Göbeğin uç kısımlarında tepelik motifi kullanılmış, kenar kısımlarında rumî motifinin kıvrımlı helezonlar şeklinde kullanılması ile alan bölünmesi sağlanmıştır. Çelenk ve köşe kısımlarında yine rumî, hataî gibi bitkisel bezemelerin kullanıldığı halıda büyük kenar suyunun dışında içerisi kıvrımlı bitkisel bezemelerle süslenen üç ayrı iç sedef ve dış sedef bulunmaktadır. Büyük kenar suyu ise yine hataî, rumî, penç ve gonca gül gibi bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 39

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Saksı Motifi

Stilize Bitki Motifi

Zambak Motifi

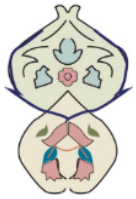
Stilize Bitki Motifi

Stilize Bitki Motifi

Bahar Dalı Motifi

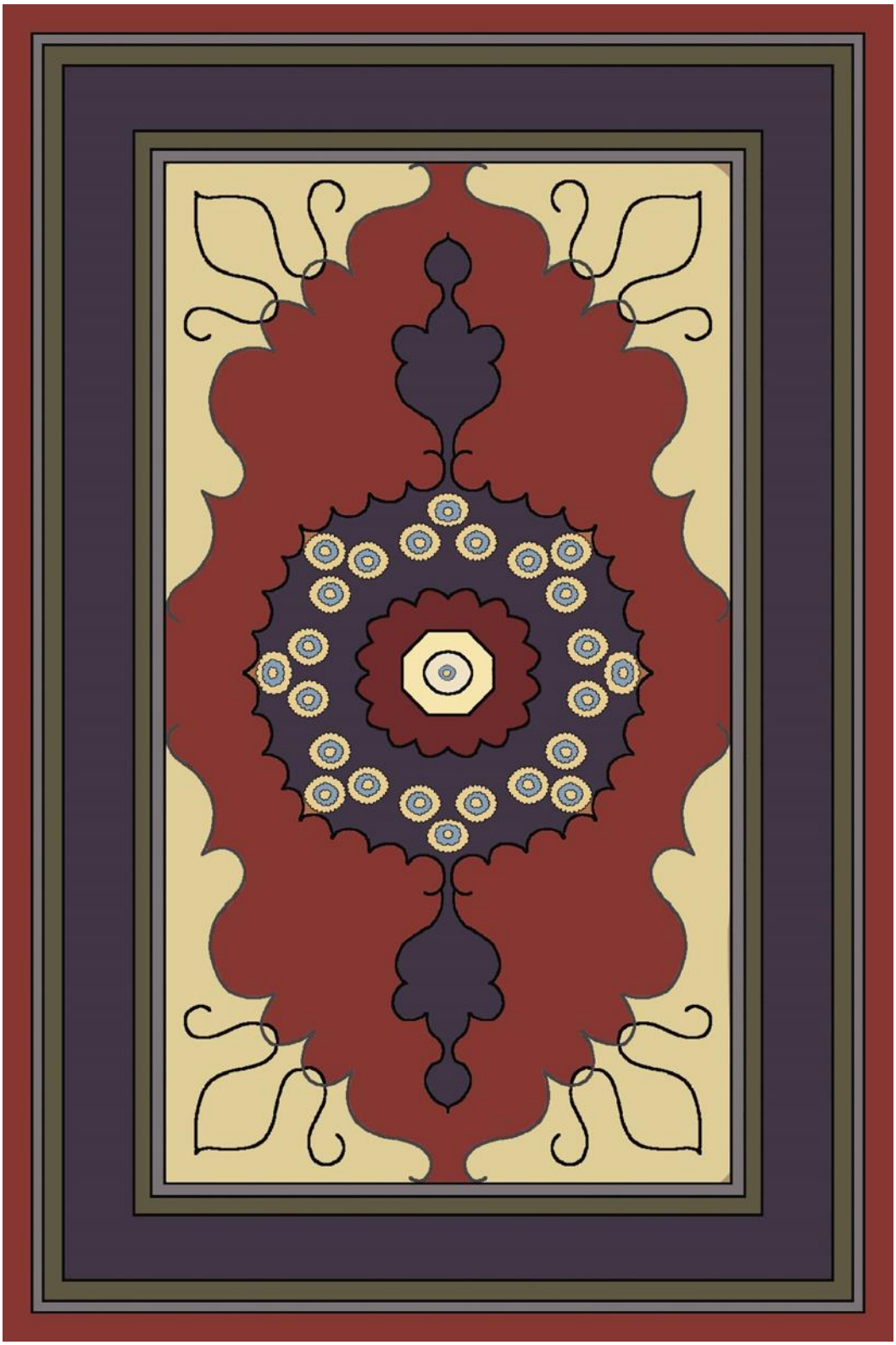
Tepelik Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim Tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Kelle Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 206-214 cm
Hav Yüksekliği: 8 mm
Saçak Uzunluğu: 7,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Gülkurusu, yeşil (yağ yeşili, nane yeşili), mavi (turkuaz mavi, açık mavi), lacivert, krem rengi, kiremit rengi, füme, hardal sarısı, kahverengi (açık kahve), siyah / Gülkurusu, yeşil (yağ yeşili, nane yeşili), mavi (turkuaz mavi, açık mavi), lacivert, krem rengi, kiremit rengi, füme, hardal sarısı, kahverengi (açık kahve), siyah
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Bahar dalı, zambak, sümbül, hataî, penç, gonca gül, yaprak, dal, sap çıkması, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Nesneli Bezeme: Saksı
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısında sadece bitkisel motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Halının yuvarlak formdaki göbeğinin iki uç kısmı tepelik rumî ile süslenmiş olup, kenarları bitkisel motifler ile bezenmiştir. Halının köşe kısımlarından zemine doğru uzanan stilize bitkisel motifler bulunmakta, bunların bazı yerlerde saksılı formda olduğu görülmektedir. Halının köşe kısımlarında yine çeşitli stilize edilmiş bitkisel motifler kullanılmış olup, iki iç ve iki dış sedefte suyolu benzeri kenar süslemeleri yapılmış, kenar suyunda stilize edilmiş hataî, penç, rumî ve çeşitli stilize bitkisel motifler bir arada kullanılmıştır.

Bilgi Formu 40

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Penç Motifi

Hatai Motifi

Karanfil Motifi

Hatai Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1960
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 208-320 cm
Hav Yüksekliği: 10 mm
Saçak Uzunluğu: 8,5 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 40x50
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Kiremit rengi, gülkurusu, pembe, krem rengi, mavi (açık ve turkuaz mavi), lacivert, yeşil (yağ yeşili), kahverengi (açık ve koyu kahve), bej, sarı (hardal sarısı) / Kiremit rengi, gülkurusu, pembe, krem rengi, mavi (açık ve turkuaz mavi), lacivert, yeşil (yağ yeşili), kahverengi (açık ve koyu kahve), bej, sarı (hardal sarısı)
Ait Olduğu Yöre: Lâdik Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, sümbül, hataî, penç, gonca gül, yaprak, hançer yaprak, dal, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyona sahip Lâdik halısının göbek kısmı penç motifi ile başlamış olup, farklı formda penç, etrafı hataî ve gonca gül bezemeleri ile zenginleştirilmiştir. Göbeğin uç kısımları tepelik motifi ile bezenmiştir. Halının köşe kısımlarında çeşitli stilize bitkisel motifler kullanılmış, ayrıca büyük formda lale figürüne benzer bir motifin içerisinde penç motifleri kullanılmış, uçları karanfil çiçeğine benzer motiflerle bezenmiştir. Halının kenar suyunda yine penç, hataî ve çeşitli stilize bitkisel motifler kullanılmış olup, halıda bitkisel motiflerle bezenmiş iki iç sedef ve iki dış sedef bulunmaktadır.

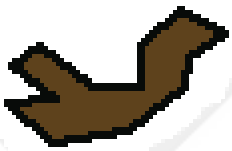
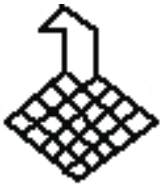
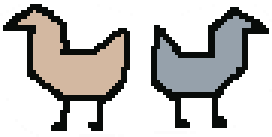
Bilgi Formu 41

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

 Geyik Motifi	 Geyik Motifi
 Kuş Motifi	 Kuş Motifi
 Kuş Motifi	 Kuş Motifi
 Eşkenar Dörtgen	 Koçboynuzu Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1980
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Kim tarafından bağışlandığı bilinmiyor)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Seccade halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 133-195 cm
Hav Yüksekliği: 5 mm
Saçak Uzunluğu: 3 cm
Düğüm Tipi: Türk Gördes Düğümü
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 30x30
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Yün, yün, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Bordo, krem rengi, nane yeşili, mavi, lacivert, kahverengi (koyu kahve, açık kahve) / Bordo, krem rengi, nane yeşili, mavi, lacivert, kahverengi (koyu kahve, açık kahve)
Ait Olduğu Yöre: Şirvan Halısı
Bezeme Konuları:
Figürlü Bezeme: Geyik, kuş, ejderha, deve, stilize hayvan figürü
Nesneli Bezeme: Çengel
Sembolik Bezeme: Koçboynuzu
Geometrik Bezeme: Sekizgen, eşkenar dörtgen, zikzak
Kompozisyon Özellikleri: Raporlu kompozisyona sahip Şirvan yöresine ait halıda geometrik motifler ve hayvan figürleri bir arada kullanılmıştır. Dörtte bir rapor tekrarı ile kompozisyon sağlanmıştır. Halının zemin kısmında çeşitli hayvan figürleri ile bezenerek doğal bir kompozisyon oluşturulmuştur. İç ve dış sedefinde çengel motifi kullanılmış olup, büyük kenar suyu yine çeşitli hayvan figürleri ve koçboynuzu motifleri ile bezenmiştir.

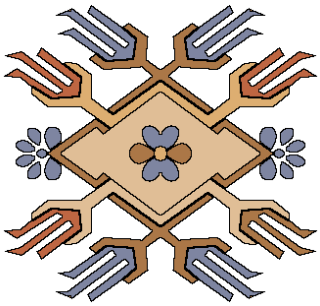
Bilgi Formu 42

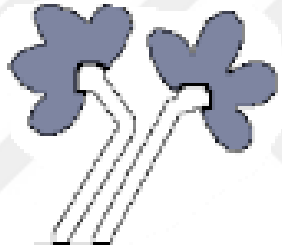
Halının Şema Çizimi

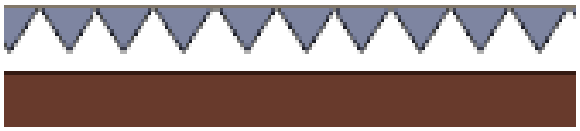
Motif Çizimleri

Penç ve Lale Motifi

Karanfil Motifi

Zikzak Motifi

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1990
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam tarafından müzeye bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Yol halısı
Boyutları (en-boy cm): 85-280 cm
Hav Yüksekliği: 7 mm
Saçak Uzunluğu: 11 cm
Düğüm Tipi: Türk Düğümü
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Kiremit rengi, krem rengi, mavi, bej, siyah / Kiremit rengi, krem rengi, mavi, bej, siyah, açık kahverengi
Ait Olduğu Yöre: Milas Yöresi (Isparta Halısı)
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Karanfil, lale, penç, stilize bitkisel motifler
Geometrik Bezeme: Eşkenar dörtgen, zikzak
Kompozisyon Özellikleri: Halı, raporlu kompozisyona sahip olup dörtte bir oranında tekrar etmektedir. Zeminde sade rengin üzerine eşkenar dörtgen şeklindeki motiflerin orta kısımlarında çiçek motifi kullanılmış, dörtgenin iki ucunda yine çiçek motifi ile bezenmiş ve kenarları lale motifleri ile çeşitlendirilmiştir. Yine zeminde halının uç kısımlarında karanfil şeklinde çiçek motifleri bulunmaktadır. Halının bordür kısmında büyük formda suyolu benzeri kenar süslemeleri bulunmakta, bunların bölmelerinde çiçek ve lale motifleri ile birleştirilerek üsluplanmış bezemeler olduğu görülmektedir. Bordürün kenarları üçgen şeklinde zikzaklarla bezenmiştir.

Bilgi Formu 43

Halının Şema Çizimi

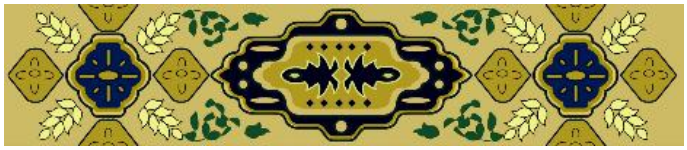
Motif Çizimleri

Karanfil Motifi

Tepelik Motifi

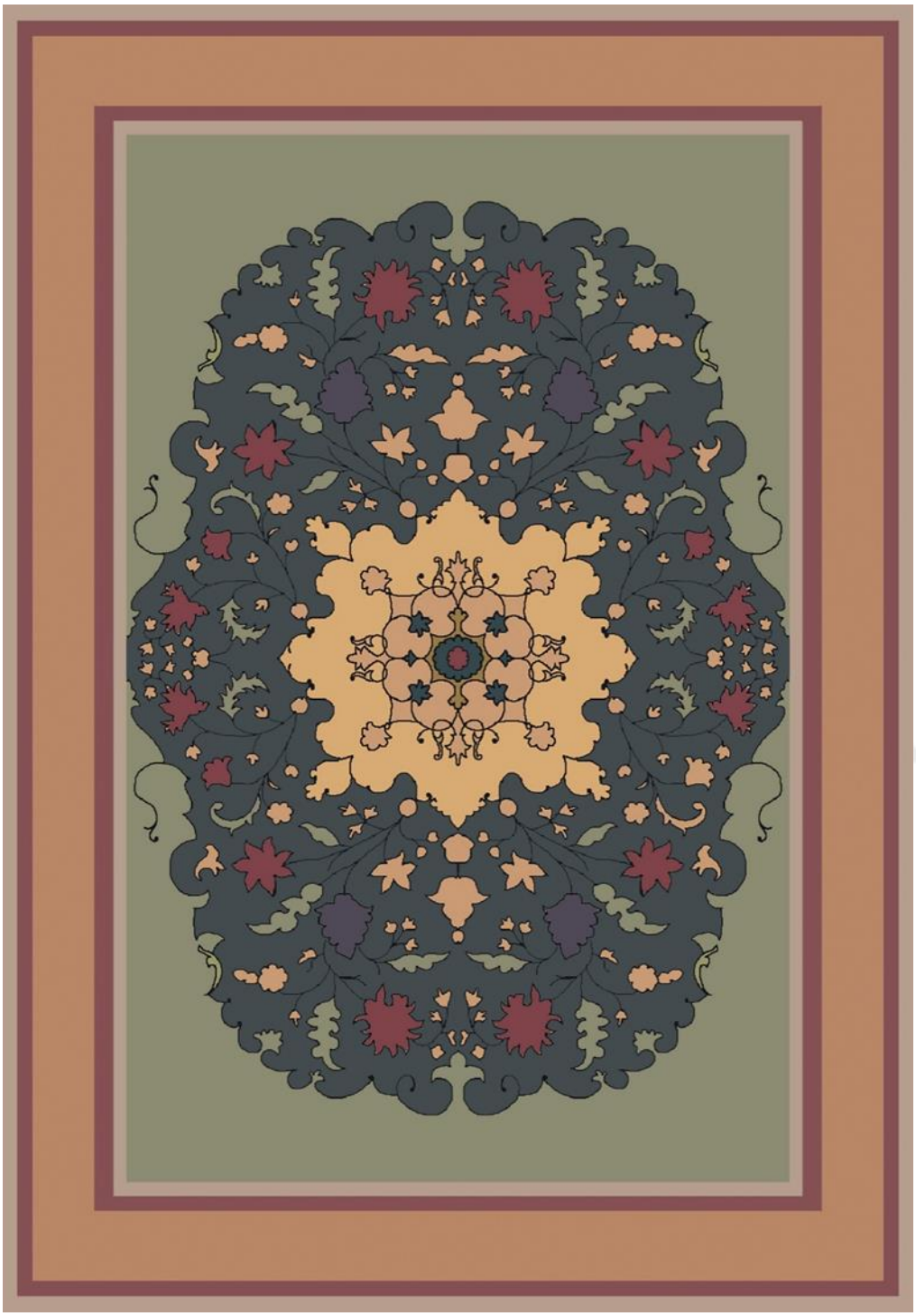
Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1940
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Hasan Büyükçam Tarafından Müzeye Bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 270-375 cm
Hav Yüksekliği: 5 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Lacivert, mavi (turkuaz mavi), krem rengi, bej, sarı (hardal sarısı), yeşil, kahverengi / Lacivert, mavi (turkuaz mavi), krem rengi, bej, hardal sarısı, yeşil
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, hataî, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, karanfil, stilize bitkisel motifler
Sembolik Bezeme: Tepelik
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyonuna sahip halının göbek kısmı çarpı işaretine benzer bir formla başlamış, bunların ucu stilize karanfil motifi ile bezenmiştir. Göbeğin iç kısımları yine lale motifine benzer stilize desenler ve çeşitli stilize bitki motifleri ile bezenmiş, uçlarında tepelik motifi kullanılmıştır. Köşe kısımlar ile zeminin alan bölünmesi dişli hançer yapraklarla sağlanmış, köşelerin içlerinde stilize bitkisel motifler kullanılmıştır. Halının kenar suyunun dışında üç tane iç sedefi, üç tane de dış sedefi bulunmakta olup, bunlar bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Bilgi Formu 44

Halının Şema Çizimi

Motif Çizimleri

Hatai Motifi

Tepelik Motifi

Stilize Bitki Motifi

Bordür Deseni

İnceleme Tarihi: 31.10.2019
Üretim tarihi: 1950
Müzeye Geliş Şekli: Bağış (Ali İhsan Toka Tarafından Müzeye Bağışlanmıştır)
Müzedeki Yeri: Teşhir
Türü: Taban Halısı
Boyutları (en-boy cm**):** 290-420 cm
Hav Yüksekliği: 14 mm
Saçak Uzunluğu: 10 cm
Düğüm Tipi: Açık-İran, Sine düğüm
Düğüm Sıklığı (dm^2**):** 26x33
Kullanılan İplik türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):** Pamuk, pamuk, yün
Kullanılan renkler (zemin/bordür**):** Yeşil (nane yeşili, hakî yeşil, su yeşili tonları) bej, mor, gülkurusu, krem rengi, pembe / Yeşil (nane yeşili, hakî yeşil, su yeşili tonları) bej, mor, gülkurusu, krem rengi, pembe
Ait Olduğu Yöre: Isparta Halısı
Bezeme Konuları:
Bitkisel Bezeme: Penç, hataî, gonca gül, hançer yaprak, yaprak, dal, sap çıkması, stilize bitkisel motifler
Figürlü Bezeme: Rumî, tepelik rumî,
Kompozisyon Özellikleri: Köşe göbek kompozisyonuna sahip halının göbek kısmı penç motifi ile başlamış, hataî ve çeşitli stilize bitkisel bezemeler ile zenginleştirilmiştir. Köşeler ile zeminin alan bölünmesi rumî motifleri ile yapılmış, zeminle göbek arasında hançer yaprak, penç, hataî gibi bitkisel bezemeler kullanılmıştır. Halının kenar suyunda hataî motifi, dal kıvrımları ve stilize bitkisel motifler kullanılmış olup, kenar suyunun dışında iki iç sedef iki tane de dış sedef bulunmaktadır.

4.2. Bilgi Formlarının Değerlendirilmesi

Müzede örneklem olarak alınan halıların ürün çeşitlerine göre dağılımları incelendiğinde, halılardan 14 tanesinin taban halısı, 14 tanesinin kelle halısı, 3 tanesinin namazlık halı, 1 tanesinin ise yolluk olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan halıların hangi yörelere ait olduğu ile ilgili veriler Çizelge 4.1.'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Yörelere ait dağılım

	Halı Sayısı	Yüzdeler %
Isparta Halısı	29	65,91
Lâdik Halısı	14	31,82
Şirvan Halısı	1	2,27
Toplam	44	100

N:44

Çizelge 4.1. incelendiğinde müzede örneklem olarak alınan 44 adet halıdan %65,91'inin Isparta, %31,82'sinin Lâdik, %2,27'sinin ise Şirvan halısı olduğu belirlenmiştir.

Müzede örneklem olarak alınan halıların ürün çeşitlerine göre kompozisyon özellikleri ile ilgili elde edilen sonuçlar değerlendirilerek Çizelge 4.2.'de verilmiştir

Çizelge 4.2. Kompozisyon özellikleri dağılımı

	Halı Sayısı	Yüzdeler %
Köşe göbek	24	54,55
Raporlu	10	22,73
Göbekli	7	15,91
Mihraplı	2	4,55
Serbest	1	2,27
Toplam	44	100,00

N:44

Çizelge 4.2. incelendiğinde halıların %54,55'inin köşe göbek kompozisyonuna, %22,73'ünün raporlu kompozisyona, %15,91'inin göbekli kompozisyona, %4,55'inin

mihraplı kompozisyona, %2,27'sinin ise serbest kompozisyona sahip olduğu görülmektedir.

Müzede örneklem olarak alınan halıların yapımında atkıda, çözgüde ve ilmede kullanılan gereçler ile ilgili veriler değerlendirilerek elde edilen sonuçlar Çizelge 4.3.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.3. Kullanılan gereçlerin dağılımı

	ATKI		ÇÖZGÜ		İLME
	Pamuk	Yün	Pamuk	Yün	Yün
Halı Sayısı	43	1	43	1	44
Yüzdeler %	97,73	2,27	97,73	2,27	100

N:44

Çizelge 4.3. incelendiğinde atkıda halıların %97,73'ünde pamuk, %2.27'sinde yün, çözgüde %97,73'ünde pamuk, %2.27'sinde yün, ilmede ise %100'ünde yün kullanıldığı, yani; 43 tanesinin atkı ve çözgüsünde pamuk, ilmesinde yün, 1 tanesinin ise atkı, çözgü ve ilmesinde yün ipinin kullandığı görülmektedir.

Örneklem olarak alınan halıların dm^2'deki düğüm sayısı ile ilgili veriler değerlendirilerek elde edilen sonuçlar Çizelge 4.4.'de verilmiştir.

Çizelge 4.4. Dm^2'deki düğüm sayısı dağılımı

Halı Sayısı	1 dm'de endeki düğüm sayısı	1 dm'de boydaki düğüm sayısı	1 dm^2 toplam düğüm sayısı	Yüzdeler
19	26	33	858	43,18
10	26	30	780	22,73
10	40	50	2000	22,73
2	40	40	1600	4,55
1	40	45	1800	2,27
1	45	50	2250	2,27
1	30	30	900	2,27

N:44

Çizelge 4.6. incelendiğinde halıların $1dm^2$'nde, %43,18'inde 26x33, %22,73'ünde 26x30, %22,73'ünde 40x50, %4,55'inde 40x40, %2,27'sinde 40x45, %2,27'sinde 45x50 ve %2,27'sinde 30x30 düğüm olduğu görülmektedir.

Örneklem olarak alınan halılarda kullanılan renkler; zeminde ve bordürde ayrı ayrı incelenerek çizelge 4.5. ve çizelge 4.6.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.5. Zemin renkleri dağılımı

	Siyah	Kırmızı	Sarı	Mavi	Yeşil	Lacivert	Mor	Kahverengi	Pembe	Krem Rengi	Füme	Yavruağzı	Bordo	Gül Kurusu	Bej	Kiremit Rengi
Halı 1			x	x	x	x			x	x	x					
Halı 2			x	x	x	x		x	x	x		x				
Halı 3			x	x	x	x			x	x	x	x				
Halı 4	x		x		x			x		x			x	x		
Halı 5		x	x	x	x	x		x		x						
Halı 6			x	x	x	x			x	x		x		x		
Halı 7			x	x	x	x		x	x	x					x	
Halı 8			x					x	x	x	x	x			x	
Halı 9			x		x	x		x	x	x						
Halı 10				x		x		x		x						x
Halı 11	x		x	x	x			x		x			x		x	
Halı 12		x	x	x	x	x		x		x			x			
Halı 13	x		x	x	x			x	x	x		x				
Halı 14	x		x	x	x	x		x	x	x	x					x
Halı 15	x		x		x				x	x					x	
Halı 16			x	x	x	x		x		x		x		x	x	
Halı 17	x		x	x	x			x	x	x			x			x
Halı 18	x		x	x	x			x		x	x				x	
Halı 19	x			x	x	x		x	x	x	x	x				
Halı 20	x		x					x	x	x						
Halı 21			x	x	x			x				x			x	
Halı 22			x	x	x	x		x	x	x					x	
Halı 23	x		x	x				x		x		x				
Halı 24	x			x	x	x		x		x		x				
Halı 25	x		x	x	x			x	x		x		x		x	
Halı 26	x		x		x			x	x	x		x				
Halı 27				x	x			x		x	x	x			x	
Halı 28	x		x	x	x			x		x		x				
Halı 29	x		x	x	x	x	x			x	x	x			x	
Halı 30			x		x	x		x		x	x	x				
Halı 31	x		x	x	x			x		x		x		x		
Halı 32	x			x	x	x		x	x	x		x				
Halı 33	x		x	x	x			x	x	x	x		x		x	
Halı 34	x				x			x	x	x	x		x			
Halı 35				x	x	x		x	x	x	x	x		x		x
Halı 36	x			x	x	x		x	x	x	x	x			x	
Halı 37			x	x	x	x		x	x	x		x				
Halı 38			x	x		x		x		x						
Halı 39	x		x	x	x	x		x		x	x			x		x
Halı 40			x	x	x	x		x	x	x				x	x	x
Halı 41				x	x	x		x		x			x			
Halı 42	x			x						x					x	x
Halı 43			x	x	x	x		x		x					x	
Halı 44					x		x		x	x				x	x	
Toplam	22	2	33	35	38	25	2	37	24	42	15	20	8	8	17	7
Yüzde	50	4,5	75	80	86	57	4,5	84	55	95	34	45	18	18	39	16

N: 44

Çizelge 4.5. incelendiğinde müzedeki halıların zemin renginde en çok krem rengi, yeşil, kahverengi, mavi ve sarı rengin kullanıldığı, bunu diğer ana ve ara renklerin takip ettiği görülmektedir.

Çizelge 4.6. Bordür renkleri dağılımı

	Siyah	Kırmızı	Sarı	Mavi	Yeşil	Lacivert	Mor	Kahverengi	Pembe	Krem Rengi	Füme	Yavruağzı	Bordo	Gül Kurusu	Bej	Kiremit Rengi
Halı 1			x	x	x	x			x	x	x					
Halı 2			x	x	x	x		x	x	x		x				
Halı 3			x	x	x	x			x	x	x	x				
Halı 4	x		x		x			x		x			x	x		
Halı 5		x	x	x	x	x		x		x						
Halı 6			x	x	x	x			x	x		x		x		
Halı 7																
Halı 8			x					x	x	x	x	x			x	
Halı 9	x		x		x	x		x	x	x						
Halı 10				x		x		x	x	x		x				
Halı 11	x		x	x	x			x		x			x			
Halı 12		x	x	x	x	x		x		x			x			
Halı 13	x				x			x	x	x		x				
Halı 14	x		x	x	x	x		x	x	x	x					x
Halı 15	x		x		x				x	x					x	
Halı 16	x			x	x	x		x			x	x		x	x	
Halı 17			x	x	x	x		x					x			x
Halı 18	x		x	x	x			x		x	x				x	
Halı 19	x			x	x	x		x	x	x	x	x				
Halı 20	x		x					x	x	x	x					
Halı 21			x		x			x				x			x	
Halı 22			x	x	x	x		x	x	x					x	
Halı 23	x		x	x				x		x		x				
Halı 24	x			x	x	x		x		x		x				
Halı 25	x		x	x	x			x	x		x		x		x	
Halı 26	x		x		x			x	x	x		x				
Halı 27				x	x			x		x	x	x			x	
Halı 28	x		x	x	x			x		x		x				
Halı 29			x	x	x	x				x	x			x	x	
Halı 30			x		x	x		x		x	x	x				
Halı 31	x		x	x	x	x		x	x	x	x			x		
Halı 32	x			x	x	x		x	x	x		x				
Halı 33	x		x	x	x			x	x	x	x		x		x	
Halı 34	x				x			x	x	x	x		x			
Halı 35				x	x	x		x	x	x	x	x		x		x
Halı 36	x			x	x	x		x	x	x	x	x			x	
Halı 37			x	x	x	x		x	x	x		x				
Halı 38			x	x		x		x		x						
Halı 39	x		x	x	x	x		x		x	x			x		x
Halı 40			x	x	x	x		x	x	x				x	x	x
Halı 41				x	x	x		x		x			x			
Halı 42	x			x				x		x					x	x
Halı 43			x	x	x	x		x		x					x	
Halı 44					x		x		x	x				x	x	
Toplam	22	2	30	32	37	26	1	37	24	39	18	19	8	9	15	6
Yüzde	50	5	68	73	84	59	2	84	55	89	41	43	18	20	34	14

N: 44

Çizelge 4.6. incelendiğinde müzedeki halıların bordür renginde en çok krem rengi, kahverengi, yeşil ve mavi rengin kullanıldığı bunu diğer ana ve ana renklerin takip ettiği görülmektedir. Bu renkler içerisinde mavi için turkuaz, açık ve koyu gibi farklı

tonları kullanıldığı, yeşil için haki yeşil, nane yeşili koyu ve açık yeşil gibi farklı tonlamaların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bilgi formlarında yer alan renk tonlarının bazılarından örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Resim 4.1. İplik tonları örnekleri

Resim 4.2. İplik tonları örnekleri

Resim 4.3. İplik tonları örnekleri

Örneklem olarak alınan halılarda kullanılan bezemeler ile ilgili veriler değerlendirilerek elde edilen sonuçlar Çizelge 4.7.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.7. Bezemelerin dağılımı

	Bitkisel Bezemeler																					Figürlü Bezemeler						Nesneli Bezemeler							Geometrik Bezemeler									Sembolik Bezemeler	
Bilgi Formu No	Hatai	Şems	Gonca gül	Penç	Badem Motifi	Karanfil	Stilize Bitkisel	Üzüm	Yaprak	Gül	Lale	Sümbül	Zambak	Nergis	Bahar Dalı	Nar	Ağaç	Sap Çıkması	Hançer Yaprak	Dal	Tepelik Rumi	Rumi	Kuş	Geyik	Ejderha	Deve	Kelebek	Stilize Hayvan	Kandil	Saksı	Vazo	Çengel	Cami	Kubbe	Minare	Eşkenar	Daire	Çizgi	Zigzag	Üçgen	Sekizgen	Yıldız	Sütun	Kare	Koçboynuzu	Tepelik
1	x	x	x	x	x	x	x		x			x						x	x	x	x	x																								x
2			x	x			x		x	x									x	x																x	x				x				
3	x		x	x		x	x		x			x					x	x	x	x	x	x																							x
4							x		x	x										x																									
5	x		x	x		x	x																																						
6	x		x	x	x	x	x					x									x	x																							x
7							x		x											x																									
8	x		x	x			x						x																															x
9			x	x			x		x											x																									
10	x		x	x			x		x										x	x																									
11	x		x	x			x		x				x						x	x																									
12			x	x			x		x	x																			x	x												x			
13				x			x	x	x										x																										
14	x		x	x			x		x		x	x	x						x	x				x				x																	x
15	x		x	x			x		x						x			x	x	x		x																							x
16	x		x	x		x	x		x		x	x			x				x	x		x																							
17	x		x	x			x		x			x		x					x	x																									
18	x		x	x			x		x						x				x	x																									
19	x		x	x			x		x						x				x	x																									x
20			x				x		x	x										x											x													

Çizelge 4.7. (devam) Bezemelerin dağılımı

| | | |

Çizelge 4.7. incelendiğinde, halılarda bitkisel bezeme olarak en çok stilize bitkisel motifler, gonca gül, penç, yaprak, dal ve hataî motifinin kullanıldığı, geometrik bezeme olarak eşkenar dörtgen motifinin kullanıldığı, nesneli bezeme olarak saksı motifinin kullanıldığı, figürlü bezeme olarak ise stilize hayvan figürünün kullanıldığı görülmektedir.

Deniz (2000)'de, Halılar ve Düz Dokumalar ile ilgili kitabında Isparta halılarında daha çok bitkisel desenlerin hakîm olduğunu, içlerinde geometrik desenlilerin de bulunduğunu, halk arasında köşe-göbek olarak adlandırılan madalyonlu örneklerin yaygın olduğunu belirtmektedir. Halıların zemininin ve göbek kısmının rumî, çift rumî (palmet), gül, lale, karanfil, sümbül gibi motiflerle süslendiğini ve bu desenlerin uslüplaştırılarak kullanıldığını ifade etmektedir.

Işıksaçan (1964)'de, Batı Anadolu Halılarının desen ve kalitelerini araştırdığı doktora tezinde Isparta halılarında kullanılan desenlerin; İran, Hint ve Çin desenlerinin Isparta kalitesine uyumlandırılmış şekilleri olduğunu belirtmekte, halıların en karakteristik özelliğinin köşeler ve göbeğin motifli olarak, köşelerle göbek arasında kalan zeminin ise motifsiz, düz renkli olması olduğunu belirtmiştir. Çoğunlukla halılarda kullanılan motiflerin stilize edilmiş yaprak ve çiçek çeşitleri olduğunu söylemektedir.

Isparta Yıllığı (1983)' de yer alan bilgilere göre, XIX. yüzyıl ve XX. yüzyılın ilk yarısında Isparta'da dokunan halıların serpme güllü (serpme çiçekli), dönümlü, köşe göbek (madalyonlu), naklemeli, boş göbek, düz (tek tip), gülistan, Osmanlı, goblen ve Çin Desenli şeklinde isimlendirilmekte oldukları bilgisi yer almaktadır.

Müzede ulaşılan sonuçlarla yukarıdaki bilgiler örtüşmektedir. Ayrıca, müzede halıların motif isimleri veya yöredeki kompozisyon isimlendirmeleri ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Yapılan kaynak araştırmaları sonucunda, 2 numaralı bilgi formundaki halının yörede "goblen" ismi ile anıldığı (Anonim, 1970; Sümer Halı Kataloğu, 1990), 9 ve 20 numaralı bilgi formundaki halının "Doğu halısı", olduğu (Küçükerman, 1990) ve "Çin desenli" olduğu (Anonim, 1970), 13 numaralı bilgi formundaki halının "üzümlü" ismi ile anıldığı (Url 2) bilgisine ulaşılmıştır. 15 ve 38 numaralı bilgi formlarındaki halıların "çelenkli" ismi ile anıldığı (Sümer Halı

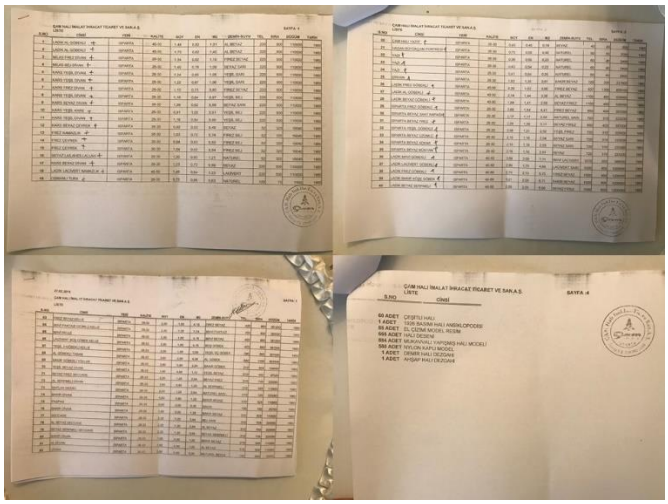
Kataloğu, 1990), 16 ve 17 numaralı bilgi formlarındaki halıların serpme desenli halılar olarak isimlendirildiği (Ürer, 2007), 22, 32 ve 39 numaralı bilgi formundaki halıların "saksılı" olarak isimlendirildiği (Sümer Halı Kataloğu, 1990) bilgisine ulaşılmıştır.

4.3. Müze İle İlgili Bulgular

Müzeye ilk bağış İsmail Ateş tarafından yapılmış, ardından yöre halkı ile halıcılıkla uğraşan firmalar ve bazı kurumlar tarafından bağış yapılmaya devam edilmiş, müzedeki eser sayısı hızla artmıştır.

Resim 4.4. Müze bağışçılarından Hasan Büyükçam ile yapılan görüşme

Resim 4.5. Hasan Büyükçam ile görüşme soncu elde edilen belgeler (bağışlanan halılar, halıların bazı teknik bilgileri, etnografik eserler ve halıcılıkla ilgili müzeye bağışladığı kitap ile ilgili bilgiler)

Araştırma yapılan tarihlerde teşhirde toplamda 168 adet, depoda ortalama 190 kadar havlı dokuma bulunmaktadır. Bunların içerisinde küçük boyutlarda süs veya hediye amaçlı dokunanlar halılar, portre halıları, resim halıları ve yazılı halılar da bulunmaktadır. Müzedeki eser sayısı, yeni gelen bağışlar, hasar görme veya bağışçısına tekrar iade edilebilme gibi sebeplerle sıklıkla değişmektedir. Halılar müzede duvara asılarak sergilenmektedir.

Müzede sergileme yöntemlerinin kısıtlı olması ve müzenin geniş bir yüzey alanı olsa da çok sayıda eser bulunması sebebi ile ürünler dönüşümlü olarak sergilenmekte, dönem dönem sergilenen ürünler değişmektedir. Bu durum müzeye sergilenen eserde çeşitlilik kazandırsa da ziyaretçilerin ve araştırmacıların müzedeki tüm eserleri görmesine engel olmaktadır.

Müzedeki depolama koşullarının iyi olduğu gözlemlenmiştir. Teşhirde ve depoda bulunan halıların müzenin üst katında bulunan teras kısmında yılda iki kez havalandırıldığı ve bu dönemde belediye görevlileri tarafından bakımlarının yapıldığı, depodaki halıların ise rulo şeklinde sarılı olarak muhafaza edildiği belirtilmektedir. (Sözlü görüşme, akt. Gülşen Saban, 2019). Müzede halıların sergilendiği katlar güneş görmemekte, halıların sergilenmesi için özel bir ışıklandırma sistemi kullanılmaktadır.

Müzedeki halıların envanter düzenlemeleri ile ilgili çalışmalar hâlen devam etmektedir. Envanter kayıtlarında, eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Halıların üretim tarihi ile ilgili bilgilerin bağış yapan kişilerce sağlandığı, bu sebeple de bu tarihlerin kesin tarih bilgisini yansıtmayabileceği düşünülmektedir.

Resim 4.6. Müzede bulunan bilgi kartlarından örnekler

Ayrıca müzenin, ahşap, cam vb. malzemelerden yapılan hediyelik eşyaların satıldığı bir de mağazası bulunmaktadır.

Resim 4.7. Müzedeki sergi standı

5. TASARIM VE UYGULAMA

Tekstil tasarımcısı ihtiyaç veya talebe göre kurguladığı düşünceyi kâğıda dökerek bu düşünceye işlevsellik kazandırabilmek için teknolojik teknik ve malzemeleri de kullanarak özgün tasarımlar üretmektedirler (Öngen, 2017, s. 217).

Bir tekstil ürününün tasarımının hemen her noktasında sosyal, kültürel, teknolojik, ekonomik, estetik ve bazen de fiziksel faktörler etki etmektedir. Bu durumu yöneten etken ise insan faktörüdür (Sezgin ve Önlü, 1992, s. 85).

Atılgan (2006, s. 265) tekstil tasarımı hakkında şunları söylemektedir;

> Günümüzde sosyal, politik, ekonomik, estetik öğelerin hâkim olduğu bir dünyada yaşamaktayız. Tasarım ürünü, tüm bu öğelerin sentezini içeren bir bütünlüğe sahip olmalıdır. Tekstilde tasarımın ana ilkesi estetik unsurları içererek özgün olması yanında işlevsel olmasıdır. İşlevsel olmayan bir tekstil ürünü sanat eseri kapsamına girer ve tekstil tasarımının dışında tutulur. Tekstil tasarımını yönlendiren birincil etmen "yaratma"dır.

Gürcüm vd. (2016, s. 1717)'de tasarımcının bireyselliğinden kaynaklanan yaratıcılığa da bağlı olarak, tekstil tasarımında yaratının boyutlarının desen tasarımı ile sınırlı kalmadığını belirtmektedirler. Ayrıca; gelişen teknoloji sayesinde genişleyerek hammaddeden iplik ve farklı malzemeye, örgülendirmeden doku farklılıklarına, üretim biçimlerinde dokuma, örme gibi farklı teknikler kullanılarak üretilmiş tekstillerin yüzeyine uygulanan baskı tekniklerine ve bitim işlemlerine kadar geniş bir alana yayıldığından bahsetmektedirler.

Tasarım problemi: En canlı ve kalıcı renklerle süslenen, her biri ayrı bir anlam içeren motiflerle bezenen, bir anlamda gönülden geçenlerin aktarıldığı tarihi belge niteliği taşıyan geleneksel halıların öz değerlerinin korunarak sürdürülebilirliklerini sağlamak amacı ile tasarımlar yapılmıştır.

Hedef Kitle: Tasarımlar yapılırken hedef kitle olarak müze ziyaretçileri belirlenmiş, ziyaretçilerin düşük, orta ve daha yüksek fiyatlarda satın alabileceği nitelikte farklı ürünler tasarlanmış, aynı zamanda ziyaretçilerin kolaylıkla taşıyabileceği ölçülerde veya katlanabilir formda ürünler olması amaçlanmıştır.

İşlevsel Analiz: Koleksiyon, müzede satışı önerilen hediyelik eşya koleksiyonu olup, tasarımlar yapılırken uygulama aşaması da düşünülerek tasarımların işlevsel, özgün ve uygulanabilir olması hedeflenmiştir. Çalışmaya uygun olarak geleneksel halı motiflerinin günümüz tekstil ürünlerinde kullanılabilmesi ve devamlılığının sağlanabilmesi amacı ile geleneksel ve modern tarzda, baskı ile uygulanabilecek nitelikte tasarlanmıştır.

Renk Analizi: Çalışma yapılan halılarda en çok kullanılan renkler ve tonları tasarım renkleri olarak seçilmiştir. Bu renkler için aynı zamanda Pantone'nin İlkbahar/Yaz 2021 yılındaki Moda Renk Trend Raporu'ndaki PANTONE 16-5938 Mint, PANTONE 14-1127 Desert Mist, PANTONE 11-0110 Buttercream, PANTONE 18-1248 Rust, PANTONE 13-0647 Illuminating, ve PANTONE 13-0117 Green Ash (Url 3) renkleri referans alınmıştır.

Resim 5.1. Pantone'nin ilkbahar/yaz 2021 renk trend raporundan örnekler (Url 3)

Tasarım teması:

"Tema; tekstil ürünü tasarlanırken en temel başlangıç noktası, ihtiyacın belirlenmesinden sonra ürünün fonksiyonlarına ayrılarak alt fonksiyonların belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır" (Gürcüm ve Yurt, 2016, s. 624).

Türkler tarihin ilk yıllarından itibaren doğada bitkilerle iç içe göçebe bir hayat sürmüşlerdir. Bu hayat tarzları sebebi ile bitkileri gözlemleyerek, hayal güçleri ve yetenekleriyle birleştirerek günlük olarak kullandıkları hemen her eşyaya yansıtmışlardır (Özsoy, 2020, s. 461).

Resim 5.2. Tasarım teması eskiz çalışması

Tespit edilen halıların da tamamına yakınında bitkisel bezemelerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle tasarımlarda da ağırlıklı olarak bitkisel motifler kullanılmıştır. Modern tasarımlarda, "tekrar ve dalga" teması esas alınarak tasarımlar yapılmıştır. Tekrar teması, monoton ilerleyen bir düzenin içerisindeki hareketliliği sağlarken, dalga teması ise tasarımlara yenilikçi yaklaşım ile sağlanan dinamizm ile moderniteyi çağrıştırması amaçlanmıştır.

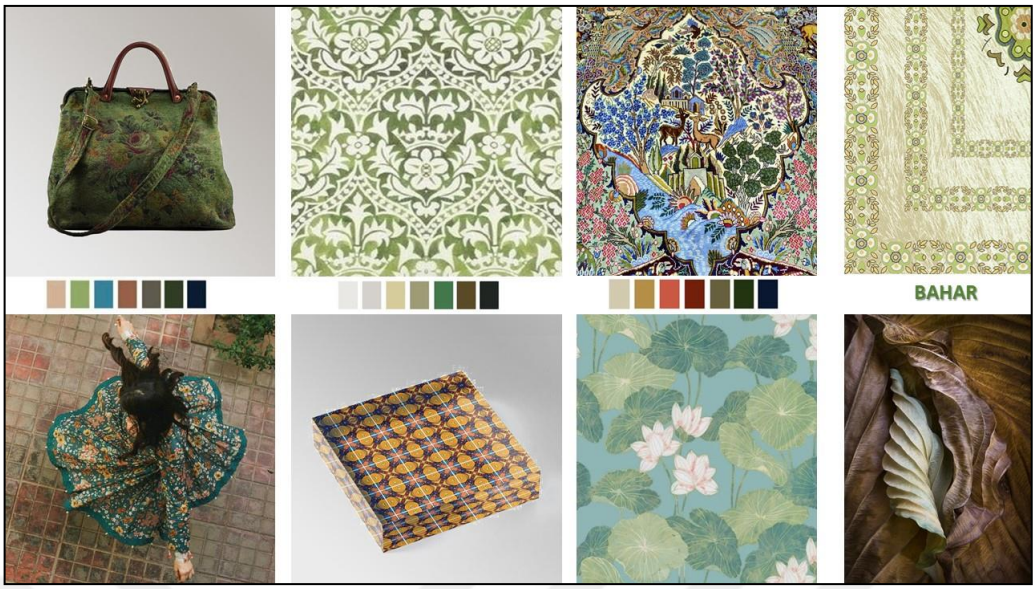
Resim 5.3. Modern tasarımlar, tema

Geleneksel tasarımlarda ise; tasarımların müzede satışı önerilen hediyelik eşyalar olması sebebi ile bu ürünleri satın alan müze ziyaretçilerine müzede bulunan halılar ve bu halıların ananevi değerlerini anımsatması amaçlanarak, halılardaki kompozisyon ve desen özelliklerinin bozulmadan kullanılması düşüncesi ile hareket edilerek "Merkezsel" teması esas alınmıştır. Halılardaki köşe-göbek ve tekrar formu kullanılarak tasarımlar yapılmıştır.

Resim 5.4. Geleneksel tasarımlar, tema

Duygu modu: Süsleme sanatlarının başında gelen bitkisel motifler, müzedeki halılarda sıklıkla kullanılmıştır. Bu motifler genellikle bahçe çiçekleri olup, baharın gelişini müjdelemesi sebebi ile duygu modu "bahar" olarak belirlenmiştir. Bitkisel motifler, doğaya dönüş, aynı zamanda doğala dönüş ayrıca sürdürülebilirliğin bir yansıması olarak düşünülmüştür.

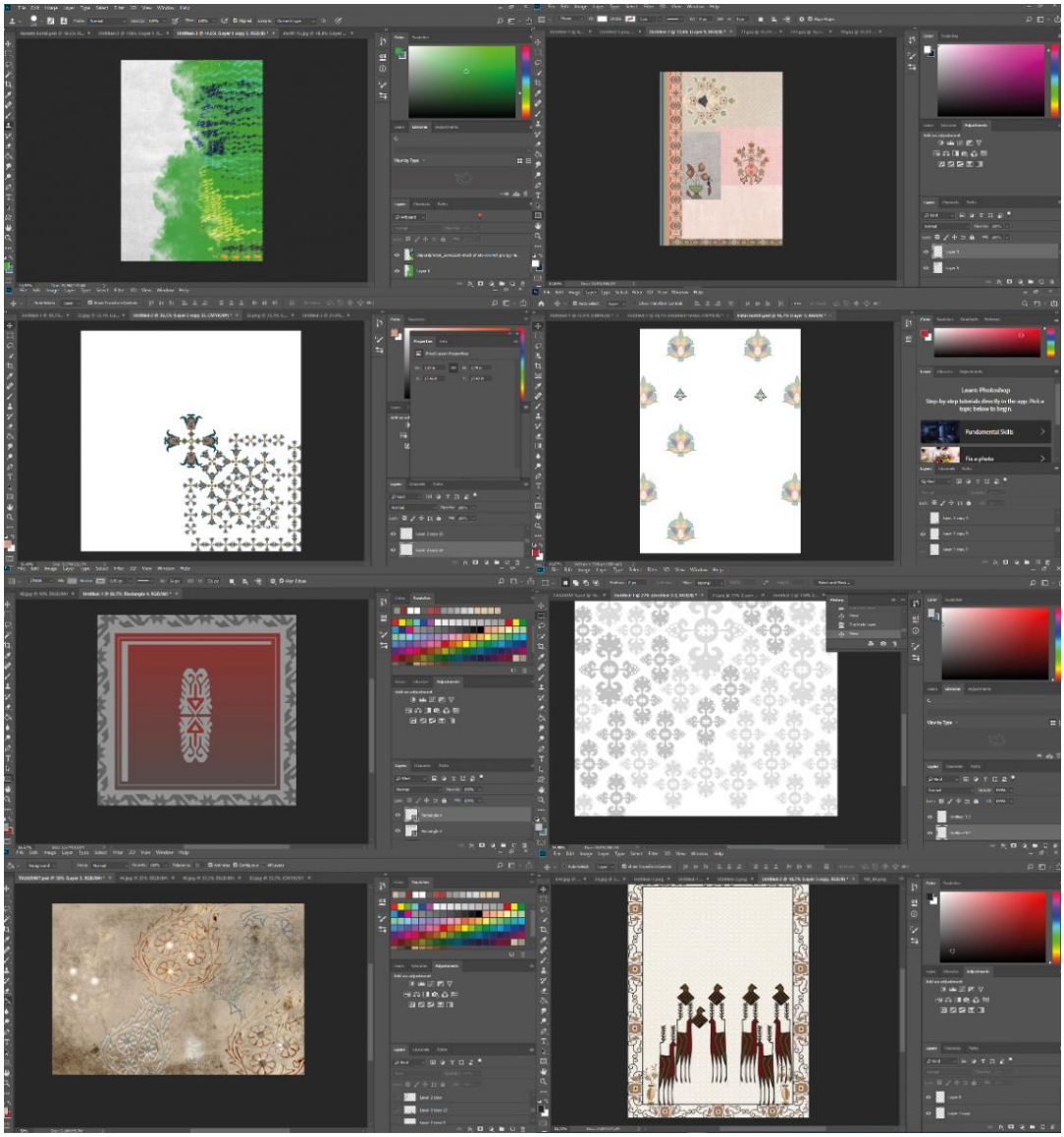
Resim 5.5. Duygu durumu

Tasarım geliştirme aşaması

Bu aşamada, tasarım araştırma süreci sonucunda ulaşılan sonuçların değerlendirilerek bir karara varılması ve araştırma aşamasının sona erdirilmesidir. Sonrasında, verilmek istenen mesaj, fikir ya da duygu, tasarım öğelerinin doğru ve etkin kullanılarak, tasarım ilkeleri doğrultusunda işlenerek uygulaması yapılır ve süreç sonlandırılır.

Araştırmalar sonucunda tespit edilen, kompozisyon ve temaya uygun olduğu düşünülen motiflerin Photoshop ve Illustrator programında vektör çizimleri yapılmıştır. Bu doğrultuda seçilen motiflerden 5 adet modern tarzda 16 adet geleneksel tarzda hediyelik eşya tasarımları yapılmış ve koleksiyon aşağıda sunulmuştur.

Tasarım aşamasında Adobe Photoshop (2020) programından yararlanılarak yapılan eskiz çalışmalarının bir kısmına Resim 5.1.'de yer verilmiştir.

Resim 5.6. Tasarım eskiz çalışmaları

5.1. Modern Tasarımlar ve Uygulamaları

Resim 5.7. Modern tasarımlar - 1

Resim 5.8. Uygulamalı tasarım - 1

Resim 5.9. Modern tasarımlar - 2

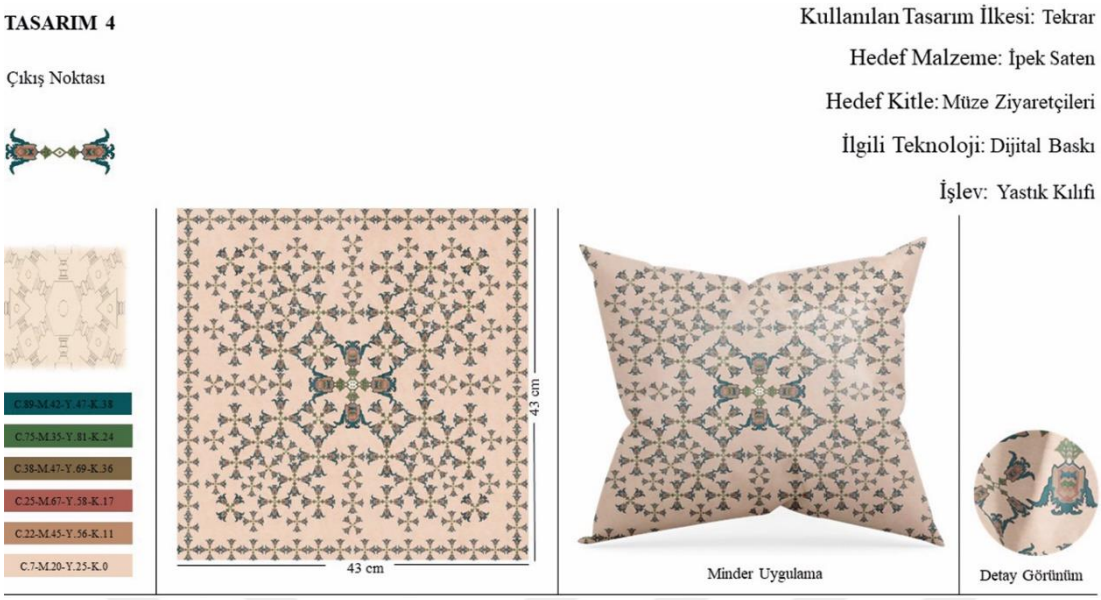
Resim 5.10. Uygulamalı tasarım - 2

Resim 5.11. Modern tasarımlar – 3

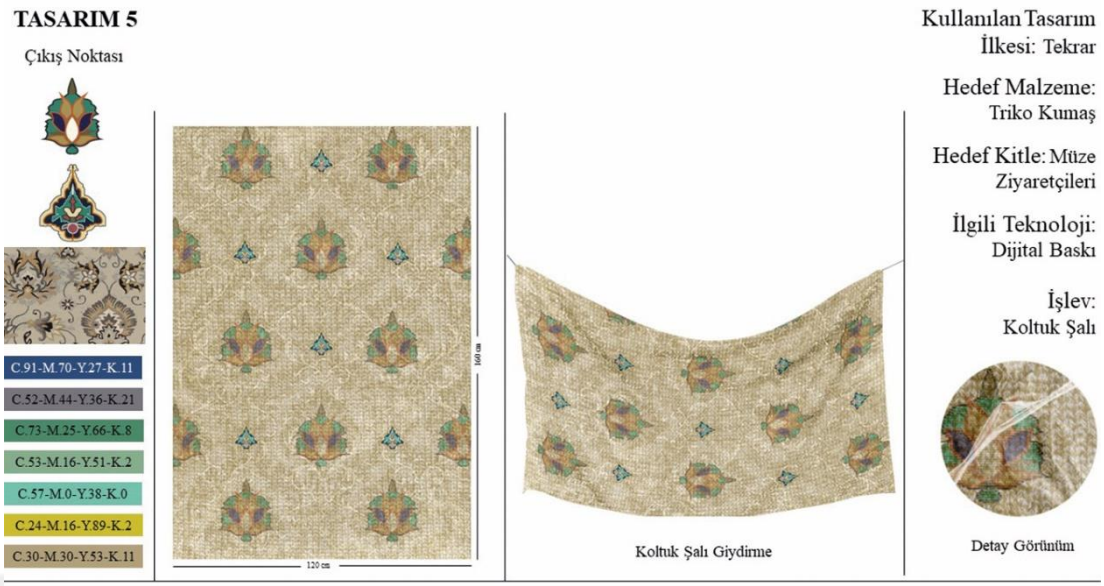
Resim 5.12. Uygulamalı tasarım - 3

Resim 5.13. Modern tasarım - 4

Resim 5.14. Uygulamalı tasarım - 4

Resim 5.15. Modern tasarım - 5

Resim 5.16. Uygulamalı tasarım - 5

5.2. Geleneksel Tasarımlar

Resim 5.17. Geleneksel tasarımlar - 1

Resim 5.18. Geleneksel tasarımlar - 2

Resim 5.19. Geleneksel tasarımlar - 3

Resim 5.20. Geleneksel tasarımlar – 4

Resim 5.21. Geleneksel tasarımlar - 5

Resim 5.22. Geleneksel tasarımlar - 6

Resim 5.23. Geleneksel tasarımlar - 7

Resim 5.24. Geleneksel tasarımlar - 8

Resim 5.25. Geleneksel tasarımlar - 9

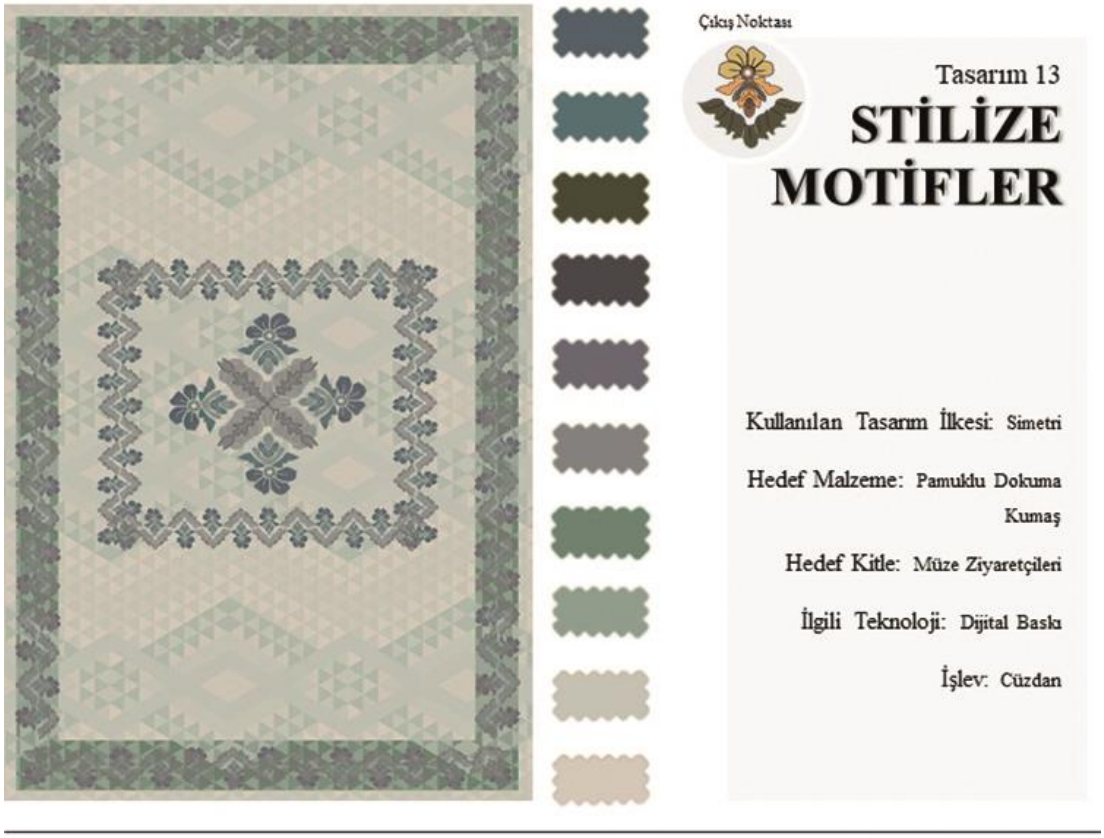
Resim 5.26. Geleneksel tasarımlar - 10

Resim 5.27. Geleneksel tasarımlar - 11

Resim 5.28. Geleneksel tasarımlar - 12

Resim 5.29. Geleneksel tasarımlar - 13

Resim 5.30. Geleneksel tasarımlar - 14

Resim 5.31. Geleneksel tasarımlar - 15

Resim 5.32. Geleneksel tasarımlar - 16

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler ve bu veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar değerlendirilmiştir.

6.1. Sonuç

Halı, ilk olarak barınma, ısınma gibi ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkmışsa da, Türk kültür tarihinde ayrı bir öneme sahiptir. Türkler her zaman halıya ayrı bir anlam yüklemişlerdir. En canlı ve kalıcı renklerle süslenen, her biri ayrı bir anlam içeren motiflerle bezenen halılar, bir anlamda gönülden geçenlerin aktarıldığı tarihi belgeler halini almıştır. Geçmişten günümüze kadar her halı dokumacısının kendinden bir parça katması ile zenginleşen bu kültür, Türk (kültür) tarihinin önemli bir mirası olagelmiştir. Geleneksel el sanatlarımızdan biri olan halıcılık zengin malzeme, konu ve tekniği ile büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmada Anadolu halıcılığının önemli örneklerinin sergilendiği Isparta'daki Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi'ndeki halılar incelenmiştir. Çalışmadaki amaç Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesindeki yer yaygısı olarak dokunan halıların, renk, kompozisyon özelliği ve bezeme konuları açısından araştırılması, yöre motiflerinden yeni tasarımların yapılması, aynı zamanda elde edilen verilerin belgelenmesi, gelecek kuşaklara aktarılması ve yararlanmak isteyenlere kaynak oluşturmasıdır.

Araştırmada alt amaçlardan yola çıkılarak ulaşılan bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

İncelenen halıların kullanım alanlarına göre sınıflandırması yapıldığında en çok taban ve kelle halısının olduğu, bunu sırası ile seccade, namazlık ve yolluk halısının takip ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Yöreye ait dağılımlara bakıldığında 44 adet halıdan %65,91'inin Isparta, %31,82'sinin Lâdik, %2,27'sinin ise Şirvan halısı olduğu belirlenmiştir.

Kompozisyon özellikleri ile ilgili veriler incelendiğinde; halıların %54,55'inin köşe göbek kompozisyonuna, %22,73'ünün raporlu kompozisyona, %15,91'inin göbekli kompozisyona, %4,55'inin mihraplı kompozisyona, %2,27'sinin ise serbest kompozisyona sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

İncelenen halıların kullanılan malzeme ve teknik özellikleri ile ilgili; 43 tanesinin atkı ve çözgüsünde pamuk, ilme ipinde yün kullanıldığı düğüm tekniklerinin ise Sine (İran) düğüm tekniği ile yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu halılardan bir tanesinde ise atkı, çözgü ve ilme ipinde yün ipinin kullanıldığı ve Türk düğüm tekniği ile dokunduğu tespit edilmiştir.

Renklerle ilgili veriler incelendiğinde halıların zemininde en çok krem rengi, yeşil, kahverengi, mavi ve sarı rengin kullanıldığı, bunu diğer ana ve ara renklerin takip ettiği, bordür renginde ise en çok krem rengi, kahverengi, yeşil ve mavi rengin kullanıldığı bunu diğer ana ve ana renklerin takip ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Kullanılan bezemelerle ilgili veriler incelendiğinde ağırlıklı olarak bitkisel motiflerin kullanıldığı gözlemlenmiş, bunların içerisinden de en çok stilize bitkisel natürel çiçek desenleri, penç, hataî ve gonca gül gibi motiflerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Geometrik bezeme olarak en çok eşkenar dörtgen motifinin kullanıldığı, nesneli bezeme olarak en çok saksı motifinin kullanıldığı, figürlü bezeme olarak ise stilize hayvan figürünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede özellikle Isparta halılarının "saat kapaklı", "saksılı", "kandahar" gibi farklı isimlerle anıldığı gözlemlenmiş ancak bu motif ve kompozisyon isimlendirmelerinin menşeine, neden bu isimlendirmelerle anıldığı konusunda detaylı bilgiye ulaşılamamış, çeşitli kaynak araştırmaları yapılsa da yeterli olmadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmada incelemeye alınan halılar içerisinde Isparta yöresi ve farklı yörelerden halılar bulunmaktadır. Bu halıların çoğunlukla halıcılığın durağanlaştığı dönemlerde el dokuması halıların yeniden eski canlılığına kavuşması için yapılan girişimler zamanında dokunduğu görülmektedir. Bu sebeple de desen, renk, motif ve kompozisyon özelliklerinde bozulmalar görülmektedir.

6.2. Öneriler

Müzedeki eksik envanter bilgilerinin tamamlanması, müze ziyaretçileri ve araştırmacılar için önem taşımaktadır. Kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması bakımından envanter çalışmalarının daha disiplinli, araştırmacıları bu halıların öz değerlerine ulaştıracak nitelikte yapılması gerekmektedir.

Müzedeki dokumaların özellikleri hakkında bilgi verebilecek bir doküman oluşturulması, gelen ziyaretçilerin yöre dokumaları, motif ve kompozisyon özellikleri hakkında doğru bilgiye ulaşmaları açısından önem taşımaktadır. Böylelikle bu değerlerin kaybolmaması ve sürdürülebilirliği sağlanarak, yöre dokumaları gerektiği değeri kazanabileceği düşünülmektedir.

Müzeyi ziyaret edecek olan araştırmacıların gözlemlediği bilgileri doğru kavrayabilmesi ve öz kültürümüzü bozmadan, yozlaştırmadan, değiştirmeden doğru verileri aktarabilmesi için gerekli alan araştırmasını ve mutlaka doğru kaynak taramasını yapması gerekmektedir. Ananevi değerlerin, kendi kültürünü doğru anlayıp kavrayan ve en etkili şekilde aktaracak olan araştırmacılar tarafından yansıtılması gerekmektedir.

Tasarımcılar, kültürel yozlaşma ve öz kültürle ilgili doğru kaynaklara ulaşmakta bazı zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Yapılan etnografik araştırmaların güvenirliği ve çeşitliliği bu konuda önem taşımaktadır. Sosyal sorumluluk bilinci yüksek bir tasarımcının, etnografik araştırmalar yapması ve kültürel sürdürülebilirlik düşüncesi ile tasarımlar yapmaları gerekmektedir.

Bu kültürel değerlerin, ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılabilmesi ve yaygınlaştırılabilmesi amacıyla tasarımcılara geleneksel motif ve desenlerin özgün, ancak öz değerlerinden uzaklaştırmadan kullanabilmeleri için gerekli olan kültür bilincinin kazandırılması gerekmektedir. Tekstil tasarımcıları geçmiş ile gelecek arasında doğru bağı kurup, kültürel değerleri sürdürebilme bilinci ile hareket ederek medeniyetin temsilcisi olan bu önemli kültürel değerlerimizi temsil eden motif ve sembolleri, güncel yaklaşımlarla tasarımlarında kullanmalıdırlar.

Geleneği yaşatmak ve somut olmayan bu kültürel mirası doğru aktarabilmek için müzenin hediyelik eşya mağazasında geleneksel motif ve kompozisyon özellikleri ile tasarlanan yeni, çağdaş ve özgün tasarımlarla, müzeye gelen ziyaretçilere yöre halıları hakkında daha çok bilgi verilerek bu kültürel mirasın sürdürülebilirliği sağlanabilir.

KAYNAKLAR

A, Akar ve C, Keskiner. (1978). *Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif*. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.

Acar, B. (1973). *Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Galerisi*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.

Acar, B. (1975). *Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar*. İstanbul: Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi 3.

Acar, B. B. (1982). *Kilim-Cicim-Zili-Sumak, Türk Düz Dokuma Yaygıları*. İstanbul: Eren Yayınları.

Adams, J. L. (1996). *Bir Mühendisin Dünyası*. (Çev. Cem Soydemir). Ankara: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu. (Eserin orijinali 1995'de yayımlandı).

Akbil, F. P. (1970). *Türk El Sanatlarından Örnekler*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Akçadoğan, I. (2010). Grafik Tasarım Öğeleri ve İlkeleri. Balaban, Y. ve Satır, D. A. (Editörler). *Grafik Tasarım*. İstanbul. İstanbul Üniversitesi'nin Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Medya ve İletişim Programı. s. 58-84.

Akgün, B. (2007). *Türk Süsleme Sanatında Hatailer*, 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 1, 45-59.

Akkuş, İ. (2018). *El Dokuması Halı Tezgâhına İnovatif Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Akpınarlı, H.F. ve Balkanal, Z. (2012). 16-18. Yüzyıllarda İstanbul'da Üretilen Kumaşlarda Bitkisel Bezemelerin İncelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, *5*(10), 179–209.

Alp, K. Ö (2009). Orta Asya'dan Anadolu'ya Kültürel Sembollere Giriş. Ankara: Eflatun Yayınevi.

Altuntaş, Y. (18-20 Kasım 1992). *El Sanatlarının Dünü Bugünü ve Sorunları*. Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri, İzmir: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları. 1-4.

Anonim (1997). Tiryaki Y. (Editör). *Türk Dünyası Kültür Atlası (İslam Öncesi Dönem)*, 1. Cilt. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.

Anonim, (1991). *Halılar, -el dokuması- balıksırtı üzerindeki ilmek uçlarının etkin hav boyunun tayini*. Ankara: TSE Yayını.

Anonim (1970). *Isparta Halıları.* Isparta: Isparta Ticaret ve Sanayi Odası.

Anonim (1962). *Türk Standartları El Dokusu Türk Halıları.* Ankara: Türk Standartları Enstitüsü.

Aral, S. (2013). Malatya Yastık Halıları. *Arış Dergisi*, (9), 4–11.

Arık, S. (2009). Türk Dokumacılık Sanatında Nar Motifi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 583–594.

Arseven, C. E. (1975). *Sanat Ansiklopedisi* 5. *Cilt*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Arseven, C. E. (1984). *Türk Sanatı*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Arslan, S. ve Çinko, L. (2018). Türk Halı Sanatının Gelişimi Çerçevesinde Halı Ticaretinin Türkiye Ekonomisindeki Boyutu, GOP. Ü. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*. 7(2), 206-213.

Artut, K. (2006). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri.* Ankara: Anı Yayınevi.

Aslan, P. (2014). *Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde Sergilenen Halıların Tasarım Özelliklerinin İncelenmesi ve Restitüsyon Çalışmalarının Yapılması.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aslanapa, O. (1987). *Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı*. İstanbul: Eren Yayıncılık.

Aslanapa, O. (1997). Türk Halı Sanatının Tarihî Gelişmesi. *Arış Dergisi*, (3), 18–27.

Aslanapa, O. ve Durul, Y. (1973). *Selçuklu Halıları*. Ankara: Ak Yayınları.

Atalay, B. (1967). *Türk Halıcığı ve Uşak Halıları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Atalayer, F. (1994). *Temel Sanat Öğeleri.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Atalayer, F. ve Üstün, B. (2000). Temel Tasarım Eğitim ve Öğretimi. *Mimarlık*, *3*(38), 52–52.

Atılgan, T. (2006). Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Değer Zinciri ve Ekonomik Etkileri. *Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi*, *16*(1), 260–270.

Atiş, D. (04-06 Mayıs-2017*). Geleneksel Kirkitli Dokumalarımızın Yeniden Tasarlanması*, XIV. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri. Konya: 259-263.

Atmaca, A. E. (2014). *Temel Tasarım.* Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Aytaç, A. (1997). *Halı Dokumacılığı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesini Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.

Aytaç, A. (2006). *Geleneksel Türk El Dokumacılığı Sanatı.* Konya.

Aytaç, A. (2008). *Türk Medeniyetinde Dokuma Kültürü ve Yabancı Resim Sanatı Üzerindeki Tarihsel Yeri*. 38. Icanas Uluslar Arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirileri, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. 203–220.

Aytaç, A. (2015). *Sahip Ata Vakıf Müzesindeki Karapınar Dokumaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Bahadır, M. (1981). *Türkiye'de El Halıcılığı ve Karşılaşılan Sorunlar*. 2. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri. Haz: İsmail Öztürk, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 78-81.

Bakır, S. T. (1999). İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Barışta, H. Ö. (1988). *Türk El Sanatları.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Barışta, H. Ö. (1992). *Isparta Halıcılığı Üzerine*. Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri: 18-20 Kasım, İzmir: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları. 53-66.

Başaran, F. N. (2004). *Konya Ereğli İlçesinde El Dokuması Halıcılık ve Üretilen Halıların Özellikleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Başer, İ. (2002). *Elyaf Bilgisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Bayazıt, N. (1997). Tasarım. İçinde, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* (3. Cilt, 1746-1747). İstanbul: YEM Yayınları.

Bayrakçı, B. (1997). *Meslek Yüksekokulları İçin El Dokusu Halıcılık*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Basımevi.

Bayraktaroğlu, S. (1997). Türk Halılarında Batı Literatürü Konusu. *Arış Dergisi*, (1), 86–93.

Bayraktaroğlu, S. (2009). Hayvan Figürlü Anadolu Halıları. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmlar Dergisi*, (7), 39–50.

Bayraktaroğlu, S. (2011). Osman Hamdi Bey'in Tablolarındaki Bazı Halı Tasvirleri ve Bu Halılardaki Motifin İrdelenmesi. *Vakıflar Dergisi*, (36), 171–186.

Bayram, S. (1998). *Vakıflar Genel Müdürlüğü Halı Müzesi'nde Bulunan Hayvan Figürlü Halılarda Ejder-Kaplumbağa-Akrep-Kertenkele Figürü*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. s. 65-75.

Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım.* Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Bektaşoğlu, M. (2009). *Anadolu'da Türk İslam Sanatı.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Berkli, Y. (2011). *Türk Sanatında Avrasya Üslubunun Evreleri (Avrupa ve İslam Sanatına Etkileri).* (1. Baskı). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Beşen, M. (2011). *Geleneksel Halı Dokumaların Çağdaş Halıya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Bilgin, Ü. (1977). Saf Seccadeler. *Kültür Bakanlığı Sanat Dergisi*, (6), 47–56.

Bingül, N. R. (1939). *Eski Eserler Ansiklopedisi*. İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser.

Birol, İ ve Derman, Ç. (1995). *Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*. İstanbul: Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı.

Birol, İ. A. (2009). Hat ve Tezhip Sanatı. Özcan, A.R. (Editör). *Türk Tezhip Sanatında Desen.* Ankara. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. s. 489-503.

Bodur, A. F. (1988). Halıcılık Tarihine Kısa Bir Bakış ve Konya Halıları. *Vakıflar Dergisi*, (*20),* 105–114.

Bozaklı, N. (2016). *Konya İli Karapınar İlçesi Tülü Dokumalarının Geçmişi ve Günümüzdeki Durumu*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Burhanlı, Ş. (2018). *Muş-Malazgirt'te Halı ve Kilim Geleneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Büken, N. R. (2004). Güzel Sanatlar Fakülteleri, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Halı-Kilim- Eski Kumaş Desenleri A.S.D. Eğitiminde Yaratıcılık ve Tasarım Olgusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 47–58.

Büyükekşi, A. V. (2001*). Isparta Halılarının Tarihi Gelişimi ve Halılardaki Geleneksel Motif Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Cantay, G. (2008). Türk Süsleme Sanatında Meyve, *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3(5), 32-64.

Çelik, A. (2005). *Niğde Yöresi Halı ve Kilimleri*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Çetin, L. (1969). *Halıcılık Ders Notları*. Isparta: Sümerbank Yayınları.

Çınar, K. ve Çınar, M. S. (2018). *Temel Tasarım.* Konya: KTO Karatay Üniversitesi Yayınları.

Çoruhlu, Y. (2007). *Erken Devir Türk Sanatı İç Asya'da Türk Sanatının Doğuşu ve Gelişimi.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Demiralay, M. (2011). *İslami Kaligrafi ile Süslenen Isparta Hediyelik Halıları*.Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Demiraslan, D. (2020). İç Mekânda Kullanım ve Teknik Özellikler Açısından Hereke Halısı, *Art-E Sanat Dergisi*, 13(25), 395-421.

Demirel, U. (2018). *Temel Tasarım Derslerinin Görsel Okuryazarlıkla İlişkisinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demiriz, Y. (2002) . Osmanlı Çini Sanatı. H. C. Güzel, K. Çiçek, & S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi*. (Cilt 12. s. 350-357). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Dengiz, M. ve Erdoğan, Z. (2008). *Pişinik Yastık Halısı*. 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Maddi Kültür. I. Cilt. Ankara, 413-430.

Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Deniz, B. (2002). Anadolu-Selçuklu Dönemi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. H. C. Güzel, K. Çiçek, ve S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi* (Cilt 7, s. 1366-1381). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Deniz, B. (2005). Anadolu - Türk Halı Sanatının Kaynakları .*Sanat Tarihi Dergisi,* 1(14), 79-103.

Deniz, B. (2010). Anadolu-Türk Halı Sanatının Serüveni. *Sanat Dergisi,* (7), 24-46.

Deniz, B. (2019). Anadolu-Türk Halı Ve Düz Dokumalarında Lâle Motifi. *Belgü,* (*4),* 17–45.

Dirik, K. G. (1938). *Eski ve Yeni Türk Halıcılığı ve Cihan Halı Tipleri Panoraması*. İstanbul: Alâeddin Kral Basımevi.

Diyarbekirli, N. (1972). *Hun Sanatı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

Duran, G. (2018). Osmanlı Tezhip Sanatında Natüralist Üslûpta Çiçekler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (*31)*, 177–199.

Eldem, V. (1994). *Osmanlı İmparatorluğunun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik*. VII. Dizi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Erberk, M. (2002). *Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri,* Ankara: Kültür Bakanlığı.

Erdmann, K. (1957). *15. Asır Türk Halısı*. (Çev. Haldun Taner). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Ergüder, A. A. (2009). *Kars Yöresi Düz Dokumaları*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Erman, D. O. (2008). İnsan Figürü Kullanımının Gelişim Süreci. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *1*(1), 48–63.

Eşberk, T. (1939). *Türkiye'de Köylü El Sanatlarının Mahiyeti ve Ehemmiyeti*. Ankara: Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü.

Etikan, S. (2007a). Kaya Köy Halıları. *Milli Folklor Dergisi*, (*74)*. 83–90.

Etikan, S. (2007b, 10-15 Eylül). *Seccade Halılarda kullanılan Bazı Motifler ve Bu Motiflerin İslam Sanatında Yeri*. ICANAS 38, Uluslarası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Maddi Kültür. I. Cilt. 2008, 545-564.

Fırat M. ve Özdemir D. (26 Nisan- 3 Mayıs 2010). *Kültürel Değer; Isparta Halısı ve Halı Müzesi Kurulmasının Önemi*, Isparta İli Değerleri ve Değer Yaratma Potansiyeli Sempozyumları. Isparta, 456-462.

Genç, M. ve Solak, İ. (2020). Kayseri Bünyan'da Tespit Edilen Halı Dokuma İle İlgili Ritüeller Ve Sözlü Kültür. *Arış Dergisi*, (17), 80-101.

Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı*. Ankara: Sedir Yayınları.

Gökdoğan, N. D. (2013). Isparta Kadınının Gönül Dili, Gül Oyaları ve Yapımı, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 1 (Gül Özel Sayısı), 37-41.

Gönül, M. (1957). Türk Halı ve Kilimlerinin Teknik Hususiyetleri. Ankara: *Türk Etnografya Dergisi*, (2), 69-85.

Gönül, M. (1965a). Türk Halı ve Kilimlerinde Sembolik Kuş Şekilleri. *Antropoloji*, (3), 199–272.

Gönül, M. (1965b). Eski Türk Halılarında Motif Çeşitleri ve Özellikleri. Halı Semineri Özel Sayısı, *Sümerbank Dergisi, 20-27*.

Görgünay, N. (1976). *Doğu Yöresi Halıları*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Görgünay, N. (1977). Halıcılığın Kökeni ve Türk Halıcılığının Tarihçesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, *3*(1), 159–175.

Görgünay, N. (1984). *Doğu Anadolu Köy Halılarının Kalite ve Desenleri*. Ankara: Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı.

Gülal, E. (1991). *Halı Dokuma Tekniği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.

Gültekin, R. E. (2008). Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, *3*(5), 9–31.

Gündoğdu, H. (2002). Anadolu-Selçuklu Dönemi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. H. C. Güzel, K. Çiçek, ve S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi* (Cilt 8, s. 305-337). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Güngör, H. (1984). *Türk Halıları (Cilt Çanakkale Bölgesi Halıları)*. İstanbul: Keskin Color Basımevi.

Güngör, İ. H. (1972). *Temel Tasar*. İstanbul: Çeltüt Matbaası.

Gürcüm, B. H. Seçim, E. Arslan, P. Bulat, F. Kuç, E. Yıldırım, Ş. (2016). Tekstil Tasarımında Yenilikçi Malzemelerin Keşfi: Ahşap Tekstiller. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, *5*(26), 1713–1742.

Gürer, L. (1990). *Temel Tasarım*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası.

Gürsu, N. (1988). *Türk Dokumacılık Sanatı Çağlar Boyu Desenler*. İstanbul: Redhouse Yayınevi.

Güven, M. (2003). Oğuz Kağan Destanı'nda Hayvanlar. *Milli Folklor, 8*(57), 82–91.

Haack, H. (1975). *Doğu Halıları*. (Çev. Nalan Girişken). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

Halıcı, F. (1999). Dillere Destan Türk Halıcılığı. *Erdem (Halı Özel Sayısı II)*, *10*(29), 327–330.

Isparta İl Yıllığı (1983). Isparta: Isparta Valiliği.

Işıksaçan, G. (1965). Batı Anadolu'nun Başlıca Halı Merkezlerinde İmal Edilen Halıların Desen Ve Kaliteleri Üzerinde Araştırmalar. İzmir: Ege Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Yayınları.

İmer, Z. (1997). *Dokuma Tekniği I.* (3. Baskı). Ankara: Cem Web Ofset.

İmer, Z. (2005). Miladi Dönem Öncesi Orta Asya'da İpek . *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* (32), 1-32.

İnalcık, H. (2008). *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kafalılar, A. (1982). *Halıcılık ve Teknolojisi.* Ankara: T.C. Köy İşleri ve Koop. Bakanlığı Kooperatifler Destekleme Genel Müdürlüğü Yayınları.

Kaplanoğlu, M. (2016). Erzurum Halılarının Renk, Motif Ve Kompozisyon Özellikleri İncelenerek Yeni Tasarımların Yapılması. Sanatta Yeterlilik Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.

Karaaslan, H. (2015) *Kırşehir Müzesi'ndeki Kırşehir Halıları.* Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Karadağ, R. (2007). *Doğal Boyamacılık*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Karafakı, F. Ç. ve Çetinkaya, Ç. (2016). Türk Süsleme Sanatında Gül'ün Kullanımı. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(1), 13–20.

Karamağaralı, B. (1996). *Halı Sanatı Üzerine*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 175-185.

Karaman, Ş. (2018). *Kumkapı Halıları:19-21.Yüzyıllar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma ve Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Karatay, S. K. (2019). Aksaray Yöresi Halı Ve Düz Dokuma Örnekleri. *Kalemişi-Türk Sanatları Dergisi*, *7*(14), 49-70.

Karavar, G. (2017). Halı Sanatı Örneğinde Saray Sanatı ve Halk Sanatı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (52), 161–174.

Kardeşlik, S. (2013). Anadolu Resim Sanatında Tasvir Edilen Anadolu Selçuklu Halıları. *Vakıf Restorasyon Yıllığı,* (6), 41-51.

Kaynar H. (2018). 19. Yüzyıl Sonrası Dokunan Sivas Halısı Desenlerinde Bitkisel Motifler ve Özellikleri. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, 13*(26), 221 - 244.

Keskiner, C. (2002). Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler – Hatai. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kılıç, S. ve Oyman, N. R. (2014). Niğde İli Bor İlçesi Obruk Köyü Halıları, *Sanat Dergisi*, (24), 63-88.

Kılıçarslan, H ve Etikan, S. (2016). Yalvaç Yöresi Çuval Dokumaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *9*(43), 1131–1137.

Kılıçkan, H. (1978). *Tarih Boyunca Bezeme Sanatı ve Örnekleri.* Ankara: Taç Kitabevi.

Kırzıoğlu, Görgünay, N. (1995). *Altaylar'dan Tunaboyuna Türk Dünyasından Ortak Motifler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Korkutata, Z. (2014). *Bolu İli Seben İlçesi Geleneksel El Dokumaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koşar, S. T. A ve Önlü, N. (2017). *Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Kültüründe Kullanılan El Dokuma Sanatları Motiflerinin Sembolik Anlamları Ve Değişim Süreçleri*. VIII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi Ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri. Konya: 413-419.

Kotan, V. (1949). *Türkiye'de Halıcılık*. İstanbul: İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası.

Kuru, A. (1997). Orta Asya Türk Sanatında Palmet ve Lâle Motiflerinin Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme. *Belleten*, *61*(230), 37-42.

Kutlutan, İ. (1965). Halıcılıkta Standardın Yeri ve Önemi. Halıcılık Semineri. *Sümerbank Dergisi*, 70-73.

Küçükerkman, Ö. (1990). *Batı Anadolu'daki Türk Halıcılık Geleneği İçinde İzmir Limanı Ve Isparta Halı Fabrikası*. İstanbul: Sümerbank Yayınları.

Küçükerman, Ö. (1997). Türk Halıcılığının Tarihten Gelen Sorunları ve Bunların Çözümlenmesine Katkı Yapacak Bir Derginin Gerekliliği. *Arış Dergisi*, (1), 46-49.

Mallett, M. (1998). *Woven Structures-A Guide To Oriental Rug And Textile Analysis*, Atlanta: Christopher Publications.

Mete, F. (2006). The creative role of sources of inspiration in clothing design. *International Journal of Clothing Science and Technology*, 18(4), 278–293.

Mozota, B. B. D. (2005). *Tasarım Yönetimi*. (Çev. Sibel Çakmak). İstanbul: Mediacat Yayınevi.

Mülayim, S. (1996). *Tanımsız Figürlerin İkonografisi*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim, Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni. Kayseri: 219-223.

Okca, A. K. ve Genç, M. (2015). Anadolu Halı ve Kilimlerinde Renk. *Sobider (Sosyal Bilimler Dergisi, The Journal Of Socıal Scıence*), *2*(4), 235–246.

Oyman N. R. ve Sideli. E. E. (2018). Kayaköy (Muğla, Fethiye) Halıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (67*)*, 225–243.

Oyman, N. R. (1994). *Isparta Merkez'de El Halısı Üretimi ve Pazarlaması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ölçer, N. (2004). Osmanlı Dönemi Türk Halı Sanatı, Renda, G. ve İnalcık, H. (Editörler). *Osmanlı Uygarlığ*ı, 2. Cilt. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Ölmez, F. N. (1999). *Niğde İlinde El Dokusu Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerinde Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Önder, D. G. (2014). *Isparta İlinde Yaşayan El Sanatları*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Önder, M. (1968). Halılar, Kilimler ve Bir Yazılı Halı. *Türk Etnografya Dergisi*, (11), 5-12.

Önder, M. (1983). *Yurt Dışı Müzelerinde Türk Eserleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Önder, M. (1998). *Antika ve Eski Eserler Kılavuzu*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Öney, G. (1992). *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Öney, G. (1997). Anadolu Türk Halısının Serüveni*, Arış Dergisi*, (4), 50-54.

Öney, G. (2014). Anadolu Selçuklu Sanatı. H. C. Güzel, K. Çiçek, & S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi*. (Cilt 7, s. 1211-1276). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Öngen, A. G. (2017). *21. Yüzyıl Türkiyesi'nde Tekstil Tasarımı*. XIV. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi Ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri. 04-06 Mayıs. Konya: 39-45.

Önlü, N. (2010). Tasarımda Yaratıcılık ve İşlevsellik Tekstil Tasarımındaki Konumu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3*(1), 85-95.

Özcan, Y. (2002). Türk Tezhip Sanatı. H. C. Güzel, K. Çiçek, & S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi*. (Cilt 12. s. 478-490). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 323–343.

Özel, A. (1990). *Halıcılık El Halısı Dokumacılığı*. Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı.

Özgür, Z. (1965). Eski Türk Halılarında Motif Çeşitleri ve Özellikleri. Halı Semineri. *Sümerbank Dergisi*, 9-15.

Özkan, N. (2017). *Türk Süsleme Sanatında Nar Motifi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Özkendirci, B. (2016). Geleceğin Zemin Tekstillerini Tasarlamak. *Aurum Journal of Social Sciences, 1*(1), 23-53.

Özönder, H. (1996). *Türk Dokumalarındaki Motiflerin Menşe Birliği ve Türk Sanatının Sürekliliği*. Kayseri: Türk Soylu Halkların Halı, Kilim, Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni. 249-257.

Özsoy, V. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, B ve Karavar, G. (2018). Özel Bir Koleksiyonda Bulunan Yatak Halıları. *Sobider Sosyal Bilimler Dergisi 5*(31), 207-220.

Perdahcı, N. (2011). XVI-XVIII. Yüzyıl Avrupa Resim Sanatı'nda Uşak Halıları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(1), 275-291.

Saban, G. (2019-2021). *Sözlü görüşme.* Isparta Prof. Dr. Turan Yazgan Etnografya Müzesi, Isparta.

Sakallı, H. (2007). *Tekstil Sektöründe Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sarıoğlu, H. (1999). Nallıhan (Ankara) ve Göynük (Bolu) Yöresi Mekikli El Dokumacılığı. *Erdem, 10*(30), 553-563.

Sarıoğlu, H. (2005). El Sanatlarını Milli Değer Olarak Algılamak. *Milli Folklor, (*66), 72-74.

Sarıoğlu, H. Çağlayan, M. Yıldız, H. (2011). Kumaş Bilgisi ve Tasarımdaki Önemi. *Akdeniz Sanat*. *4*(7). 19-24.

Seçkin, Y. (1993). Yavuz Seçkin Atölyesinde Tasarımda Uygulanan Düşünsel Sistem. *Ege Mimarlık,* (10*),* 67-67.

Sezgin, Ş. ve Önlü, N. (1992). Tekstilde Tasarım Olgusu. *Tekstil ve Mühendis Dergisi*, *6*(32), 84–89.

Soysaldı, A. (2009). *Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Soysaldı, A. (2018). Burdur'da Halı Heybe Örnekleri, *Arış Dergisi,* (13), 4-13.

Sönmez, T. D. (1995). *El Dokumacılığı ve Çarpana Dokuma*. Ankara: Türk Hava.Kurumu Basımevi.

Sönmez, Z. (1984). Batı Anadolu Türk Halıcılığının 19. Yüzyıldaki Durumu Üzerine. *Türk Dünyası Araştırmaları*, (32), 95–104.

Sözen, M. (2005). *Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Sözen, M. ve Güner, Ş. (1998). *Geleneksel Türk El Sanatları.* İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık.

Sözen, S. S. (2015). *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Köyleri Düz Dokumaları*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Sümer Halı- Halı Kataloğu. (1990). İstanbul: Sümerbank Yayınları.

Şen, E. (2018). Tasarım İlke ve Öğelerinin Minyatürde Kullanımı. *İdil Dergisi, 7*(46), 775 - 781.

Şenocak, E. (2007). Türk Halk Kültüründe ve Mitolojik Bağlamda Üzümün Yeri. *Millî Folklor*, (76), 167–172.

Tağı, S. Ö. (2003). *Simav İlçesinde El Dokuması Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Özellikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tarakçıoğlu, I. (1996). *Tekstil Terbiyesi ve Makineleri*. 2. Cilt. Bornova-İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.

Tavaslı, H. K. (2014). *Penç Motifinin Tarihsel Gelişimi ve Karakteri*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Tekçe, F. (1993). *Pazırık Altaylardan Bir Halının Öyküsü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Tekçe, F. (1996). *Pazırık Halısı*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Kayseri, 298-319.

Tunç, P. (1997*). Konya Derbent- Küçük Muhsine- Başarakavak Halıları*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tural, S. (1999). *İlmek'e Yansıyan Şiir: Halı Kilim*. Ankara: Bilig Yayınları.

Turani, A. (1993). Sanat Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği. (1959). *Türkiyede Halıcı1ık*, Ankara: Doğuş Matbaacılık.

Uğurlu, S. S. (04-06 Mayıs 2017). *Çanakkale Halılarında Kandil Motifi*. VIII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri, Konya, 733-737.

Unustası, M. (2015). Osmanlı Saray Halıları Geleneği. Arkas Koleksiyonu'ndan Feshaneden Emperyal Herekeye Osmanalı Halıları. *Atlas Tarih Dergisi Eki,* (5).

Ürer, H. (2007). *Hanedandan Ticarethaneye Batı Anadolu Halıcılığı (1836-1935)*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Vahapoğlu, P. (2014) *Kırşehir İli El Dokuması Halılarındaki Teknik, Desen ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yandımata, F. (1981). *Halı Teknolojisi*. 1. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri, İzmir, 16-21 Kasım 1984, s. 421-437.

Yazıcıoğlu, Y. (1992). *El Dokusu Halıcılık*. Ankara: Menekşe Yayıncılık.

Yazıcıoğlu, Y. (2017). *Temel Tasarım*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Yetkin, Ş. (1971). Sultan Alp Arslan Devrine Aid Bir Kümbet Süslemesinin Başka Çevrelerdeki Etkileri. *Tarih Enstitüsü Dergisi*, (2). 115-120.

Yetkin, Ş. (1973). Yeni Bulunan Hayvan Figürlü Halıların Türk Halı Sanatındaki Yeri. *Sanat Tarihi Yıllığı,* (5), 291-307.

Yetkin, Ş. (1991). *Türk Halı Sanatı*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.

Yılmaz, A. H. (2015). Çanakkale Yöresi El Dokumalarında Motifler (Biçim, İçerik, Anlatım). *Kalemişi Dergisi, 3*(5), 147–167.

İnternet Url 1: https://isparta.ktb.gov.tr/TR-162907/prof-dr-turan-yazgan-hali-ve-kilim-muzesi.html adresinden Eylül, 2019'da alınmıştır.

İnternet Url 2: http://www.angelfire.com/sk/isparta/rhali.html adresinden Eylül 2019'da alınmıştır.

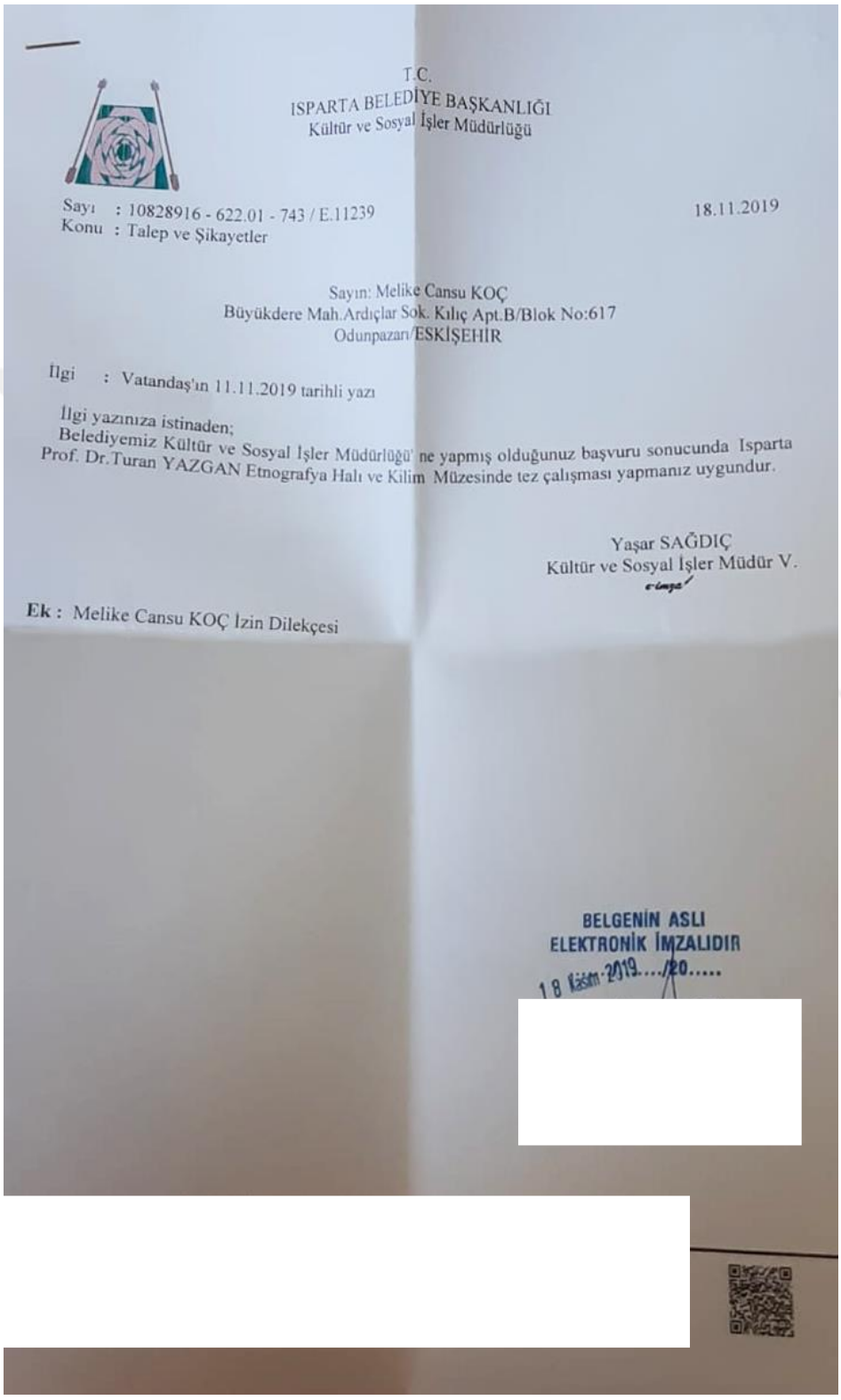
İnternet Url 3: https://www.pantone.com/articles/fashion-color-trend-report/new-york-fashion-week-spring-summer-2021 adresinden 11 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK – 1 Bilgi Formu

İnceleme Tarihi:
Üretim Tarihi:
Müzeye Geliş Şekli:
Müzedeki Yeri:
Türü:
Boyutları (en-boy cm**):**
Hav Yüksekliği:
Saçak Uzunluğu:
Düğüm Tipi:
Düğüm Sıklığı (dm^2**):**
Kullanılan İplik Türü (atkı, çözgü ve ilmelik iplik**):**
Kullanılan Renkler (zemin/bordür**):**
Ait Olduğu Yöre:
Bezeme Konuları:
Kompozisyon Özellikleri:

EK – 2 Müzede Çalışma İzni Belgesi

T.C.
ISPARTA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Sayı : 10828916 - 622.01 - 743 / E.11239
Konu : Talep ve Şikayetler

18.11.2019

Sayın: Melike Cansu KOÇ
Büyükdere Mah.Ardıçlar Sok. Kılıç Apt.B/Blok No:617
Odunpazarı/ESKİŞEHİR

İlgi : Vatandaş'ın 11.11.2019 tarihli yazı

İlgi yazınıza istinaden;
Belediyemiz Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü' ne yapmış olduğunuz başvuru sonucunda Isparta Prof. Dr.Turan YAZGAN Etnografya Halı ve Kilim Müzesinde tez çalışması yapmanız uygundur.

Yaşar SAĞDIÇ
Kültür ve Sosyal İşler Müdür V.

Ek : Melike Cansu KOÇ İzin Dilekçesi

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
18 Ekim 2019..../20.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Koç, Melike Cansu
Uyruğu : T.C

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Tasarımı Anabilim Dalı	Devam Ediyor
Lisans	Anadolu Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Moda Tasarımı	2015

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2019	Nazar Moda Evi	Tasarım Asistanı
2015	AY MARKA Mağazacılık	Stajyer
2014	SARAR Giyim A.Ş	Stajyer

Yabancı Dil
İngilizce (başlangıç seviyesi)

Yayınlar

Gürcüm, B. ve Koç, M. C. (2019). Prof. Dr. Turan Yazgan Halı Ve Kilim Etnografya Müzesinde Bulunan Halıların Renk Motif İle Kompozisyon Yönünden İncelenmesi: Bir Pilot Çalışma. *XII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi Ve Folkloru Kongresi /Sanat Etkinlikleri*

Gürcüm, B., Koç, M. C., Yılmaz, E. (2018). Antalya İli Döşemealtı İlçesinde Kullanım Sonrası Halılarda Geri Dönüşüm Süreci. *I. Uluslararası Battalgazi Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*

Sergi ve Sanatsal Etkinlikler

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Bizim Yunus "Yunus Emre ve Türkçe Yılı Jürili Çevrimiçi Karma Sergisi, 2021 Haziran, İzmir

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Yunus Emre Ulusal Jürili Öğrenci Karma Sanal Sergisi 7 Haziran – 7 Temmuz 2021, Eskişehir

Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi "Pandemik İlhamlar" adlı Uluslararası Sanal Karma Sergi 15 – 30 Nisan 2021, Edirne

Iğdır Üniversitesi "Pandemide Kadın Olmak" adlı Ulusal Online Karma Sergi 8 Mart 2021, Iğdır

"Sanat Terapidir" Uluslararası Online Sanat ve Terapi Sergisi (10 Haziran 2020)

II. PO-MO International Mail Art Exhibition/ Uluslararası Posta Sanatı Sergisi, 21 Eylül-10 Ekim 2020, Konya

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi 5. Lisansüstü Tekstil Tasarımı Öğrenci Sergisi 12-15 Mart 2019, Ankara

PO-MO International Mail Art Exhibition/ Uluslararası Posta Sanatı Sergisi, 11 Haziran-1 Temmuz 2019, Konya

Gazi Üniversitesi 4. Lisansüstü Tekstil Tasarımı Öğrenci Sergisi 19-23 Mart 2018, Ankara

Hobiler

Doğa yürüyüşü, Kamp yapmak, Seyahat etmek, Binicilik, Havacılık, Kitap okumak

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR…